

Zyra e Kryeministrit - Ured Premijera - Office of the Prime Minister

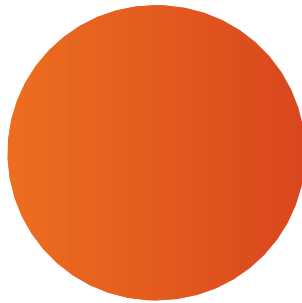
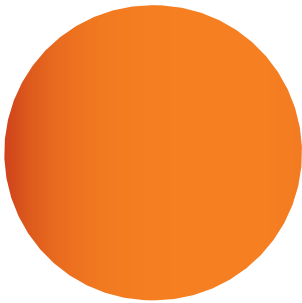
Zyra për Qeverisje të Mirë - Kancelarija za Dobro Upravljanje - Office on Good Governance

STVARANJE PODSTICAJNOG OKRUŽENJA ZA RAZVOJ VOLUNTERIZMA NA KOSOVU

Studija o
volontiranju
na Kosovu

Zahvala

Među mnogim ljudima koji su nam pomogli da pripremimo ovaj izveštaj su dvoje koji su bili uključeni od samog početka. Veton Mujaj kao predsjedavajući radne grupe za [Vladinu Strategiju Saradnje sa Civilnim Društvom](#) je bio od pomoći u savetovanju istraživačkog tima o glavnim problemima i izazovima u oblasti volontiranja. Dardan Krieziu iz CiviKos Platforme, mreže od 200 organizacija civilnog društva zaduženih za praćenje sprovođenja Strategije, pomogli su u pogledu odličnog uvida u dizajn anketnih upitnika. Dardan Krieziu je bio dostupan za bilo koji zahtev koji se pojavljivao - od diskusije o metodama istraživanja u sadržaju do tehničke podrške i dopiranja do članova CiviKos-a za učestvovanje u ovom istraživanju.

Posebnu zahvalnost upućujemo Hajrulah Čeku i Ajeti Krćeli za pomoć u vođenju istraživačkog projekta i identifikaciju potencijalnih ispitanika za intervjuje na terenu. Oboje su bili deo razvoja sadržaja i aktivnosti od početka do kraja istraživačke studije. Pored toga, zahvalni smo ispitanicima i sagovornicima koji su bili deo intervjuja i dali svoj doprinos. To su: Petrit Tahiri, Afrim Maljići, Isuf Zejna, Jehona Đurđealja, Rozafa Ukimeraj, Agron Demi, Njomza Draguša, Zef Šalja, Laura Krieziu, Dževat Bajrami, Valdete Idrizi, Mentor Morina, Mustaf Kadriu, Valon Nuši, Reimonda Hodža, Valza Zogjani, i Edi Šiti. Veoma smo zahvalni za provedeno vreme i uvide koje je svaki ispitanik pružio ovom istraživačkom projektu.

Ovaj izveštaj ne bi bio moguć bez stručne podrške projektnog osoblja i naših kolega iz Kancelarije za Dobro Upravljanje (OGG), Habit Hajredini, Bekim Racaj i Trendelina Drešaj. Na kraju, našu iskrenu zahvalnost upućujemo UBO Consulting-u, koji su pokrenuli istraživanje javnog mnjenja. Zahvaljujemo dizajneru Fatonu Seljaniju, zaduženom za prelom i kreativan rad u sastavljanju svih podataka koji je učinio ovaj izveštaj primamljivim za publiku, njegove veštine idu zaista daleko iznad našeg dosega.

Predgovor

Habit Hajredini, Direktor

Kancelarija za Dobro Upravljanje (OGG)

Kancelarija Premijera, Republika Kosovo (OPM)

Ova studija pruža pregled trenutnih izazova i mogućnosti za razvoj volonterizma na Kosovu. Pripremljena je u okviru projekta tehničke pomoći EU "Podrška sprovođenju vladine strategije za saradnju sa civilnim društvom", sa ciljem da pomogne vladi da usvoji integralni normativni pristup promociji i regulisanju volonterizma na Kosovu.

Glavni problem koji otkriva studija jeste **nedostatak regulative** koja izgleda da ima uticaj na implementaciju i održivost programa javnih dobara organizacija civilnog društva. Za razliku od regiona jugoistočne Evrope i mnogih razvijenih država članica EU, Kosovo nema poseban zakon o volonterizmu. Jedini zakon koji reguliše volonterizam je *Zakon o osnaživanju i učešću mladih* koji se odnosi samo na mlade od 15 do 24 godina, što podrazumeva da je zakon pristrasan u odnosu na bilo koje doba ispod ili iznad ove kategorije.

Ograničenje starosne dobi predstavlja ozbiljnu prepreku protiv volonterskog rada, možda među mnogim drugim pitanjima koja ova studija pokušava da otkrije, ne samo u smislu zakona već i prakse. Kako promeniti kurs, što se tiče stvaranja podsticaja za premošćivanje prepreka, je upravo ono što ova studija pokušava da donese pri tabeli politika. To se prvo čini oslanjajući se na niz istraživanja i intervjua koji široko otkrivaju percepciju, iskustva i stavove ispitanika. Sve to nam daje bolju sliku gde se nalazimo u smislu voloniranja i koji je naš put napred.

Da li smo izgubili put od nezavisnosti države? Da li dovoljno radimo u smislu promovisanja aktova i principa volonterizma u zemlji? Ovo su osnovna pitanja na koja ćete moći da pronađete odgovore na osnovu čitanja ovog izveštaja, koji vas može uznemiriti s obzirom na pad volonterskih trendova na Kosovu. Svakako, vremena su se promenila, i gotovo je nemoguće pogledati i usporediti se sa našim naporima u volonterskom radu devedesetih godina, koji su se manifestovali u obliku solidarnosti protiv suzbijanja ljudskih prava.

Ovim rečima, želim da zatvorim predgovor zahvaljujući autorima studije na njihovoj ekspertizi i istraživačkoj podršci pruženoj projektu tehničke pomoći EU. Bez njihove posvećenosti i volje po ovom pitanju priprema ove studije ne bi bila moguća.

Pridružujem se mojim kolegama iz OGG-a u preporuci ovog izveštaja.

Iskreno vaš,

Habit Hajredini

Ključni pojmovi

OCD

Organizacije Civilnog društva

ODO

Odbor za dobrovoljni rad

EU

Evropska Komisija

EU

Evropska Unija

KEUK

Kancelarija Evropske Unije na Kosovu

KFCD

Kosovska Fondacija za Civilno Društvo

KDU

Kancelarija za Dobro Upravljanje

KPRK

Kancelarija Premijera Republike Kosovo

MKOS

Ministarstvo Kulture, Omladine i Sporta

MONT

Ministarstvo Obrazovanja, Nauke i Tehnologije

NVO

Nevladine organizacije

Izvršni rezime

Ovaj rezime sadrži glavne nalaze studije o **volontiranju na Kosovu** koje je sprovedla Kancelarija za Dobro Upravljanje Kancelarije Premijera Kosova (KP) u okviru projekta "Podrška sprovođenju Vladine strategije za saradnju sa civilnim društvom" koji je finansirala Evropska Unija i kojim rukovodi Kancelarija Evropske Unije na Kosovu (EUOK). Svrha ove studije je da pomogne vladi da razume trenutno stanje volontiranja i razmotri inicijative politika kojima bi se volontiranje moglo dalje unaprediti i regulirati u zemlji.

Evropska Unija već duže vremena prepoznaje važnost volontiranja. Uz više istraživanja na terenu u poslednjih deset godina, postigla je bolje razumevanje volonterskog pejzaža u svim državama članicama. Postoji strukturiraniji pristup EU u ovoj oblasti zasnovan na činjenicama i podacima, institucionalnim aranžmanima i okvirima rada i uticaja. Iz perspektive Evropske Unije, ova studija će:

- a** Predstaviti detaljnu sliku trenutnog stanja volontiranja u zemlji,
- b** Odrediti obim potencijalnih politika i akcija u promociji volonterizma

Studija se sastoji od **empirijskih istraživanja** u cilju sticanja znanja o volontizmu na Kosovu. Kvantifikovanjem percepcija i iskustava i njihovim osmišljavanjem u kvalitativnom obliku, studija pokušava da analizira kako se volontiranje pojavilo na Kosovu i u kojoj meri se reguliše i promovira u praksi. Pitanja su očigledno definisana i odgovaraju prema podacima prikupljenim iz anketa sprovedenih sa ispitanicima iz **javnog sektora i civilnog društva**. Iako je nemoguće pružiti precizno statističko poređenje sa nacionalnim istraživanjima sprovedenim širom EU-e, ova studija pokušava da se poveže i koristi mnoge izvore za prikupljanje informacija o nivou volontiranja u EU.

Glavni nalazi su grupisani na osnovu vrste ankete sprovedene tokom istraživačkog projekta, koji prikazuju razvoj volontiranja u zemlji, kao što je navedeno:

Javna percepcija

- 1.** Javnost u ekstremnoj meri (**98,9 posto**) nije upoznata sa zakonima koji se odnose na volontizam. Jedan od razloga zašto je ovo slučaj jeste to što se volontizam reguliše samo za ograničenu starosnu grupu i uglavnom se promovira u kontekstu osnaživanja i zapošljavanja mladih.
- 2.** Stepent volontiranja među **mladima** je relativno visok. Nalazi otkrivaju da se **38 posto** kosovara ponekad bavilo volontiranjem. Međutim, procenat ljudi koji su uključeni u volontiranje redovno je niži.
- 3.** Period tokom kojeg se mladi angažuju u volontiranju je **kratak**, što takođe podrazumeva da volontiranje nije održivo i time ima ograničen uticaj u zajednicama. Značajan deo ispitanika (**skoro 50%**) je izjavio da su se angažovali u volontiranju manje od mesec dana.
- 4.** Većina ispitanika (**80,6 posto**) rekla je da su se dobrovoljno javili zato što su želeli pomoći ljudima, dok je polovina ispitanika (**47,6**) rekla da su se dobrovoljno javljali s obzirom na osećaj korisnosti.
- 5.** Javnosti se ne nudi profesionalna podrška u smislu izgradnje kapaciteta u volontiranju. Veliki procenat ispitanika (**96,6 posto**) je rekao da nisu prisustvovali nekom programu obuke o volontizmu.

Civilno društvo

- 1.** Samo mali procenat (**4,6 posto**) OCD kaže da se volontiranje reguliše - preostali su rekli da nije dobro regulisan (43,7 posto), neregulisan (25,3 posto) i izuzetno neregulisan (16,1 posto).
- 2.** Najveći stepen volontiranja je otkriven kod mladih od 19 do 24 godine. Ovo je starosna grupa koju je odabralo 85 procenata organizacija civilnog društva (OCD) koji su bili deo studije. Ovo takođe pokazuje da OCD ne rade dovoljno da bi došli do starijih starosnih grupa.
- 3.** OCD su relativno proaktivne u volontiranju. Skoro **50 procenata** OCD uključilo je 1-10 volontera u poslednjih 12 meseci. **Stazisti** se smatraju volonterima u 56% anketiranih OCD-a..
- 4.** Oko 1/3 OCD (34%) angažuju volontere zato što žele da povećaju profesionalne kapacitete **mladih generacija**. Samo 1/4 OCD-a (**23 posto**) to radi zato što žele pomoći **zajednici**.
- 5.** Većina OCD-a (**65 procenata**) rekla je da pružaju mogućnosti za obuku volonterima. Ipak, programi obuke su kratki, jer je 67 procenata OCD reklo da svake godine organizuju samo 1-10 dana obuke

S obzirom na **percepciju i iskustva** - javnog i civilnog društva - pojavilo se zajedničko telo zasnovano na nekoliko **stavova** u korist inicijative za politiku koja bi smanjila, ako ne i prevazišla, neke od glavnih izazova u volonterizmu.

- Većina Kosovara smatra da je volontiranje veoma korisno (**70,7 posto**) i korisno u određenoj meri (19,3 posto). Međutim, samo **43,1 posto** njih je reklo da bi voleli da volontiraju ukoliko dobiju priliku. Ovo pokazuje relativno ograničen nivo interesa - nivo rada koji se **isporučuje** - kako bi se pomoglo u rešavanju problema zajednice ili promovisalo / zaštitilo bilo koje drugo pitanje koje se odnosi na javni interes.
- **Zdravstveni, obrazovni i nevladin sektor** su najpoželjnija područja za volontiranje, u zavisnosti od **potrebe** građanskog društva za volonterima. Za apsolutnu većinu OCD-a (**skoro 80%**) koje su bile deo online istraživanja, potražnja se određuje u skladu sa potrebama projekta za koje civilno društvo dobija veoma ograničenu državnu podršku.

Prvi korak ka stvaranju ravnoteže između onoga što je javnost spremna dati u volontiranju i ono što građansko društvo i drugi potencijalni organizatori žele da preduzmu jeste kreiranje skupa politika i zakona koji bi definisali i promovisali volonterizam u zemlji. Država je odgovorna za **angažovanje i održivost** uključivanja OCD-a i drugih organizatora u volonterski rad. Jednostavna politička formula bi to učinila - uklanjanjem barijera protiv volonterskog rada, sa jedne strane, i stvaranjem podsticaja / koristi u korist priznavanja volonterskog rada, sa druge strane. Međutim, bilo koji zakon i / ili inicijativa za politiku moraju biti u skladu sa principima EU o inspirisanju i olakšavanju volontiranja bez ugrožavanja moralne sile i slobodne volje iza koncepta volonterizma.

Uvod

Na Kosovu se volontiranje posmatra ne samo u svetlu humanitarnog rada već i kao **opstanak i čin solidarnosti**. U početku se pojavio kao odgovor na suzbijanje ljudskih prava u devedesetim godinama pod vođstvom srpskog režima Slobodana Miloševića. Pre toga je teško pratiti istoriju volontiranja jer nema pouzdanih i sistematičnih podataka registrovanih od strane bilo koje institucije. Nakon pada Jugoslavije i rata na Kosovu u periodu 1998-1999 godine, značaj sektora civilnog društva počeo se znatno povećati. Međunarodna zajednica je pomogla uspostavljanje hiljada nevladinih organizacija (NVO) u oblastima ljudskih prava, zaštite manjina i razvoja demokratije.

Sa razvojem **neprofitnog sektora** na Kosovu, volontiranje se proširilo kao koncept. Iako je i dalje definisano kao altruistička aktivnost koje ima za cilj poboljšanje kvaliteta ljudskog života, volontiranje je pomoglo u unapređenju veština, fonda i socijalizacije¹. NVO-e, su takođe prepoznate kao organizacije civilnog društva (OCD), definišu se kao glavni **zagovornici volontera** na Kosovu, pored javnih institucija (npr. Škola) i posebnih volonterskih programa podržanih od strane međunarodnih organizacija kao što su Ujedinjene nacije (UN) i Crveni krst. Međutim, tokom vremena, volontiranje u zajednicama je opalo. Institut GAP, u svojoj nedavnoj studiji: "**Uloga i važnost aktivnog građanstva**", zavisi od javnosti da se povuče od uključivanja u zajednicu s obzirom na rastuće očekivanje da *odgovornost* za brigu o potrebama zajednice treba da potpada pod javne institucije².

Svakako, postoje i mnogi drugi razlozi koji bi mogli opravdati opadanje trendova u volontiranju (od kojih bi mnogi mogli biti daleko od obima ove studije). Nedostatak **institucionalne podrške** za stvaranje povoljnog okruženja volontiranja je isto tako važno, nešto što se pojavljuje tokom ovog istraživanja, je i saznanje o rastućem jazu između onoga šta javnost može ponuditi / izvršiti (snabdevanje) i toga šta civilno društvo može uzeti / angažirati (potražnja) u smislu volonterskog rada. Ono što nudi javnost je izuzetno nizak stepen – to su nalazi koje podržavaju različite lokalne studije. Prema GAP Institutu, samo **15 procenata** građana se bavi volontiranjem (na godišnjem nivou)³. Ovaj trend je relativno nizak u kontekstu Evropske Unije, gde nivo volontiranja prelazi 30%, u zemljama poput Finske, Danske i Nemačke, a 40% u zemljama poput Austrije, Švedske i Holandije⁴

Zašto i u kojoj meri je javnost posvećena volontiranju zavisi od potražnje, koliko su civilno društvo i drugi potencijalni organizatori spremni da se uključe / angažuju. S obzirom na skorašnju studiju, **Indeks civilnog društva Kosova (2016)**, koji sprovodi Kosovska Fondacija za civilno društvo (KFCF), OCD u ovom pogledu ima dosta uskraćenosti. Shodno tome, samo jedna trećina (**1/3**) **OCD-a** koje su bile deo studije - uzorak od oko 1.000 OCD koje su bile relativno aktivne tokom 2015 godine - angažovale su volontere u svojim aktivnostima⁵. Iz perspektive KFCF-a u ovoj istraživačkoj studiji, civilno društvo ne predstavlja uporište volonterskog rada u zemlji⁶, s obzirom na trendove niskog volontiranja i nepovoljnog pravnog okruženja u zemlji.

1 Demokracija za Razvoj (D4D). *Uputstvo za postavljanje volontera*, Februar 2017, str. 7.

2 GAP Institut. *Uloga i važnost aktivnog građanstva*. April 2017, str. 2.

3 GAP Institut. *Uloga i važnost aktivnog građanstva*. April 2017, str 3

4 GHK Volonterizam u Evropskoj Uniji, Februar 17, 2010, str. 7

5 Hodža, Taulant. *Indeks civilnog društva Kosova 2016*. Kosovska Fondacija za civilno društvo (KCSF). Oktobar 2016, str. 16.

6 Hodža, Taulant. *Indeks civilnog društva Kosova 2016*. Kosovska Fondacija za civilno društvo (KCSF). Oktobar 2016, str. 51

7 Demokracija za Razvoj (D4D). *Uputstvo za postavljanje volontera*. Februar 2017, str. 4.

Sadašnje zakonodavstvo koje se odnosi na volontiranje nije sveobuhvatno. Sa nekim od glavnih pravnih zamki kojima se bave Demokratija za razvoj (D4D) uključuju **nedostatak:**

- a** zakona i sveobuhvatnog političkog okvira za volontiranje
- b** priznavanje volontera iz određenih starosnih grupa; i
- c** koordinacija politike za razvoj volontiranja.

Ovakve istraživačke studije takođe su naišle na takve političke zamke. Shodno tome, odnos između države i sektora volontera ostaje uglavnom neregulisan i ne-usaglašen. Sadašnje zakonodavstvo je pristrasno prema određenoj starosnoj kategoriji jer zabranjuje svakome **ispod 15 ili iznad 24 godina** starosti angažovanje na volonterskim aktivnostima. Isto tako, država ne prioritizira i ne kanališe sredstva u sektor civilnog društva koja su posvećena razvoju volonterizma. Tako da sada, civilno društvo mora neizbežno zavisiti od međunarodnih sredstava koje se pružaju *ad-hoc* i projektnim osnovama.

U poslednjem izveštaju o napretku (2016), Evropska Komisija (EK) je kritikovala vladu zbog nedostatka kapaciteta i finansijskih resursa, što je potkopalo **Vladinu strategiju za saradnju sa civilnim društvom**. Ovo je samo primer, prema kojem EK postavlja sumnju u osnovnu političku volju da pomogne razvoju sektora civilnog društva kao i kapaciteta OCD-a da se angažuju u donošenju odluka. S obzirom na političke zamke, čini se da su OCD i zakazale kada se radi o volonterskom radu. Na primer, one ne poseduju interne politike i programe izgradnje kapaciteta za volontiranje, te u tom smislu ne uspevaju razvijati i održavati dobrovoljne inicijative i privlačiti i zadržati volontere.

Cilj projekta

Cilj projekta "Podrška sprovođenju vladine strategije za saradnju sa civilnim društvom" je podrška vladi Kosova u razvoju pogodnog okruženja za **volonterizam** ili volonterski rad u zemlji. Ovaj projekat je deo dugoročnog cilja vlade u jačanju participativne demokratije i integracije u Evropsku uniju (EU) putem osnaživanja civilnog društva u učestvovanju tokom donošenja odluka.

Iniciranje posebne **politike** o volonterizmu je možda jedan od glavnih vladinih prioriteta uspostavljanja mehanizama neophodnih za unapređenje **Vladine strategije za saradnju sa civilnim društvom**. Međutim, Strategija eksplicitno ne predviđa izradu bilo kakvog zakonodavstva u korist volonterizma. Strategija radije zahteva studijsku analizu potreba i profila volontiranja u zemlji³. Studijski pristup koji će odrediti vrstu politike i / ili zakonodavstva je **orijentisan na akciju** i ima za cilj da doprinese osnovnoj promeni stvaranja integrisanog sistema podrške razvoju volontiranja.

Pravni kontekst

Pravni okvir omogućavanja volonterizma u zemlji je u velikoj mjeri neregulisan, kao što je naglašeno u brojnim studijama, uključujući i **TACSO-ov izveštaj o proceni potreba civilnog društva**. Osim Zakona o osnaživanju i učešću mladih, ne postoje drugi zakoni koji priznaju i / ili regulišu aspekte volontiranja. Ovo je tvrdnja koja podržavaju i **glavni nalazi**. Prema istraživanju građanskog društva, većina organizacija civilnog društva (OCD) smatra da volonterizam nije dobro regulisan ili nije regulisan, dok 16% OCD-a smatra da je volonterizam izuzetno neregulisan. Međutim, zakonodavstvo nije važno jer ne stvara prepreke i onemogućava volontiranje. Gotovo 50% OCD-a i dalje smatra da je pravni okvir povoljan kada je u pitanju uključivanje volontera u njihove organizacije. Ovo takođe ukazuje na to da se većina OCD-a izgleda ne susreću sa preprekama i poteškoćama, kako je navedeno u delu istraživanja i analize podataka.

Akt volonterizma se priznaje samo Zakonom o osnaživanju i učešću mladih (**Zakon br. 03 / L-145**) i nedavno ažuriranim administrativnim uputstvima Ministarstva omladine, kulture i sporta. Međutim, ovim zakonom su definisani regulatorni aspekti samo za mlade **od 15 do 24 godine** koji se odnose na volonterske sporazume, prava i obaveze i nadoknada troškova. Postojeće zakonodavstvo definiše volontiranje kao neplaćeni posao koji se smatra važnim i korisnim za društvo. Iako je nadoknada isključena kao podsticaj, važeći zakon definiše volontiranje kao nešto što bi ljudima omogućilo poboljšanje profesionalnih veština i obogaćivanje životnih iskustava. Ovo se može postići samo kada se sprečavaju rizici od zloupotrebe moći i ograničenja prilika u skladu sa ugovornim aranžmanima između organizatora i volontera. Za više informacija za detaljniju pravnu analizu pogledajte **Dodatak 1 i Dodatak 2**. Pravna analiza u **Dodatku 1** daje i pregled međunarodne perspektive ove teme ukoliko se radi o volonterizmu.

Evropska perspektiva

U Evropskoj uniji (EU), volontiranje predstavlja bogatu tradiciju i kulturu. Svaka politika u korist kreiranja pogodnog okruženja za razvoj volontiranja bi trebalo da bude pod mandatom pojedinih država članica. U većini zemalja članica EU volontiranje nije regulisano u skladu sa posebnim zakonom koji je detaljnije opisan u **pravnoj analizi** prikazanoj u **Dodatku 1**. Najnaprednije države članice EU koje imaju poseban zakon o volontiranju su Austrija, Belgija, Luksemburg, Španija i Portugal. To su zemlje koje su okarakterisane visokim nivoom volontiranja. Zemlje članice EU koje takođe dobro rade na volontiranju i još uvek nemaju poseban zakon o volontiranju uključuju Dansku, Finsku, Holandiju, Veliku Britaniju, Francusku i Njemačku. U ovim zemljama različiti aspekti volontiranja su ukršteno regulisani.

Regionalna perspektiva

S obzirom na politike Evropske Unije u korist promovisanja volonterizma, većina zemalja zapadnog Balkana regulisala je to pitanje osim **Albanije**. U svim zemljama u regionu, volontiranje se reguliše prema posebnom zakonu. Bosna i Hercegovina je blagi izuzetak, jer je samo Republika Srpska (RS), koja je priznata i tako deluje kao zasebno pravno lice, usvojila Zakon o volontiranju u julu 2008 godine. Pogledajte gde i kada je najviše postajalo zakona koje su izmenjeni: Hrvatska (2007), Makedonija (2007), BiH (2008), Srbija (2010), Crna Gora (2010) i Slovenija (2011). Prema ovim zemljama, donošenje Zakona o volontiranju je put ka pridruživanju evropskim integracijama uzimajući u obzir pozitivan uticaj volontiranja na socio-ekonomski razvoj. Do sada nije napravljena nikakva sveobuhvatna procena da bi se shvatilo dali i u kojoj mjeri ovi zakoni imaju pozitivan uticaj u ovim zemljama.

Pregled literature

Projekat je sproveo detaljno i izbalansiran pregled literature koji je relevantan za studiju pre sprovođenja istraživanja. Obuhvatio je i analizu glavnih izvora istraživanja sprovedenih na terenu, u kontekstu zemlje i Evrope. Međutim, nij e učinjeno dovoljno u istraživanju i razvoju volontiranja, osim nekoliko studija koje su sprovele lokalne organizacije civilnog društva. U sferi javnih institucija, odgovarajuća ministarstva (npr. MRSZ ili MKOS) nisu uspostavile nikakve metode istraživanja koje bi se fokusirale na volontiranje i nivo uticaja koji može imati na društvo.

Spisak studija koje su se bavile temom su hronološki predstavljene za svaku od sledećih kategorija. Svaka od sledećih referenci je hiperpovezana i može biti dostupna na mreži.

Lokalni izvori

- GAP Institut. Uloga i značaj aktivnog građanstva. April 2017.
- Demokracija za Razvoj (D4D). Priručnik za postavljanje volontera. Februar 2017.
- Hodža, Taulant. Indeks civilnog društva Kosova 2016. Kosovska Fondacija za civilno društvo KCSF. Oktobar 2016.
- TACSO. Izveštaj o proceni potreba civilnog društva. Januar 2014.
- Čeku, Hajrula. Analiza o razvoju volontarizma. CiviKos Platforma. 2013.

Međunarodni izvori

- Cheng, W. & Sh. Mohamed. Volonterizam: Podudaranje ponude i potražnje. NVP Centar. 2015.
- Schenkel M., P. Ermano & D. Marino. Nedavni trendovi ponude i potražnje volontera. Juni 2014.
- Evropski volonterski centar (EVC). Volonterska infrastruktura. 2012
- Izvršna agencija za obrazovanje, audiovizuelnu kulturu i kulturu. Volontiranje u Evropskoj uniji. 2010.
- Volonteri UN-a. Zakoni i politike koje utiču na volontizam od 2001 godine. Septembar 2009.
- Savet Evrope. Preporuke o promociji dobrovoljnih usluga. 1994.
- Crveni krst, međuparlamentarna unija i volonteri UN. Volonterizam i zakonodavstvo: Vodič i napomene. (Bez datuma)

Pored toga, mnogi lokalni pravni i politički dokumenti koji su konsultovani, svaka od ovih studija kritički je procenjena u istraživačke svrhe. Određeni elementi relevantnosti su odvojeni od svakog izvora i grupisani su u glavnim nalazima, uključujući i modele zakona o volontiranju susednih zemalja (Makedonija, Srbija i Crna Gora). Šta je najvažnije, ovi izvori su pomogli u kontekstualizaciji studije i saznanju šta se zna o temi koja se istražuje. Pored toga, pomogli su istraživačkom projektu da izradi politički podnesak o tome kako promovirati volontiranje u zemlji.

Istraživački pristup

Strategija je naglasila potrebu da se prvo izvrše potrebne analize i ankete, kao osnova za definisanje integralnog, sveobuhvatnog pravnog okvira za volontiranje. Zapravo, istraživanja su služila kao koristan početak istraživačke faze koja bi pomogla u odlučivanju o fokusu istraživačke studije. Glavna pitanja istraživanja pokrivaju mišljenja i iskustva ispitanika o volontizmu na Kosovu. Odgovaranje na njih zahteva kombinovani skup istraživačkih metoda koji vrednuju različite oblike podataka i analize. Rezultati prikazuju grube podatke u procentualnim uslovima kao objektivno sredstvo za donošenje pravosnažnih presuda.

Metode

S obzirom na složenost volontizma u lokalnom kontekstu, istraživanje je uključivalo kombinaciju dva metoda: (1) anketni upitnik, i (2) niz intervjuja. Istraživanja i intervjuji zauzimaju značajno mesto u ovom malom razmeru socijalnog istraživanja i politike. Oba igraju ulogu u delu akcije istraživanja u oblasti društvenih nauka. Pitanja koja su identifikovana u upitniku za svaku metodu su prepletana i idu paralelno jedni sa drugima. Upitnik za svaku metodu je dizajniran kao što je prikazano u **Prilogu 3, 4 i 5**. Što se tiče istraživanja, za ovaj projekat su sprovedena dva seta upitnika koji se sastoje od (a) **ispitivanja javnog mnjenja** i (b) **ankete civilnog društva**.

Važno je naglasiti nekoliko ograničenja tokom istraživanja i anketnih pitanja zbog neproučavanja nivoa volontiranja u većoj dubini iz sledećih perspektiva:

- › **Pol:** da li postoji pol i stepen volontiranja i korelacija u praksi
- › **Demografije:** da li postoji stepen razlike volontiranja između ruralnih i urbanih područja
- › **Ekonomije:** da li zaposlenost i sklonost ka volontiranju imaju korelaciju jedni sa drugim

Ovo su važni elementi koji mogu dodati vrednost budućim istraživačkim i naučnim studijama o volontizmu. Mnoge studije Evropske Unije o volontiranju pokrivaju ove naučne aspekte.

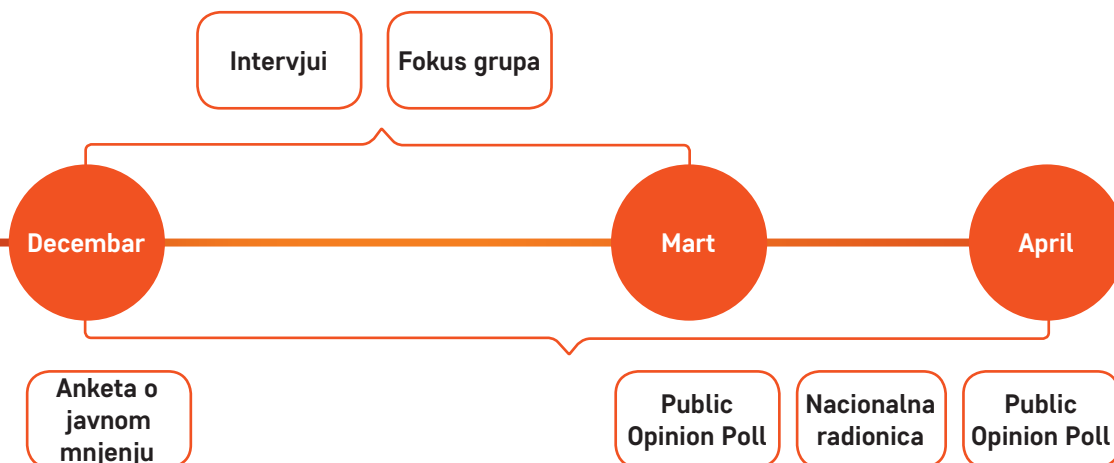
Ankete su sprovedene u okviru kvantitativne paradigme i proizvele su široko različite podatke iz intervjuja sprovedenih u okviru kvalitativne paradigme. Međutim, dvo metodno istraživanje koristilo je projektu na više načina. Logika **triangulacije** objašnjava da je veća važnost istraživanja ako se rezultati istraživanja proveravaju na osnovu nalaza iz intervjuja. Još važnije, intervjui su pomogli projektu da tumači odnose između varijabli predstavljenih u numeričkim podacima. Intervjui su pružili detaljniju perspektivu nekih od glavnih pitanja vezanih za volonterizam. U obliku *iskazivanja anegdote*, intervjui su bili više otkrivajući i uticajni od skoro svih podataka prikupljenih iz anketa.

Svakako, došlo je do velikog preseka između dva metoda. Međutim, podaci obuhvaćeni istraživanjima su malo različiti od podataka prikupljenih kroz dubinske intervjuje. Za razliku, odgovori ankete su kratki, a odgovori intervjuja su dugi i omogućavaju više fleksibilnosti u postavljanju i odgovaranju na pitanja. Do vremena provedenih intervjuja, istraživački projekat je imao stav o verovatnim odgovorima pod uticajem onoga što je pročitano i prikupljeno iz nalaza istraživanja o volonterizmu. Preliminarni stav ili pretpostavka je da je volonterizam izuzetno neregulisan i da ga više treba promovisati..Ovaj stav uticao je na način na koji se postavlja pitanje intervjuja. Takođe je pogodilo ko i šta se traži, koristeći kontakte i mreže ljudi iz civilnog društva.

Pristup

Ovaj projekat je dizajniran da bude orientisan ka akcijskom istraživanju istovremeno uključivanjem što većeg broja zainteresovanih strana u cilju transformacije situacije u demokratskim pravcima. To znači da projekat nije sproveden samo od strane eksperata za istraživanje, već u partnerstvu sa ljudima koji su uključeni u to pitanje, uključujući organizacije civilnog društva (OCD) i mnoge vladine službenike. Ono što čini ovo istraživanje usmereno na akciju jeste činjenica da je edukativno (učenje o volonterizmu), da je fokusirano na problem (nedostatak volontiranja) u određenom kontekstu (na Kosovu) i orijentisano ka budućnosti. Projekat ima za cilj poboljšanje zakonodavstva za regulisanje, promovisanje i prepoznavanje volontiranja u zemlji.

Istraživanje javnog mnjenja realizovano je u decembru 2016 godine, dok je anketa građanskog društva realizovana u martu 2017 godine. Važno je napomenuti da je pre realizacije upitnika za obe ankete, sadržaj svake od njih bio testiran i validiran kroz fokusnu grupu. Svaki upitnik je dogovoren među ključnim članovima Radne grupe Saveća za razvoj volonterstva na Kosovu - kao četvrti cilj Vladine strategije sa civilnim društvom. Upitnici su takođe razmatrani na pojedinačnim sastancima sa nekoliko aktivista civilnog društva koji su uključeni u volontiranje i ispred mladih volontera koji su anketu o civilnom društvu preuzeli kao pilot test. Konačno, intervjui su raspodeljeni tokom **marta i aprila**. Kada su se svi podaci prikupili i analizirali, rezultati su razmatrani i potvrđeni kroz podskup aktivnosti koje je organizovala Kancelarija za dobro upravljanje (OGG) i druge organizacije / institucije uključujući i Nacionalnu radionicu u **aprilu**.

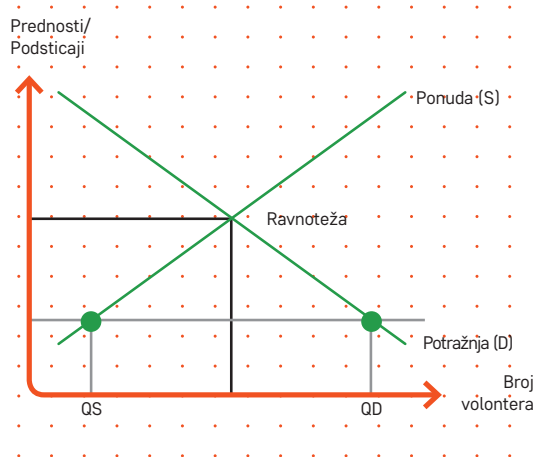
Nalazi istraživanja

Ova sekcija se bavi onim **šta** je istraživački projekat saznao. Omogućava pregled širine mišljenja i iskustava javnosti i civilnog društva na temu. Važno je proceniti kako oni posmatraju volonterizam u zemlji - do koje mere se primjenjuje i promoviše. Ova sekcija se fokusira na kvantitativne oblike analize koje zahtevaju određeno razmatranje statistike. Takođe daje **kvazi-numerički pregled nalaza** o iskustvima i shvatanjima koja javnost ima o predmetu.

Glavni nalazi za svako istraživanje su grupisani u klustere / indikatore na osnovu njihove sličnosti u smislu teme ili varijable koja se meri. Tri zajednička klastera uključuju:

- 1 Znanje / Svest** – šta ispitanici znaju o volonterizmu.
- 2 Iskustvo / praksa** - ako i kako su ispitanici doživeli volonterizam.
- 3 Stavovi / Ponašanje** - kako ispitanici gledaju na volonterizam sada i u budućnosti

Nacionalna radionica organizovana u formatu fokus grupe pomogla je pregled i potvrđivanje nalaza istraživanja u smislu stavova učesnika. Glavno postavljeno pitanje bilo je u kojoj mjeri se nalazi istraživanja slažu ili ne slažu s onima drugih. Potvrđni rezultati suse pokazali od pomoći u unapređenju sveukupnog razumevanja relevantnosti i praktičnosti istraživačkog rada. Konsultovanje sa drugima je važno jer istraživanje verovatno ima uticaja izvan fokusa studije i ocenjuje se pouzdanim.

Ovi rezultati istraživanja pokazuju **neusklađenost** između onoga što javnost može ponuditi (snabdevanje) i šta organizacije civilnog društva (OCD) mogu preduzeti (potražnja) što se tiče volonterske radne snage. Iako u javnosti nedostaje motivacije i borbi za pronalaženje mogućnosti volontiranja, OCD se bore za pokretanje i sprovođenje aktivnosti u tom pogledu. Razlozi zbog kojih postoji jaz će biti detaljnije opisani u narednim sekcijama. **Paradigma snabdevanja i potražnje** (na savršeno konkurentnom tržištu) objašnjava logiku zbog kojih su sprovedena dva istraživanja. *Pogledajte grafikom sa desne strane.* Javnost se sastoji od učesnika na tržištu rada koji traže neku vrstu volonterskog angažmana, čime predstavljaju na strani ponude jednačine. Organizacije civilnog društva (OCD) predstavljaju potražnju na tržištu.

Kada je ponuda i potražnja za rad jednaka, tržište će biti u ravnoteži. U ovom trenutku alokacija inputa (tj. Količina dobrovoljnog rada koji se isporučuje) tačno je jednaka količini broja dobrovoljaca koji se traže. U ovom slučaju,

tržište rada je daleko ispod ravnoteže, pošto je ponuda za volontere daleko niža od količine tražene radne snage. Kada je **stopa naknade i podsticaja** manja od stope ravnoteže, postoji nedostatak rada volontiranja. To znači da je isporučena količina (KS) manja od tražene količine (KD). Ovo je princip **međusobne ekskluzivnosti**, što znači da koristi i podsticaji dobrovoljaca zavise i od rada OCD-a

Ako se potražnja za proizvodom poveća (u zavisnosti od spoljne podrške), OCD će zahtevati više radne snage i angažovati više volontera. Ako potražnja za proizvodom pada, OCD će zahtevati manje radne snage i smanjiti volontersku silu. U tom kontekstu, kao što to ukazuju glavni zaključci, OCD-e ne rade dovoljno u volontiranju, uglavnom zato što - *držeci sve ostalo jednako* - država ne pruža dovoljno podrške **u pogledu podsticaja i beneficija** za OCD-e da privuku i zadrže volontere na tržištu. Uzmite kao primer podsticanja državne podrške za finansiranje programa za izgradnju kapaciteta OCD-a koje se bave volontiranjem. To bi neizbežno ubedilo OCD-e da dizajniraju i pružaju programe obuke za stvaranje i zadržavanje volontera. Stoga, svaka politička inicijativa koju će vlada doneti u budućnosti treba da odražava **kategorije podsticaja** i koristi kako bi mogla da zatvori jaz između ponude i potražnje, drugim rečima, pokušavajući da postigne ravnotežu.

Glavna determinanta **ponude radne snage** su koristi i podsticaje koje javnost dobija od angažovanja u volonterskim aktivnostima. To znači da je više ljudi voljno da pruži volonterski rad kada ima više koristi i podsticaja za volontere. Međutim, ove **prednosti i podsticaji** ne moraju nužno da se odnose na finansijske motive. Na Kosovu, dobrobiti i podsticaji koje volonteri dobijaju su izuzetno niski. Pored toga što volonteri za učešće u volonterskim aktivnostima koje je priznato kao radno iskustvo kao najbolji volonteri godine dobivaju nagradu od 1,000 evra za doprinos koji je dat zajednici, volonteri ne dobijaju druge pogodnosti i podsticaje.

Osim toga, druge determinante **snabdevanja radom** na tržištu volontiranja uključuju: odraslu populaciju, kako se povećanje broja stanovnika u omladinskim snagama može povećati, a javne preferencije, kao što je više žena i penzionera, koji mogu izabrati da volontiraju, i vreme provedeno u školama i obuku gde se ljudi upoznaju sa sredstvima i koristima za volontiranje. U daljem tekstu, svaka politička inicijativa za razvoj volontiranja biće ne samo **podsticanje** volontiranja kroz finansiranje OCD-a i drugih sredstava, već i kroz izmenu zakona koji bi ohrabrio mlade da više volontiraju (npr. priznavanje volontiranja kao kredita za sticanje stipendije), pružanju mogućnosti starijima da volontiraju (npr. oslobađanje od ograničenja starosne grupe u Zakonu) i obrazovanje učenika o volontiranju (npr. uključivanje volontiranja u školske programe).

Anketa javnog mnjenja

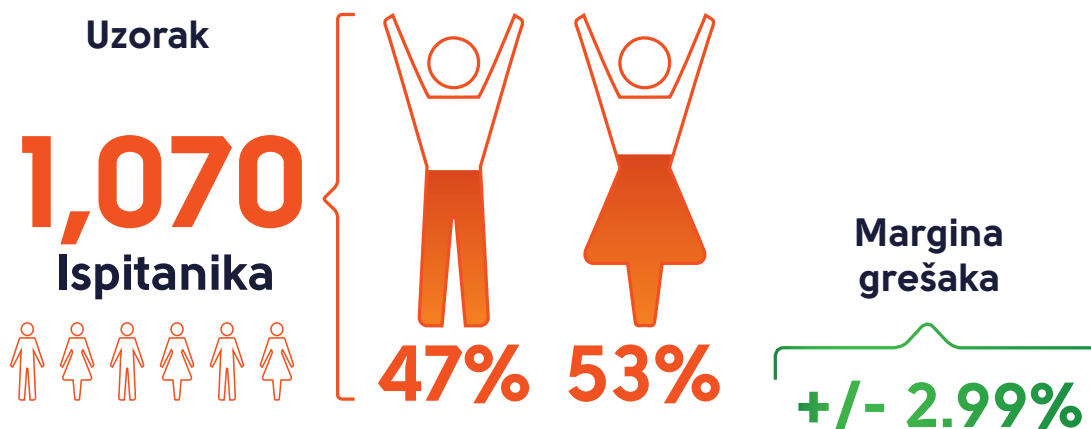
Anketa javnog mnjenja

Istraživanje javnog mnjenja obuhvatalo je pitanja ljudima o njihovoj percepciji i iskustvima o volonterizmu. **Vidi Dodatak 3.** Istraživanje je sprovedeno metodom licem u lice u **decembru 2016** godine i uključivalo je slučajni uzorak ljudi svih uzrasta. Uzorak od **1070 ispitanika** izabran je korišćenjem jednakog modela uzorkovanja verovatnoće. Uzorak je stratifikovan po regionu, polu i etničkoj pripadnosti (albanske, srpske i nesrpske manjine). Granica greške za izražavanje količine slučajne greške uzorkovanja u rezultatima istraživanja bila je $\pm 2,99\%$.

METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

Istraživanje orientirano na akciju

Znanje javnog mnjenja (Decembar 2016)

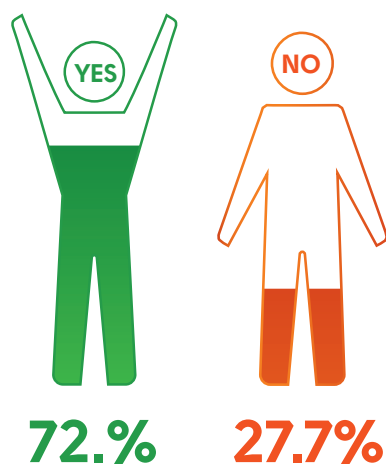

Kratak pregled glavnih nalaza

Dajte kratak opis glavnih nalaza u vezi sa percepcijom javnosti o volontiranju

Generalno, volonterski rad na Kosovu je javno priznat kao koncept ili praksa. Ankete javnog mnjenja pokazuju da je **72,3 posto** ispitanika čulo za volonterizam. Međutim, postoji veliki jaz između toga koliko javnost tvrdi da zna o volonterizmu, koliko volonterskog iskustva imaju i koliko su zainteresovani da se angažuju u volonterskim aktivnostima. Iako je gotovo većina ispitanika tvrdila da je čula za volonterizam, njihovo iskustvo ukazuje na to da su u prošlosti učinili vrlo malo volontiranja. Samo oko trećine (1/3) ispitanika reklo je da su imali priliku da u prošlosti volontiraju. Štaviše, volontiranje nije dovoljno promovisano i regulisano u radnom i životnom okruženju. Što se tiče iskustva, skoro polovina ispitanika izjavila je da su dobrovoljno radili volontiranje u periodu **kraćem od mesec dana**, ali i da nisu primili skoro **nikakvu podršku za obuku**.

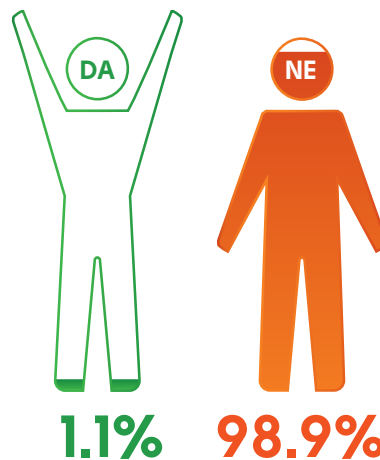
Da li ste ikada čuli za volontiranje?

Znanje/Svest

Ova sekcija se tiče toga koliko je javnost svesna volonterskog rada u zemlji. Generalno, volonterizam ili volonterski rad na Kosovu je javno priznat kao koncept ili praksa. Ankete javnog mnjenja pokazuju da je **72,3 posto** ispitanika čulo za volonterizam. Međutim, koliko je poznata javnost o volontiranju otvara i izaziva važna pitanja.

Da li ste upoznati sa zakonodavstvom koje reguliše volontiranje na Kosovu?

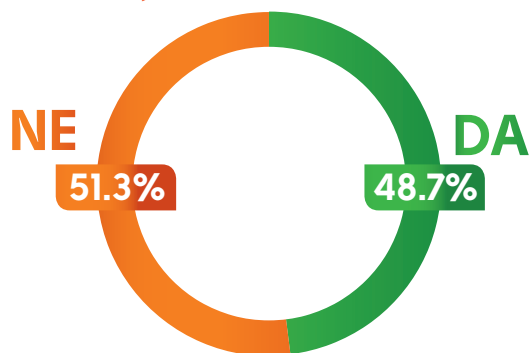

Kada su ispitanici upitani da li su upoznati sa zakonodavstvom koje reguliše volontiranje na Kosovu, **98,9 posto** ispitanika je reklo da nisu upoznati, a samo 1,1 posto je reklo da su upoznati sa zakonodavstvom o volonterizmu. Razlog zašto ispitanici nisu upoznati sa zakonodavstvom je uglavnom zato što volontiranje nije dobro regulisano iako je u praksi dobro prepoznato.

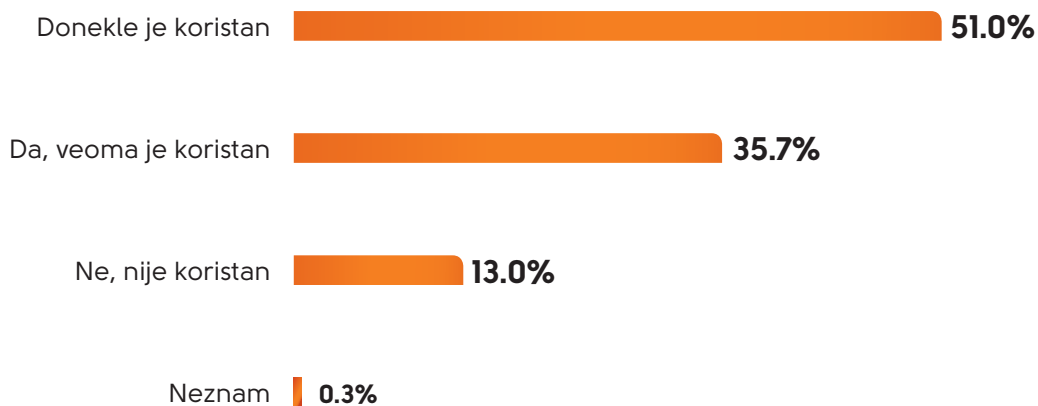
Javnost generalno nije svesna zakona jer volontiranje nije dobro regulisano u zemlji. Iako ne postoji poseban Zakon o volonterizmu, Zakon o osnaživanju i učešću mladih (Zakon br. 03 / L-145) je glavni zakon koji reguliše volonterizam samo u **omladinskom sektoru**. Ovo je snažan indikator koji pokazuje da je Ministarstvo kulture, omladine i sporta (MKOS), koje nadgleda volontiranje u zemlji, malo šta učinilo u pogledu podsticaja mladih. Ministarstvo veoma retko organizuje promotivne događaje o volontiranju koji se tiču društvene odgovornosti i kohezije. Stoga, Ministarstvo se više fokusira na nadzor, a ne na promovisanje okruženja za volontiranje. Njegova uloga se odnosi više na registraciju, kontrolu i izveštavanje umesto promoviranja vrednosti volontiranja. Možda je još jedan problem dominantan naglasak na zapošljavanju mladih što otežava komunikaciju vrednosti volontiranja.

Međutim, na pitanje da li je volontiranje uobičajeno u okruženju iz kojeg ispitanici dolaze od (tj. Porodično, radno, socijalno okruženje), **48,7 posto** ispitanika je reklo da je „da“, da je volonterstvo uobičajeno, dok je **51,3 posto** reklo „ne“, da to nije uobičajeno u okruženju iz kojeg dolaze. Većina ispitanika smatra da se volonterski rad prepoznaje u okruženju u kojem žive i rade. Dok **35,7%** ispitanika smatra da je volontiranje priznato, a **51,0%** smatra da se volontiranje priznaje „u određenoj meri“, **13,0%** ispitanika smatra da volontiranje nije prepoznato. Samo **0,3** odsto njih je reklo da ne znaju u kojoj meri se volonterizam prepoznaje u zemlji.

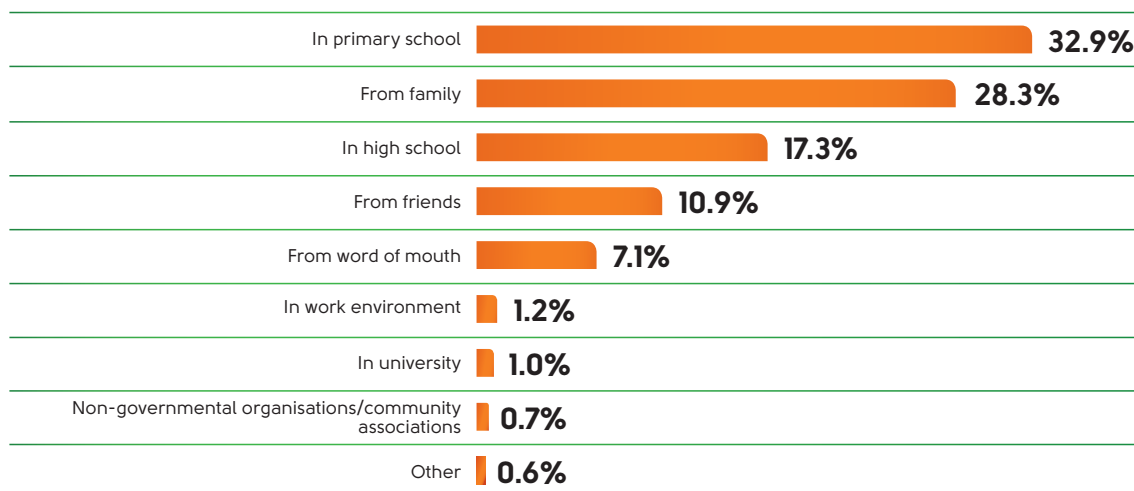
Da li je volontiranje uobičajeno u okruženju iz kojeg dolazite (porodica, rad društvo)?

Da li smatrate da okruženje u kojem živite i radite prepoznaje i vrednuje volonterski rad?

Gde ste prvo čuli o volontiranju?

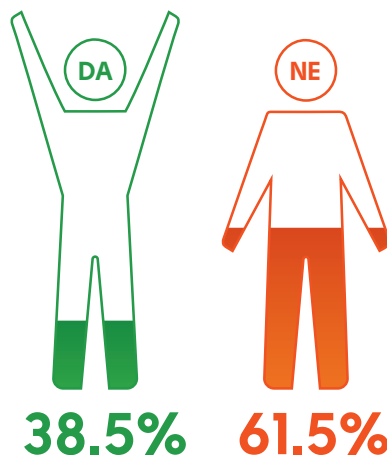
Kada je reč o promovisanju volonterizma, škole i porodice igraju važnu ulogu. Polovina ispitanika (**50,2 %**) ukupno tvrdi da su čuli o volontiranju u školama - **32,9 %** u osnovnim školama i **17,3 %** u srednjim školama. Ovo čini još važnijim poboljšanje nastavnog plana građanskog obrazovanja i dalje promovisanje partnerstava između škola i organizacija civilnog društva u projektovanju i sprovođenju projekata školskog volontiranja u lokalnim zajednicama.

Oko **46,3 posto** ispitanika čulo je za volontiranje kroz svoj krug članova porodice (28,3 posto) i prijatelja (10,9 posto) ili kroz razgovor (7,1 odst). Preostalih 3,5% ispitanika čulo je o volonterizmu kroz rad, koledže i organizacije civilnog društva.

Iskustvo/Praksa

Ova sekcija se tiče toga koliko javnost primenjuje volontiranje. Prema nalazima istraživanja, volontiranje nije u dovoljnoj meri ostvareno u praksi, u poređenju s pretpostavljenim nalazima koji ukazuju na to da je volontiranje dobro prepoznato kao koncept. Na pitanje da li su ikada bili uključeni u volontiranje, **61,5 posto** ispitanika je reklo "ne", da se nisu angažovali u volonterskom radu, dok je samo **38,5 posto** ispitanika reklo "da" da su se angažovali u volonterskom radu.

Da li ste ikada imali priliku da volontirate?

Ovakav prelom procenata odražava sveukupno učešće u volontiranju. Nalazi o iskustvu javnosti o volonterima vredi uporediti sa širokim spektrom izvora na nivou volontiranja u Evropskoj uniji (EU). U Evroskoj Uniji je sprovedeno nekoliko nacionalnih istraživanja koje pružaju različite nivoe volontiranja u svim državama članicama, iako se čini da se redovno odnose na uključivanje javnosti u volontiranje. Iako nude različite rezultate, ova istraživanja pokazuju da procenjeni broj volontera angažovanih u EU iznosi od 100 do 150 miliona. Pogledajte ispod procentne trendove zasnovanih na različitim studijama sprovedenim u različito vreme.

Eurobarometar Izveštaj (Evropska društvena stvarnost) 2006

Ova studija je pokazala da se **34%** odraslih starijih od 15 godina u više u 25 zemalja članica EU angažovalo na volontiranju. Međutim, na nivou volontiranja Rumunija je dostigla 18 posto a Bugarska 10 posto

Evropsko socijalno istraživanje (ESS) 2006/2007

Ova studija pokazuje da je **36 posto** Evropljana učestvovalo u radu za dobrovoljne ili neprofitne organizacije najmanje jednom tokom prošle godine, a skoro 14 posto je bilo uključeno najmanje jednom mesečno.

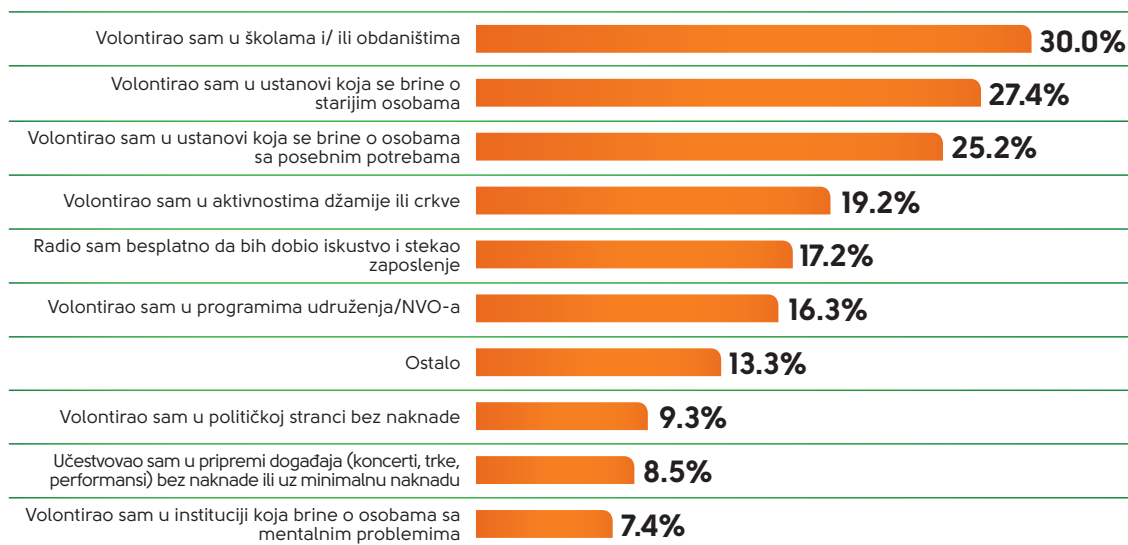
Evropski volonterski centar (SPES Studija) 2008

Ova studija je utvrdila da **28 posto** ukupnog stanovništva u zemljama koje su bile deo istraživanja (tj. Španija, Francuska, Poljska, Češka, Ujedinjeno kraljevstvo i Holandija) učestvovala su u dobrovoljnim aktivnostima u neprofitnim organizacijama.

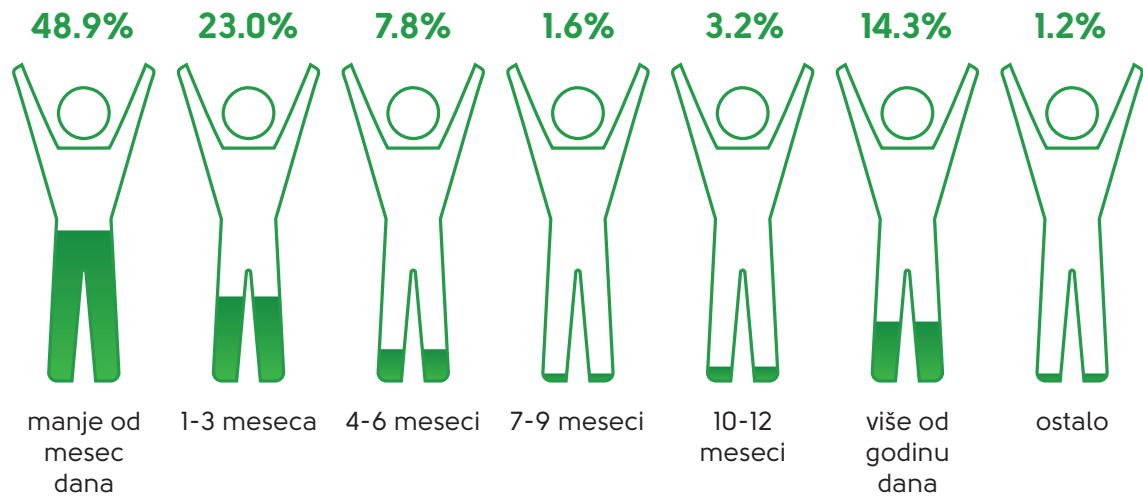
Kao što je navedeno na tabeli, ove studije su sprovedene u periodu od 2006 do 2008 godine i referirane su kao pouzdani izvori u sveobuhvatnoj studiji koju je **GHK** izneo za Evropsku uniju (EU) u februaru 2010 godine. Oni prikazuju nivo volonterizma uopšteno za čitavu Evrosku Uniju. To znači da je nivo volontiranja mnogo veći od proseka u razvijenijim zemljama EU (npr. Austrija). U daljem tekstu, odstupanja u istraživanju ukazuju da je statistička analiza otvorena za tumačenje i treba je smatrati samo indikativno.

Oblasti rada u kojima su ispitanici tvrdili da su najviše volontirali uključuju škole i vrtiće (30,0%), ustanove koje se staraju za starije osobe (27,4%) i osobe sa invaliditetom (25,2%), verske ustanove (19,2%), udruženja /organizacije građanskog društva (16,3 odsto) i političke partije (9,3 posto). Što se tiče **trajanja** njihovog angažmana u volontiranju, gotovo polovina ispitanika (48,9 posto) potvrdila je manje od mesec dana, dok je skoro četvrtina (23,0 posto) istakla da su imali jedan do tri meseca angažmana u volontiranju. Samo 14,3 posto ispitanika istaklo je više od godinu dana angažmana u volontiranju.

Ako jeste, na kom području ste volontirali?

Koliko dugo ste volontirali?

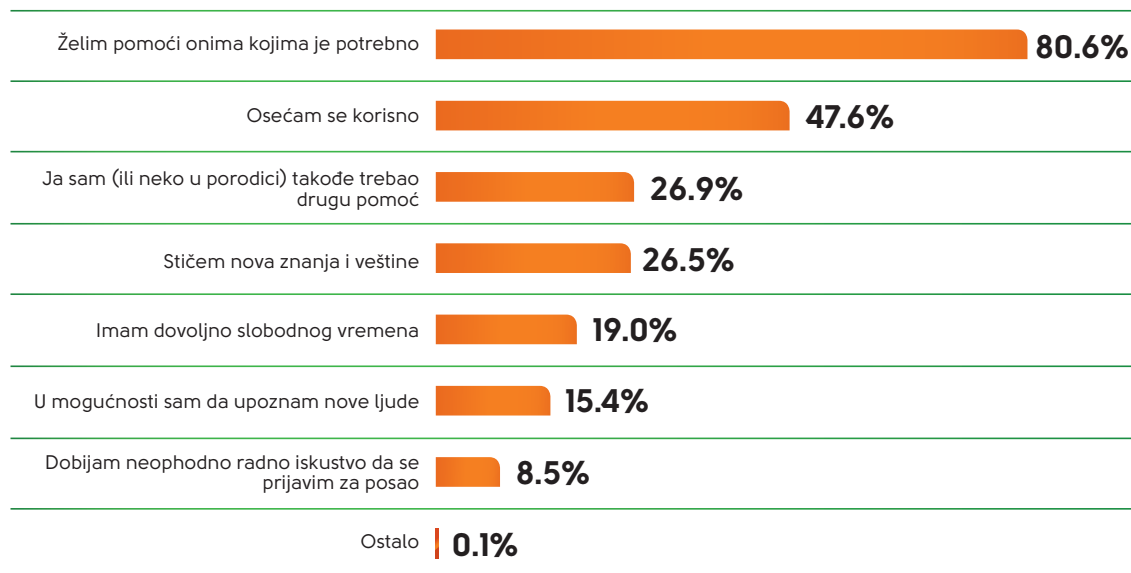
Shodno tome, ispitanici su identifikovali obrazovanje kao najvažniji sektor za volonterske aktivnosti. U tom kontekstu, učenici se angažuju kao volonteri u školskim aktivnostima. Međutim, programi volontiranja u školama su organizovani ad-hoc i nisu uključeni u svakodnevne aktivnosti u učionicama ili u školske nastavne programe. Škole više definišu volontiranje kao "zajednički rad" u kontekstu građanskog obrazovanja koje predaju učenicima. Međutim, građansko vaspitanje više se predaje u teoriji, dok volontiranje zahteva praksu. Nijedna škola na Kosovu nema poseban program volontiranja, nema podatke o dobrovoljnim inicijativama i, što je još važnije, volonterske vodiče za mlade. Stepenu u kojem volontizam predstavlja praksu zavisi od napora pojedinačnih nastavnika.

U školama volontiranje nije obavezno, a za svaku volontersku aktivnost studenti ne dobijaju kredite u učionici - kao što je slučaj u nekoliko zemalja u regionu (npr. u Albaniji). Škole skoro nikada ne saraduju sa organizacijama civilnog društva (OCD) za specifične volonterske projekte. Ono što učenicima otežava promovisanje volontizma jeste činjenica da škole **nemaju puno radno vreme**, i time pružaju malo prostora za nastavnike i učenike da se angažuju u volonterskim aktivnostima.

Tipične školske aktivnosti volontiranja sastoje se od akcija čišćenja ili poslova. Retko, ili uopšte i nije od učenika zatraženo da pomognu penzionerima ili ljudima koji imaju potrebu, da pomognu nastavnicima u pripremanju razrede, da pomognu u učenju zanata ili hobija, ili da pomognu u deljenju kulturne i etničke pozadine, da pomognu u kompjuterskim i naučnim laboratorijama ili kompletiranju specifičnih projekata kod kuće. Pored toga, verske ustanove imaju nešto više volontera u poređenju sa organizacijama civilnog društva, kao što je navedeno u prethodnom grafu u procentima. Ovo je indikacija da civilno društvo nije dovoljno radilo u promociji volontiranja. Slična tvrdnja je napravljena od strane KCSF-a, dok je UNDP-ov izveštaj Javni Puls (2015) pokazao da se 3.8 procenata Kosovara prijavilo da volonterski radi za OCD-e.³

3 Hodža, Taulant. [Indeks civilnog društva Kosova 2016](#). Kosovska Fondacija za civilno društvo KCSF Oktobar 2016, str. 55

Volontiram jer

Nalazi istraživanja ukazuju na glavne razloge zbog kojih se ljudi angažuju na volontiranju. Oni se mogu definisati u dva seta kategorija na osnovu osećaja za **opšteg interesa** i ličnog interesa. Većina ispitanika rekla je da se angažuju u volontiranju radi pomoći ljudima kojima je potrebna (80,6 posto) i osećanja korisnosti (47,6 posto). Manje ispitanika reklo je da su se angažovali u volontiranju u cilju **ličnog interesa**. Ukupno 26,9 posto ispitanika reklo je da se angažuju na volontiranju da bi dobili pomoć, a 26,5 odsto da steknu nova znanja i veštine.

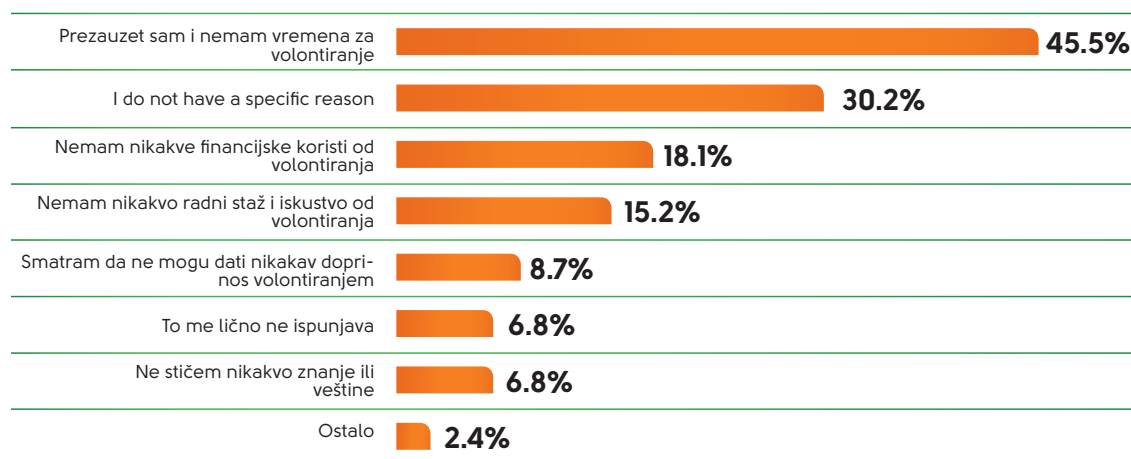
Opšti interes > Lični interes

Pored toga, volontiranje se praktikuje kada postoji više slobodnog vremena i interesa za povezivanje sa drugima. 19,0 posto ispitanika reklo je da se bave dobrovoljnim radom jer su imali slobodno vreme da to učine, dok je 15,4 posto ispitanika reklo da su volontirali kako bi se upoznali sa mladima.

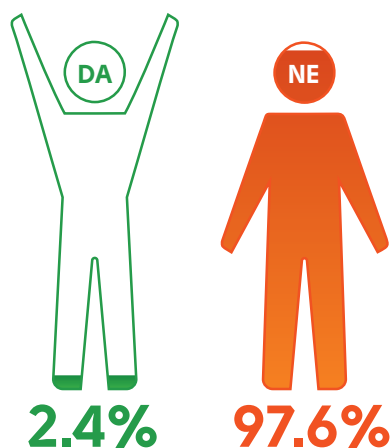
Gotovo većina ispitanika (45,5%) rekla je da ne žele da dobrovoljno rade jer su zauzeti i nemaju slobodnog vremena za volontiranje. Gotovo jedna trećina (1/3) ispitanika nije mogla da razmišlja o nekom posebnom razlogu zašto ne žele da volontiraju. Drugi razlozi zbog kojih ljudi ne žele da volontiraju su: nedostatak finansijske koristi (18,1%), nedostatak radnog iskustva (15,2%), osećaj nepostojanja doprinosa (8,7%), bez ispunjenja (6,8%) i nedostatka veština i razvoja znanja).

Nalazi istraživanja ukazuju na glavne razloge zbog kojih se ljudi angažuju na volontiranju.

Koji je glavni razlog zbog kojeg ne želite da volontirate?

Da li ste završili bilo koji program obuke o volontiranju?

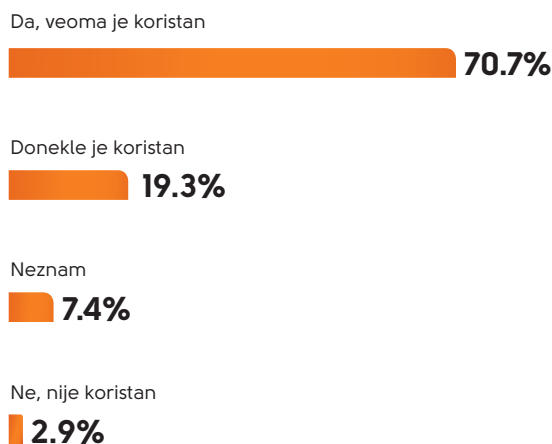

Izgleda da institucije i organizacije ne rade dovoljno u smislu povećanja kapaciteta volontera. Prema nalazima istraživanja, na pitanje da li su ispitanici učestvovali u bilo kojem programu obuke o volonterizmu, 97,6 posto je reklo "ne", da nisu prisustvovali nekom programu obuke o volonterizmu. Ovaj indikator podržava bilo koju inicijativu OCD-a da ulažu više na inicijative za volontiranje i programe izgradnje kapaciteta.

Stavovi/Ponašanja

Ova sekcija se tiče stavova javnosti o volontiranju. Postoji apsolutna većina ispitanika koji misle da je volontiranje korisno za zajednicu. Gotovo **71 procenat** smatra da je volontiranje izuzetno korisno, a skoro 20 procenata smatra da je volontiranje korisno "u određenoj mjeri." Veoma mali broj ispitanika (2,6 posto) smatra da volontiranje nije korisno za zajednicu dok je 7,4 posto ispitanika reklo da ne znaju.

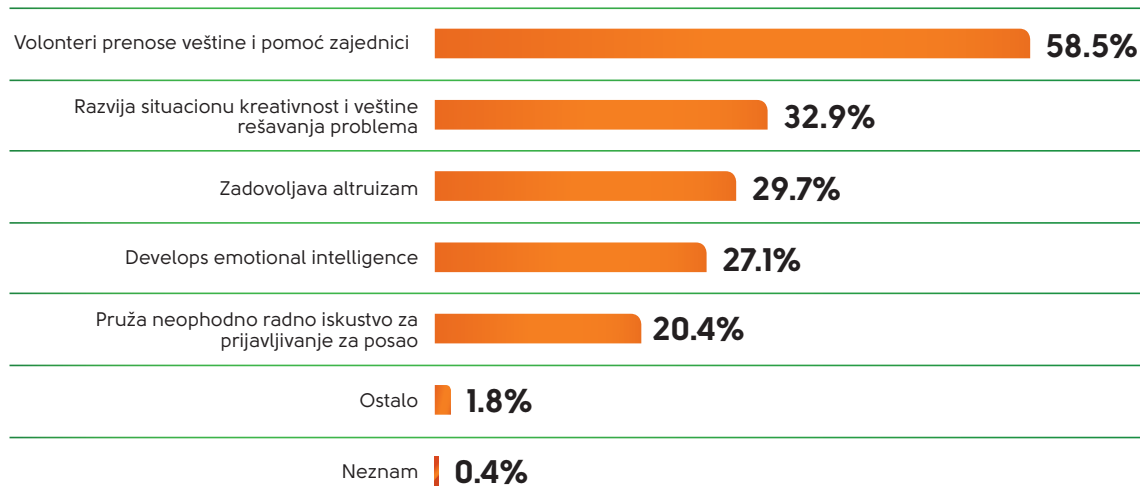
Da li mislite da je volonterski rad koristan za zajednicu?

Glavni razlozi zbog kojih je volontiranje korisno za zajednicu uključuju: volontiranje dodjeljuje neophodne veštine /podršku zajednici (58,5%), vodi ka kreativnim inicijativama i veštinama za rešavanje problema (32,9%), zadovoljava osećanje da se čini dobro drugima u zajed-

nici (29,7 posto), inspiriše emotivnu inteligenciju (27,1 posto), i nudi radno iskustvo neophodno za prijavljivanje na posao (20,4 posto).

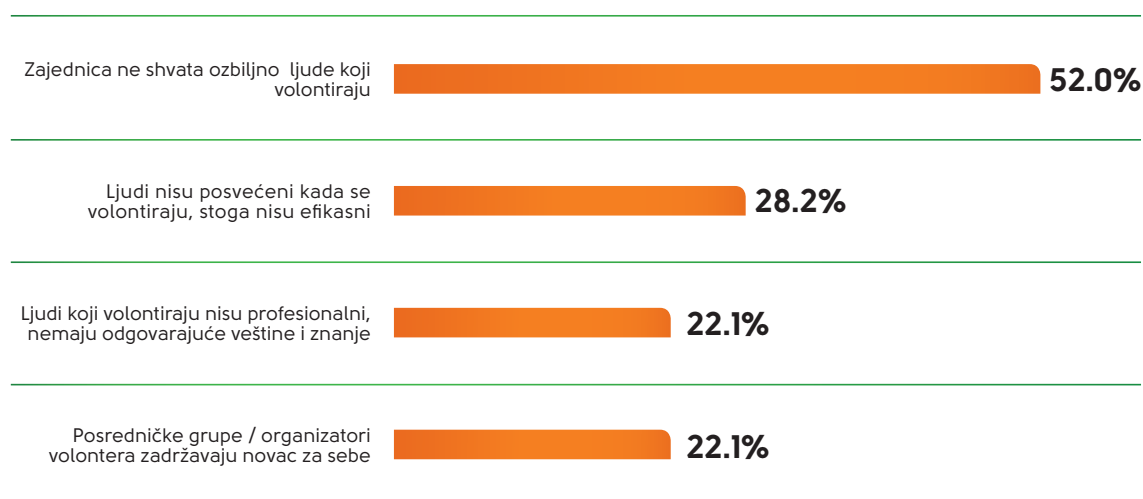
Zašto mislite da je koristan?

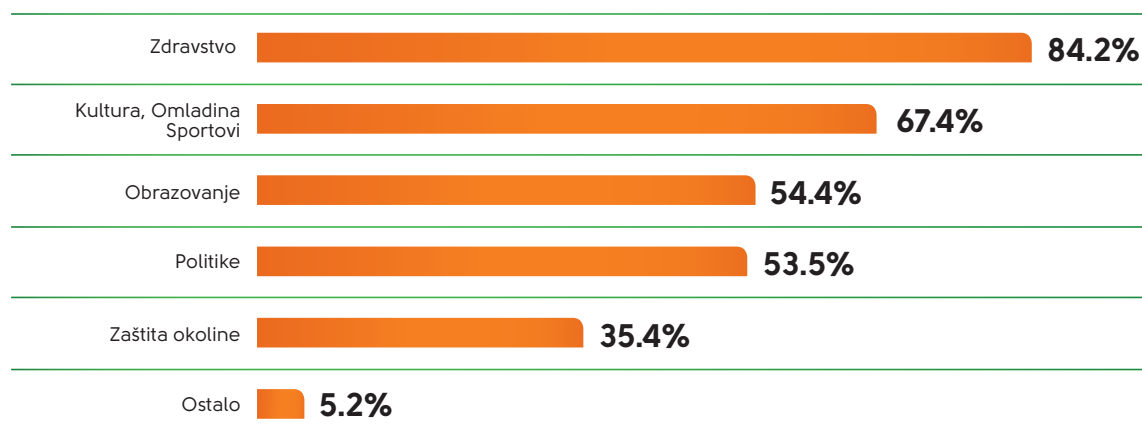
Glavni razlozi koji ukazuju na to zašto volontiranje nije korisno uključuju sledeće: zajednica ne uzima za ozbiljno volontere (52 procenta), ljudi nisu posvećeni volonterskom radu i zbog toga nisu efikasni (28,2 procenata),

volonteri nisu profesionalni i nemaju potrebne veštine i znanje (22,1%), i organizatori volonterskog rada zadržavaju novac za sebe (22,1%).

Zašto mislite da nije koristan?

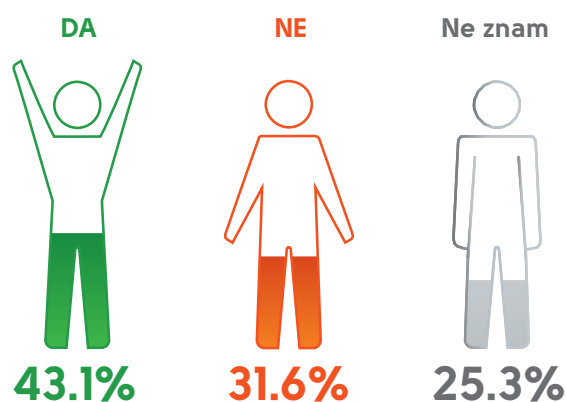
U kojim oblastima mislite da je volontiranje uglavnom potrebno na Kosovu?

Kada su ispitanici upitani u kojem sektoru /oblasti je **neophodno volontiranje**, **84,2 posto** ispitanika ocenilo je zdravstveni sistem kao najvažniji sektor za volontiranje. Preostali sektori koji su smatrani manje važnim uključuju: kulturu, omladinu i sport (67,4 procenta), obrazovanje (54,4 posto), politika ili kreiranje politike (53,5 posto), životna sredina (35,4 posto) i ostalo (5,2 posto).

Na pitanje **da li su ispitanici zainteresovani** da budu uključeni u bilo koju vrstu volonterske aktivnosti, samo 43,1 odsto ispitanika je reklo da ih zanima, dok 31,6 posto nije zainteresovano, a 25,3 posto je reklo da ne znaju. Institucije koje su bile poželjnije za volonterske aktivnosti uglavnom su obuhvatale institucije koje pružaju brigu o osobama sa invaliditetom, deci i starijim osobama. **Oko 43-46%** ispitanika je preferiralo volontiranje u ovim institucijama, dok bi 33% ispitanika više volelo programe civilnog društva. Manje prioritetne institucije /sektori uključuju one koji se bave ljudima sa mentalnim problemima (16,3 posto), verske ustanove kao što su crkve i džamije

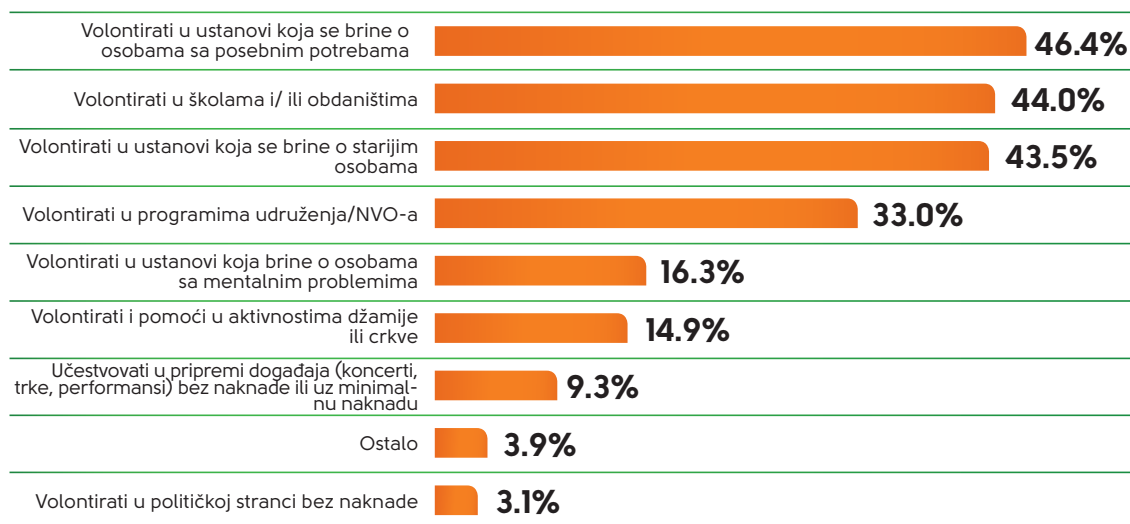
Da li želite da se uključite u volonterske aktivnosti

(14,9 posto), organizatori događaja za koncerte, takmičenja ili nastupe (9,3 posto) i političke partije (3,1 procent).

Oko 43-46% ispitanika je preferiralo volontiranje u ovim institucijama, dok bi 33% ispitanika više volelo programe civilnog društva.

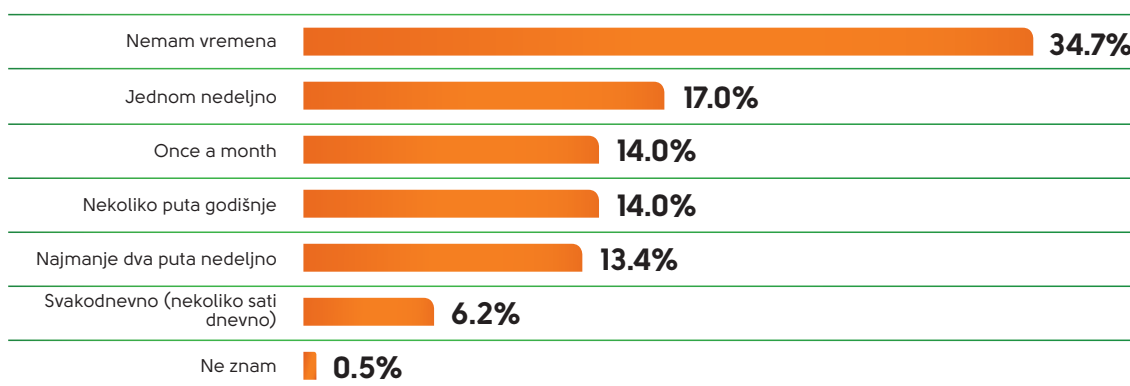
Gde biste voleli da volontirate?

Generalno, javnost nije toliko posvećena volonterskim aktivnostima. Kada su ispitanici upitani koliko su vremena voljni da daju ili žrtvuju za volonterski rad, veliki procenat njih (**34,7%**) je reklo da nemaju vremena za volontiranje. Za one koji su rekli da će pronaći vreme da se angažuju na volontiranju, 17 posto je reklo da bi to radili **jednom nedeljno**, 14,1 posto je reklo da bi

to radili **jednom mesečno**, a 14,0 posto je reklo da bi radili **nekoliko puta** tokom godine. Relativno mali broj ispitanika rekao je da će se vrlo često angažovati u volonterskim aktivnostima; 13,4 posto je izjavilo da će se baviti volontiranjem najmanje dvaput sedmično, a 6,2 posto je izjavilo da će svakodnevno volontirati nekoliko sati.

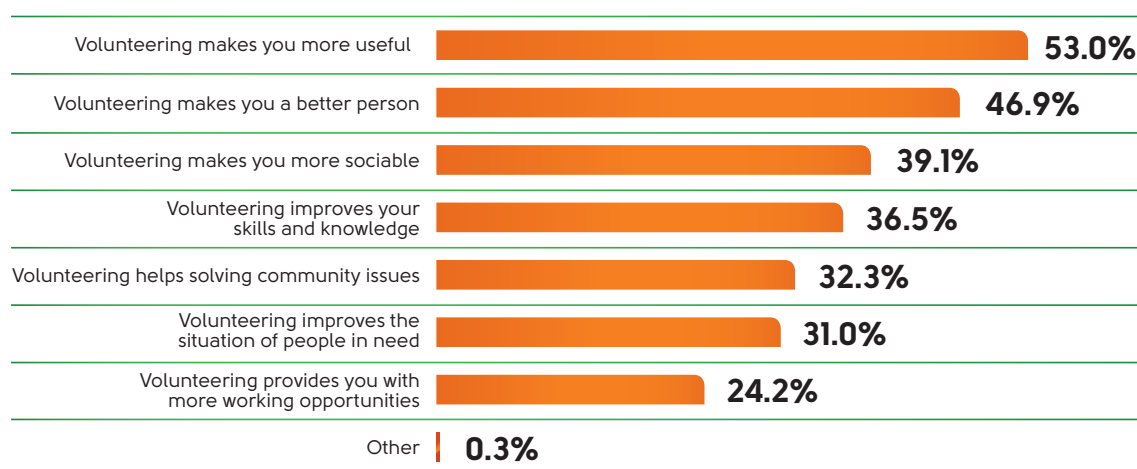
Koliko vremena biste mogli da posvetite volontiranju?

Nivo posvećenosti, u kojoj meri pojedinci žele žrtvovati svoje vreme za uzroke volontiranja, zavisi od percepcije javnosti. Kada su ispitanici upitani kako će definisati volonterizam, ako im se pruži prilika da ohrabre ili motivišu druge da rade volonterski rad, dali su sledeće odgovore raspoređene po procentima: 53,0% njih je reklo da volonterizam čini ljude korisnijim i 46% je reklo da volonterizam čini ljude boljim pojedincima.

Što se tiče preostalih, 39,1 posto će reći da volonterizam čini ljude socijalnijim, 36,5 posto će reći da volonterizam poboljšava ljudske veštine i znanje, 32,3 posto će reći da volonterizam pomaže u pronalaženju rešenja za probleme u zajednici, 31,0 posto je reklo da volonterizam poboljšava uslove ljudi sa potrebama, a 24,2% bi reklo da volonterizam nudi mogućnosti zapošljavanja.

If I had an opportunity to invite others to engage in volunteering, I would tell them the following:

Nivo posvećenosti, u kojoj meri pojedinci žele žrtvovati svoje vreme za uzroke volontiranja, zavisi od percepcije javnosti.

Anketa za organizacije civilnog društva

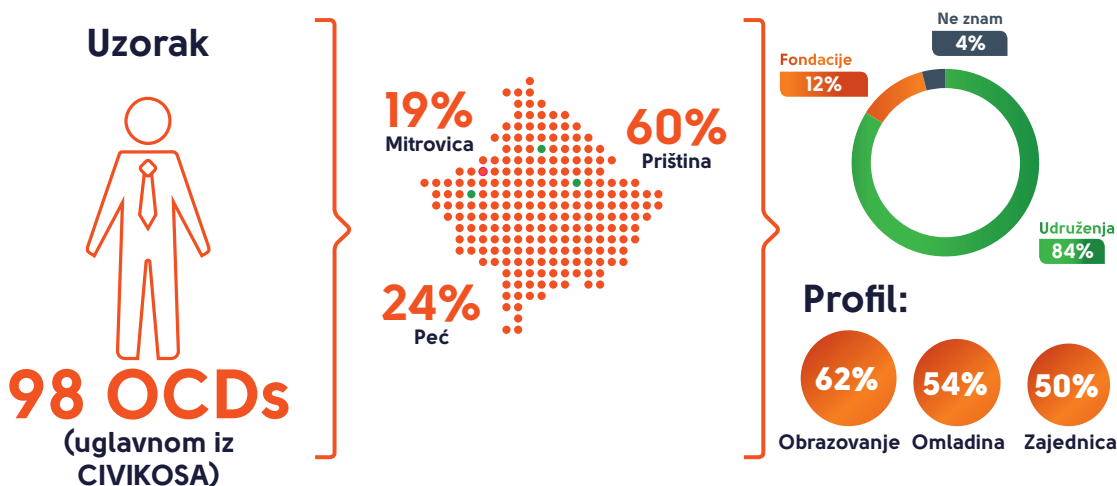
Anketa za organizacije civilnog društva

Ovo online istraživanje obuhvata niz pitanja koja se fokusiraju na prikupljanje podataka o percepciji i **iskustvima** organizacija civilnog društva (OCD) u smislu volontiranja. Vidi Dodatak 4. Ova metoda je zasnovana na činjenicama realizovanim u **martu 2017godine**, koja je omogućila projektu da kvantifikuje odgovore aktivista civilnog društva koji predstavljaju **98 organizacija civilnog društva**, uglavnom članova Platforme CiviKos. Uzorak većine OCD-a dolazi iz Prištine, a gotovo 85 posto njih je registrovano kao neprofitna udruženja. Najčešće prijavljene oblasti u kojima su angažovane dobrovoljne OCD-e su obrazovanje, mladi i izgradnja zajednice.

METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

Istraživanje orientirano na akciju

Anketa civilnog društva (Mart 2016)

Kratak pregled glavnih nalaza

Dat je kratak opis glavnih zaključaka o percepciji građanskog društva o volontiranju

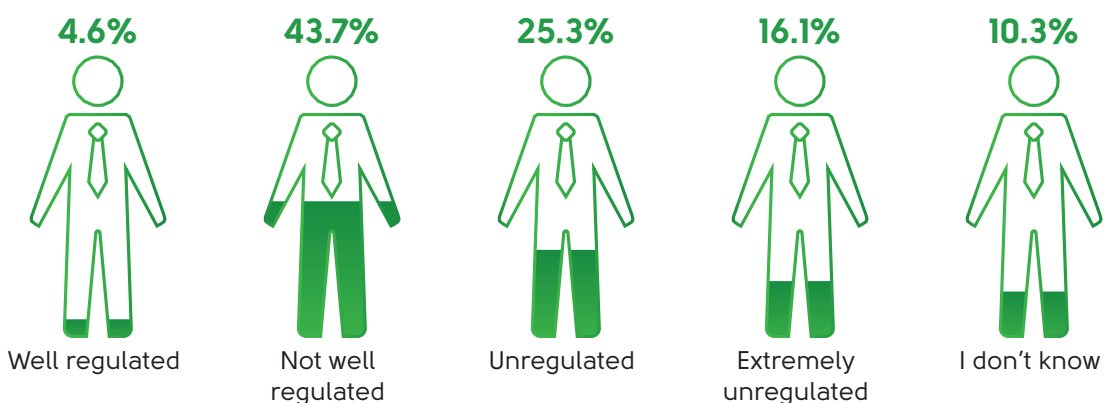
Koliko se javnost bavi volontiranjem zavisi od toga šta će ponuditi građansko društvo i drugi potencijalni volonterski organizatori (npr. Škole, bolnice itd.). Kako je istraživanje u velikoj mjeri usredsređeno na civilno društvo, prema nalazima ankete, **85 procenata ispitanika OCD** smatra da volontiranje nije dobro regulisano, neregulisano i izuzetno neregulisano. Sadašnje zakonodavstvo se ne smatra smetnjama za OCD - dok 54 odsto OCD-a ne iskazuje nikakva ograničenja / barijere i 67 odsto ne izjašnjava nikakve zakonske poteškoće! Međutim, zakonodavstvo koje se odnosi na volontiranje u **praksi gotovo ne postoji**. Imajući u vidu nedostatak pravnog priznavanja i institucionalne podrške, otežava ulogu civilnog društva da igra efikasnu ulogu kao promoter volonterizma. Kao

što pokazuju glavni nalazi, iako je **89% ispitanika** OCD-a reklo da angažuju volontere, skoro jedna trećina (1/3) njih još uvek nije zadovoljna ulogom civilnog društva u promovisanju volonterizma, dok veliki procenat (37,9 procenata) nisu ni zadovoljni ili nezadovoljni.

Znanje/Svest

Ova sekcija se tiče znanja i izazova OCD-a, uglavnom kada je reč o pravnom okviru o volonterizmu. Na pitanje o njihovom mišljenju u kojoj meri volonterizam reguliše država, samo **4,6 posto** ispitanika iz OCD-a kaže da je volontiranje dobro regulisano. Što se tiče preostalih ispitanika, 43,7 posto je reklo da volontiranje nije dobro regulisano, 25,3 posto je reklo da je neregulisano, 16,1 posto je izjavilo da je izuzetno neregulisano, a 10,3 posto je reklo da ne znaju u kojoj meri je volonterizam regulisan od strane država.

In your opinion, to what extent is volunteerism regulated by the state?

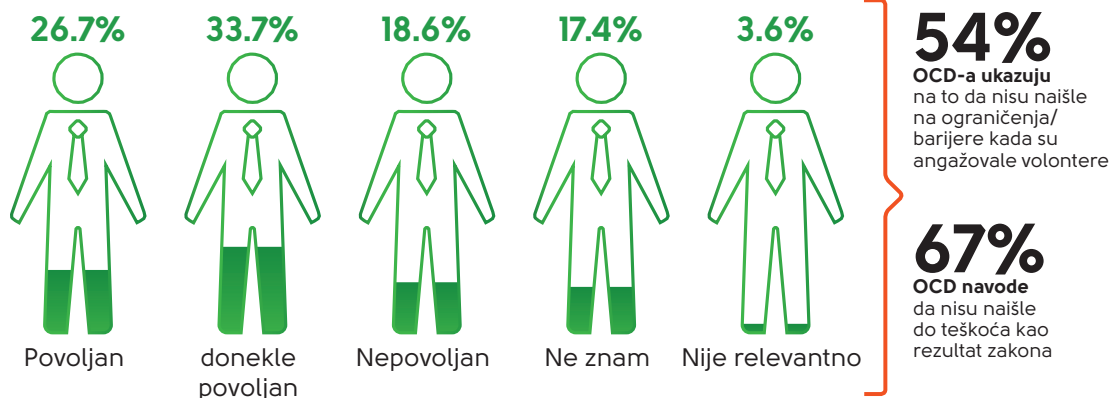

Kako je istraživanje u velikoj mjeri usredsređeno na civilno društvo, prema nalazima ankete, **85 procenata ispitanika** OCD smatra da volontiranje nije dobro regulisano, neregulisano i izuzetno neregulisano.

Na pitanje koliko je **povoljan zakonski okvir** kada se radi o angažovanju dobrovoljaca, 26,7% ispitanika OCD-a je reklo da je povoljan i 33,7% ispitanika OCD-a je reklo da je donekle povoljan. Dok je 18,6% ispitanika OCD –a reklo

da pravni okvir nije povoljan, 17,4% ispitanika je reklo da ne znaju, a 3,5% je izjavilo da pravni okvir nije relevantan za njihov rad.

Koliko je povoljan zakonski okvir kada je u pitanju uključivanje volontera u vaše inicijative?

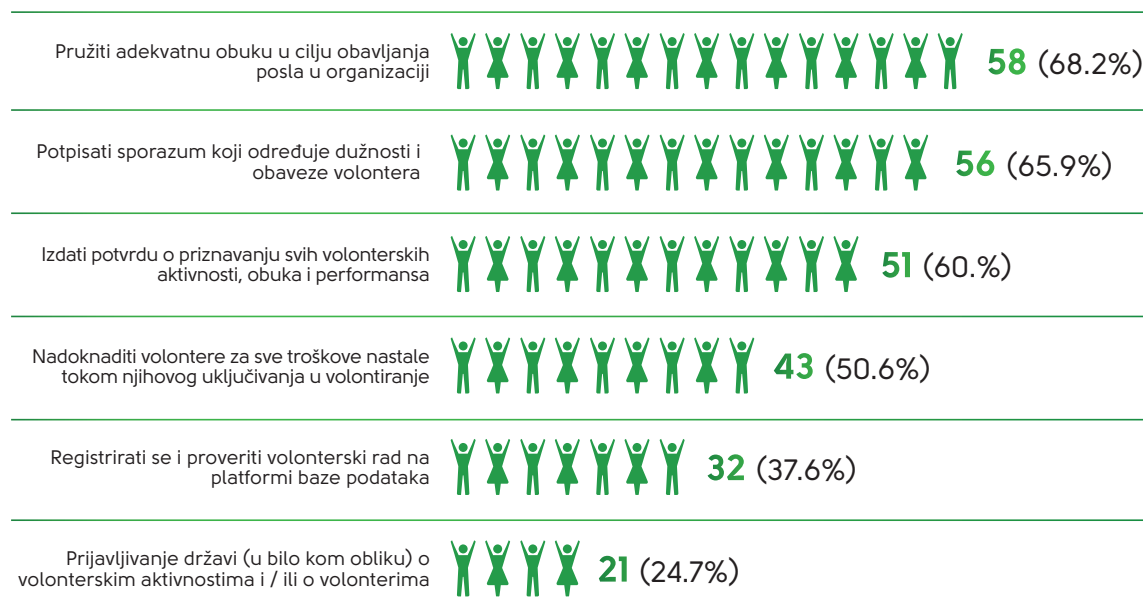

OCD, uopšte, ne pokazuju ogorčenost prema važećem zakonodavstvu, jer izgleda da nemaju nikakve prepreke i / ili poteškoće. Glavni nalazi pokazuju da **54,7%** OCD kaže da se ne susreću sa barijerama dok angažuju volontere u svojim aktivnostima. Neka od glavnih ograničenja koja su izvestili OCD-e uključuju sledeće: lošu socio-ekonomsku situaciju, nedostatak finansijske podrške volonterskim aktivnostima i nedostatak motivacije ili volje za volontiranjem. Pored toga, **67,4%** OCD-a je reklo da se nisu suočile sa poteškoćama zbog specifičnih odredbi postavljenih u važećem zakonodavstvu. Ovo može biti odraz nedostatka svesti građanskog društva o postojećem zakonodavstvu. Takođe može ukazati na to da institucije ne prate sprovođenje postojećeg zakonodavstva i time retko kažnjavaju zbog neusaglašenosti. Neke od glavnih zakonskih poteškoća prijavljenih od strane OCD-a uključuju sledeće: neadekvatno priznavanje volontiranja kao aktivnost organizacije ili individualno radno iskustvo i nedostatak podsticaja zagarantovanih zakonom koji bi promovisali volontiranje.

Organizatori volonterskih aktivnosti, uključujući organizacije civilnog društva, moraju ispuniti neke zakonske obaveze Administrativnog uputstva (2016) Ministarstva kulture, omladine i sporta (MKOS). Kada su OCD-e upitane u kojoj mjeri ispunjavaju neke od ovih zakonskih zahtjeva, **68,2 posto** OCD-a je reklo da pružaju adekvatnu obuku za obavljanje posla u organizaciji, **65,9 posto** OCD-a je reklo da potpisuju sporazum kojim se određuju zadaci i obaveze volontera i **60,0 posto** OCD-a je reklo da izdaju potvrdu o priznavanju svih volonterskih aktivnosti, obuka i performansi

U manjoj mjeri, OCD ispunjavaju zakonske zahtjeve za nadoknadu, registraciju i izveštavanje volontera. Prema tome, 50,6 procenata OCD-a je reklo da nadoknađuju volontere za bilo kakve troškove nastale prilikom njihovog uključivanja u volontiranje, 37,6 posto je reklo da registruju i verifikuju volonterski rad u platformi baze podataka, a 24,7 posto je izjavilo da izveštavaju državi (u bilo kojem obliku) o volonterskim aktivnostima i /ili volonterima.

Koliko je povoljan zakonski okvir kada je u pitanju uključivanje volontera u vaše inicijative?

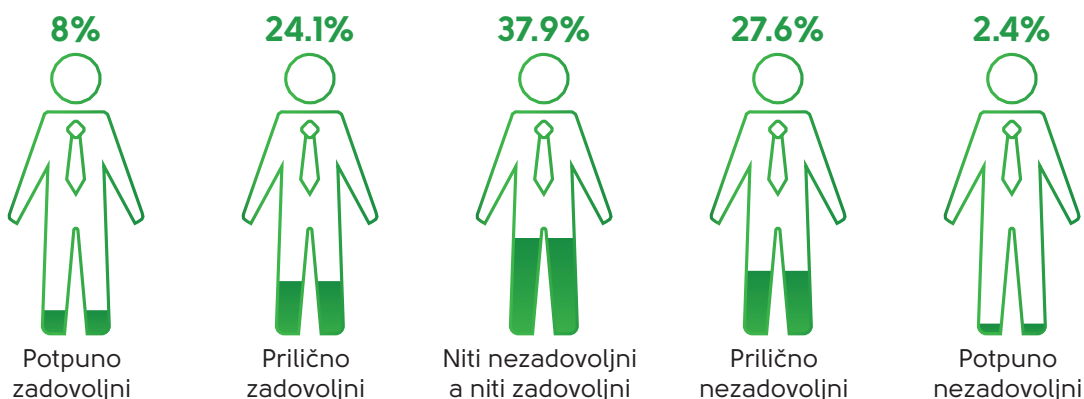

Iskustvo/Praksa

Ova se sekcija tiče iskustava organizacija u pogledu angažovanja u volonterskim aktivnostima. Glavni nalazi istraživanja pokazuju da gotovo 1/3 ispitanika iz OCD-a nije zadovoljno svojom ulogom u promovisanju volonterizma. Na pitanje koliko su zadovoljni sa ulogom

civilnog društva u promovisanju volonterizma, 27,6 posto OCD-a reklo je da su nezadovoljni i 2,3 posto potpuno nezadovoljni. Dok je veliki procenat od 37,9 posto izjavio da nisu zadovoljni ili zadovoljni, 24,1 posto je reklo da su prilično zadovoljni, a 8,0 posto je reklo da su potpuno zadovoljni.

Koliko ste zadovoljni sa ulogom civilnog društva u promovisanju voluntarsima?

Koliko volonterskog rada imaju OCD?

 89% angažuju volontere

 11% ne angažuju volontere

Koliko je volontera vaša organizacija angažovala u poslednjih 12 meseci?

> Da li to obuhvata i praktikante?

Da li je vaša organizacija preduzela bilo koju inicijativu ili volontersku aktivnost u poslednjih 12 meseci?

> Koliko ste inicijativa organizovali u poslednjih 12 meseci?

U međuvremenu, OCD tvrdi da obavljaju puno volonterskog rada kada je u pitanju angažovanje dobrovoljaca i pokretanje inicijativa. Kada su ispitanici OCD upitani da li angažuju volontere u svojim organizacijama, **89% njih je odgovorilo "da"**, da angažuju volontere, a preostalih 11% kaže "ne", da ne angažuju volontere u svojoj organizaciji. Na pitanje da li su preduzeli bilo kakvu dobrovoljnu aktivnost ili inicijativu u poslednjih 12 meseci, 78,8 posto njih je izjavilo da jesu i 21,2 posto njih je reklo da nisu. Po pitanju koliko volontera angažuju u poslednjih 12 mese-

ci, **47,1%** OCD-a kaže da je angažovalo jednog do deset volontera. Postoji manji procenat OCD-a koji angažuju volontere u većem broju. 15,3posto OCD-a angažovalo je 11 do 20 volontera, 8,2 posto OCD-a angažovalo je 21 do 30 volontera, 5,9 posto OCD-a angažovalo je 31 do 40 volontera, 3,5 posto OCD-a angažovalo je 41 do 50 volontera, a **14,1** posto OCD-a angažovalo je preko 50 volontera. Značajan procenat ispitanika (56 procenata) smatra pripravnike kao deo tog obračuna. Ovo ukazuje na to da ne prave razliku između volontera i **pripravnika**.

Koliko ste inicijativa organizovali u poslednjih 12 meseci?

None

1-10 volontere

11-20 volontere

21-30 volontere

31-40 volontere

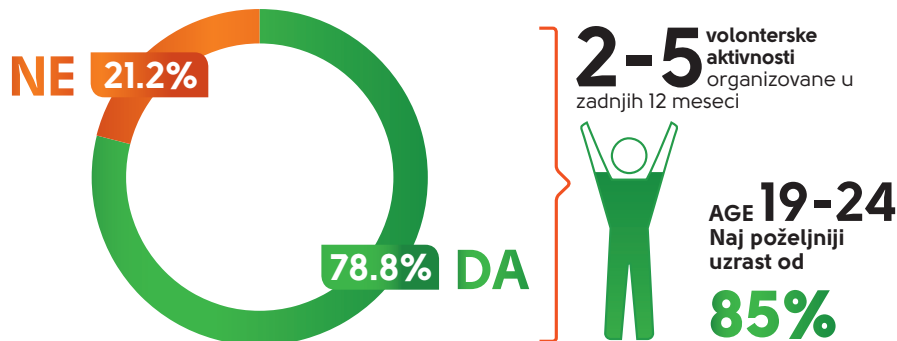

41-50 volontere

51+ volontere

Da li je vaša organizacija preduzela bilo koju inicijativu ili volontersku aktivnost u poslednjih 12 meseci?

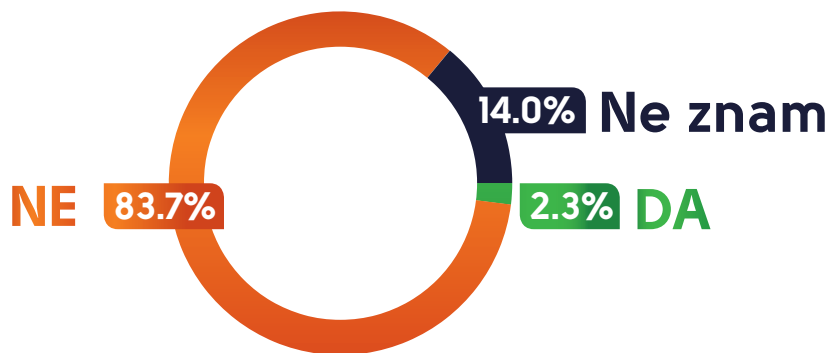
Nešto malo više od **75 procenata** organizacija civilnog društva izjavilo je da su preduzele volonterske aktivnosti / inicijative u poslednjih 12 meseci. Prosečan broj inicijativa je bio od 2-5. Pored toga, najviši nivoi volontiranja se detektuju među mladima od **19 do 24 godine**. Ovo je najkorišćeniji raspon starosti u **85 procenata** OCD-a koji su bili deo on-line istraživanja.

Ovo ukazuje na to da OCD ne dopiru dovoljno ni do maloletnika ni do starijih. Što se tiče mlađeg uzrasta, 48,2 posto ispitanika iz OCD rekli su da angažuju volontere od 16 do 18 godina, a samo 10,6 posto izjavilo je da angažuju volontere koji su ispod 16 godina života. Što se tiče starijih godina, 36,5% ispitanika iz OCD-a kaže da su angažovali volontere od 25 do 32 godine starosti, 21,2 posto od 33 do 40 godina života, **14,1 posto** od 41 do 50 godina života, **11,8 posto** od 51 do 64 godine starosti, i

konačno, samo **3,5 posto** je reklo da se angažovali volontere starije od 64 godine života. Ovi nalazi ukazuju da OCD ne rade dovoljno.

Broj inicijativa koje preduzimaju OCD je prilično mali. Glavni indikatori Evropske komisije o merenju načina na koji se omogućuje razvoj okoline za razvoj volontera oslanjaju se na broj inicijativa i na programe podržane za volonterizam. Shodno tome, Kosovo ima dosta mali broj inicijativa, aktivnosti ili projekata volontiranja - gotovo sve inicijative i aktivnosti se podržavaju od strane međunarodne zajednice. Država veoma malo pomaže u tom pogledu. Ne pruža nikakve podsticaje za volonterske organizatore. Kada su ispitanici OCD upitani da li postoje podsticaji koje dobijaju od države za angažovanje volontera, **83,7 posto** njih je izjavilo da ne postoje državni podsticaji.

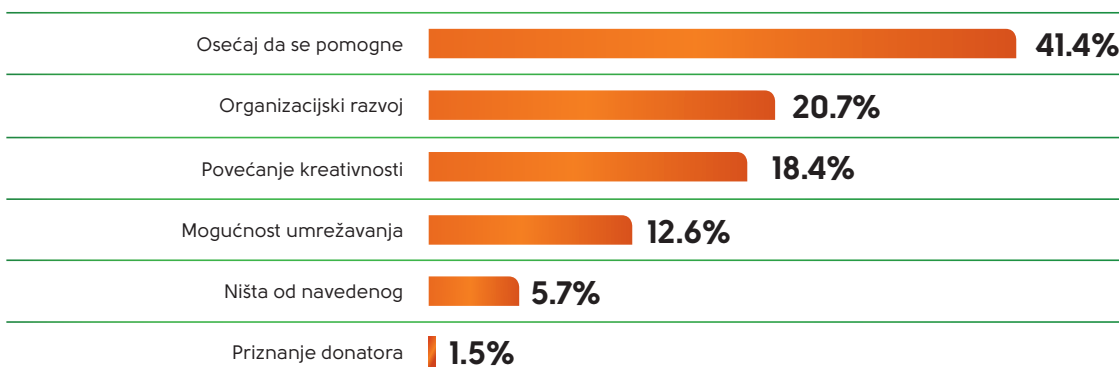
Da li ste dobili neke neki podsticaje od države za angažovanje dobrovoljaca?

Kada su ispitanici OCD upitani, koja je glavna korist koju dobijaju od angažovanja volontera **41,4 posto** njih je reklo za smisao svrhe, 20,7 odsto je reklo za organizacioni razvoj, a 18,4 odsto je reklo za povećanje kreativnosti. Smisao svrhe je motivacija koja OCD usmerava ka zadovoljavajućoj budućnosti. Čini se da je to važnije u odnosu na njihov interes da pomognu njihovoj organizaciji da

se razvije. Štaviše, OCD dobijaju manje koristi od angažovanja volontera u smislu prepoznavanja donatora i mogućnosti umrežavanja. Prema glavnim nalazima, 12,6 posto ispitanika reklo je da su mogućnosti umrežavanja glavna korist od angažovanja volontera u njihovoj organizaciji, dok samo 1,1 odsto ispitanika smatra da je priznanje donatora.

Koja je glavna korist koju vaša organizacija dobija od angažovanja volontera?

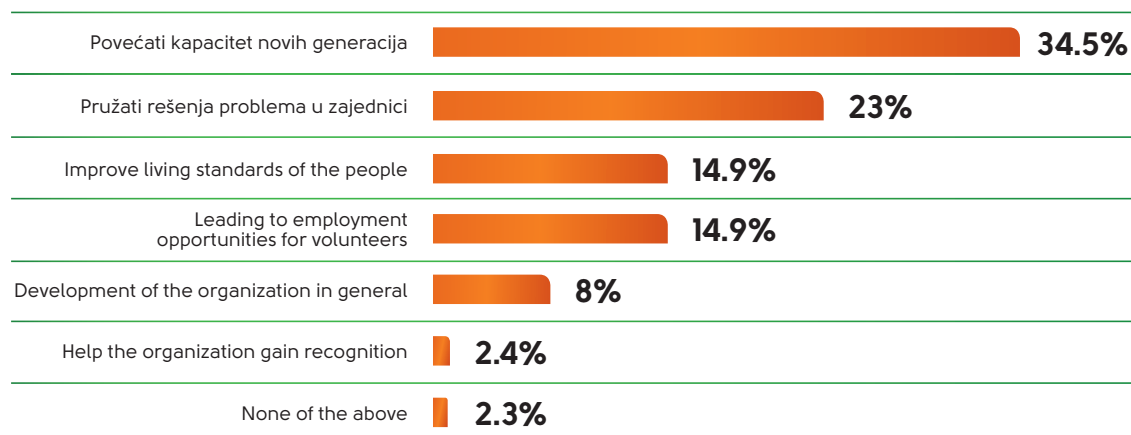

šta je jedan od najvažnijih ciljeva u vašoj misiji u smislu angažovanja volontera

35%
Povećati kapacitet novih generacija

23%
Pružati rešenja problema u zajednici

Šta je jedan od najvažnijih ciljeva u vašoj misiji u smislu angažovanja volontera?

Skoro polovina ispitanika OCD vidi volontiranje kao čin stvaranja karijere. Kada su OCD upitane o najvažnijim ciljevima iza svoje misije u volontiranju, **34,5 posto** je reklo da to rade kako bi povećale profesionalne kapacitete mladih generacija dok je 14,9 posto reklo da to rade jer volontiranje pomaže u smislu stvaranja mogućnosti za zapošljavanje volontera. Malo manji procenat organizacija civilnog društva angažuje volontere za kauze i pitanja u zajednici.

Oko **23 procenta** OCD reklo je da je njihov cilj kroz volontiranje da pruži rešenja za probleme u zajednici, a 14,9 procenta je reklo da se kroz volontiranje poboljšavaju životni standardi ljudi. U manjoj meri OCD-i se angažuju na volontiranju zbog svog ličnog interesa, kako bi pomogli u razvoju organizacije uopšte (8 posto) ili pomoći organizaciji da stekne priznanje.

Najveći procenat ispitanika OCD je rekao da je profesionalna podrška dobrovoljcima najpriznatnije sredstvo nagrađivanja volontera u njihovim organizacijama. Prema nalazima, **75,6 posto** OCD-a je reklo da je profesionalno referentno pismo obrazac koji se koristi za prepoznavanje ili nagrađivanje volontera dok 55,8 procenta kažu da to rade tako što omogućavaju obrazovne dobitke i 54,7 odsto za veštine volontera koje se razvijaju u organizaciji. Druga sredstva nagrađivanja volontera uključuju mogućnosti za umrežavanje (51,2 posto), potvrda o priznanju (48,8 posto), mogućnosti za zaposlenje (45,3 posto), povećavanje moći odlučivanja (31,4 posto), studijske posete (29,1 posto), finansijske nagrade (22,1 posto) i godišnje nagrade (4,7 odsto).

Koji su neki od načina prepoznavanja ili nagrađivanja volontera u vašoj organizaciji?

75% — Profesionalne preporuke

56% — Sticanje brazovanja

55% — Veštine koje se stiču u organizaciji

51% — Mogućnost umrežavanja

49% — Sertifikat priznanja

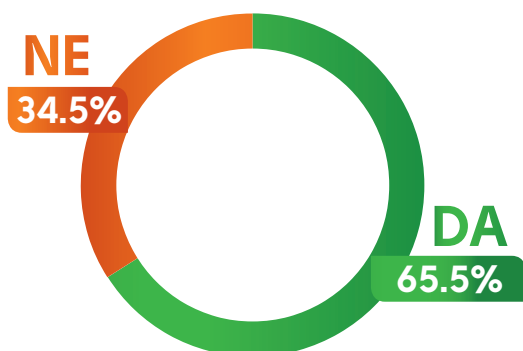
45% — Mogućnost zapošljavanja

31% — Porast sposobnosti donošenja odluka

29% — Studijske posete

22% — Novčane nagrade

Dali vaša organizacija pruža obuku za volontere?

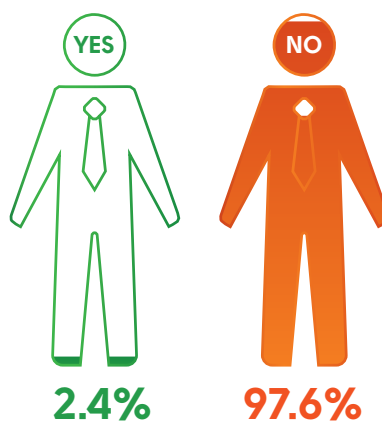

~67%
respondents said
that they organize
1 to 10 days
of training
every year.

OCD-a ne pružaju dovoljno mogućnosti za obuku volontera. Prema nalazima istraživanja, **65,5 procenata** OCD-a reklo je da pružaju obuku, dok je preostalih 34,5 procenata reklo da ne pružaju obuku volonterima. Za većinu OCD-a koje tvrde da pružaju obuku za volontiranje, najveći procenat (**66,7%**) je reklo da pružaju **1 do 10 dana obuke** godišnje. Manje OCD-a nudi podršku za obuku za duže vremenske periode. Nalazi pokazuju da 12,3 odsto OCD-a nudi od 11 do 20 dana obuke, 7,0 odsto OCD-a nudi 21 do 30 dana obuke, a samo 1,8 odsto OCD-a nudi 31 do 60 dana obuke.

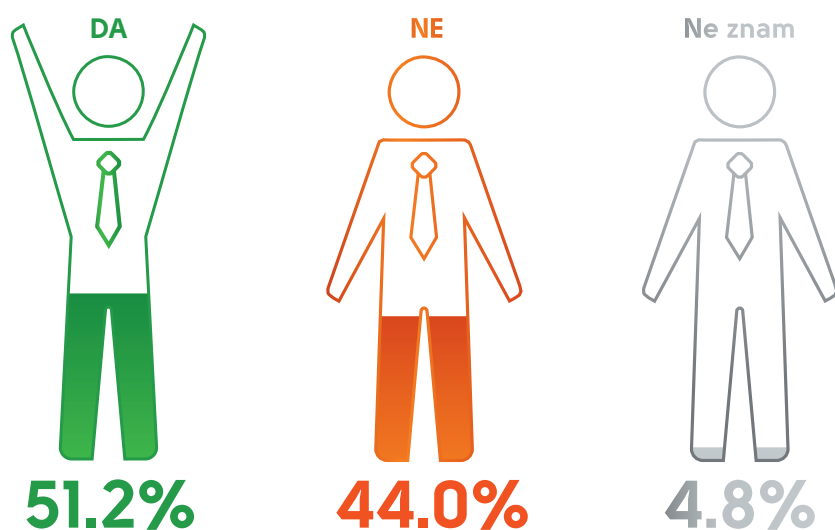
U poređenju sa anketama javnog mnjenja, OCD-a, kao i mnogi drugi organizatori volontiranja, čini se da ne rade dovoljno da pomognu volonterima u izgradnji kapaciteta, iako neki rezultati istraživanja o civilnom društvu pokazuju da veliki procenat OCD nudi podršku za obuku. Prema istraživanjima javnog mnjenja, skoro 97% ispitanika [javnosti] je reklo da nisu prisustvovali nekom programu obuke o volonterizmu! Ovaj nalaz se ne može meriti samo protiv civilnog društva, već i drugih subjekata uključujući javne institucije koje se čini mnogo manje u smislu promocije volontiranja.

Da li ste pohađali program obuke o volontiranju?

U poređenju sa anketama javnog mnjenja, OCD-a, kao i mnogi drugi organizatori volontiranja, čini se da ne rade dovoljno da pomognu volonterima u izgradnji kapaciteta, iako neki rezultati istraživanja o civilnom društvu pokazuju da veliki procenat OCD nudi podršku za obuku

Da li vaša organizacija ima internu politiku o regrutovanju i zadržavanju volontera?

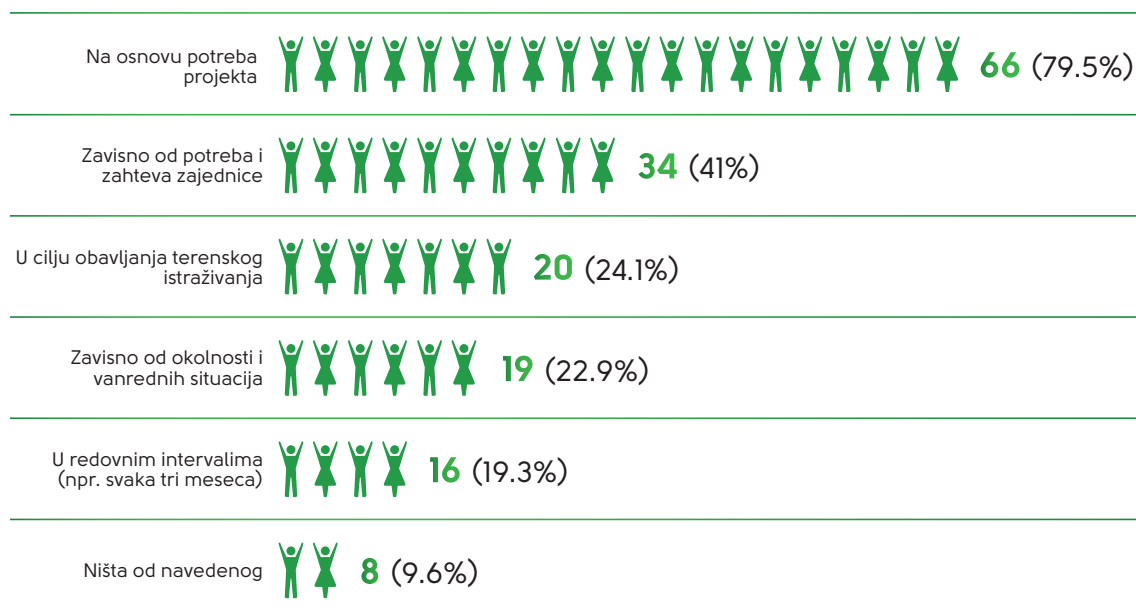

S obzirom da izuzetno veliki deo javnosti (97,6%) nije pohađao program obuke o volontiranju, to ilustruje potrebu za poboljšanjem sveukupne državne infrastrukture za podršku volontiranja, uključujući izgradnju kapaciteta organizacija civilnog društva za efikasno upravljanje volenterskim programima

Većina OCD-a (**51,2%**) izjavila je da imaju unutrašnje politike koje su postavljene za regrutovanje i zadržavanje volontera u svojim organizacijama. Iako nedostaje empirijski podatak da bi se podržao procenat ovog preloma, pravila i politike u velikoj meri ne definišu principe i standarde kvaliteta koji se odnose na angažman volontera.⁴

4 Krčelji, Ajete. Demokracija za Razvoj (D4D). Intervju Februar 21, 2017.

Na koji način vaša organizacija angažuje volontere?

Kako OCD uključuju i zadržavaju volontere zavisi od potreba, svrhe i vremena. Glavni nalazi pokazuju da **79,5%** OCD-a angažuju volontere na osnovu potreba projekta, a 41% zasnovano na potrebama zajednice. Oko 24,1% OCD-a kaže da angažuju volontere radi istraživanja na terenu. Preostalih 22,9 posto je reklo da angažuju volontere u zavisnosti od okolnosti, a 19,3 odsto je reklo da angažuju volontere u redovnim intervalima (npr. svaka tri meseca).

Neusklađenost između onoga što javnost zahteva i što civilno društvo može ponuditi u pogledu dobrovoljnog rada, glavni je izazov koji izgleda da se odnosi na nizak nivo volontiranja na Kosovu. Kao što pokazuju rezultati istraživanja, glavni faktori koji doprinose rastućem jaz između ponude i tražnje uključuju neadekvatno poznavanje potreba organizacija, teškoće u usklađivanju volontera sa adekvatnim organizacijama i preferencije za kratkoročne a ne dugoročne volonterske angažmane.

Neusklađenost između onoga što javnost zahteva i što civilno društvo može ponuditi u pogledu dobrovoljnog rada, glavni je izazov koji izgleda da se odnosi na nizak nivo volontiranja na Kosovu

Stavovi/ponašanja

Ova sekcija je verovatno najizazovnije jer ima za cilj dobijanje informacija od civilnog društva o tome kako se uopšte i odnositi prema volonterizmu. Apsolutna većina OCD-a smatra da bi volontiranje trebalo regulisati Zakonom. O tome da li treba da se reguliše, **87,4% ispitanika** OCD-a je reklo da bi trebalo regulisati više, a samo 2,1% da bi trebalo manje regulisati. Mnoge organizacije civilnog društva (10,5 procenata) tvrde da ne znaju da li bi trebalo regulisati volontiranje.

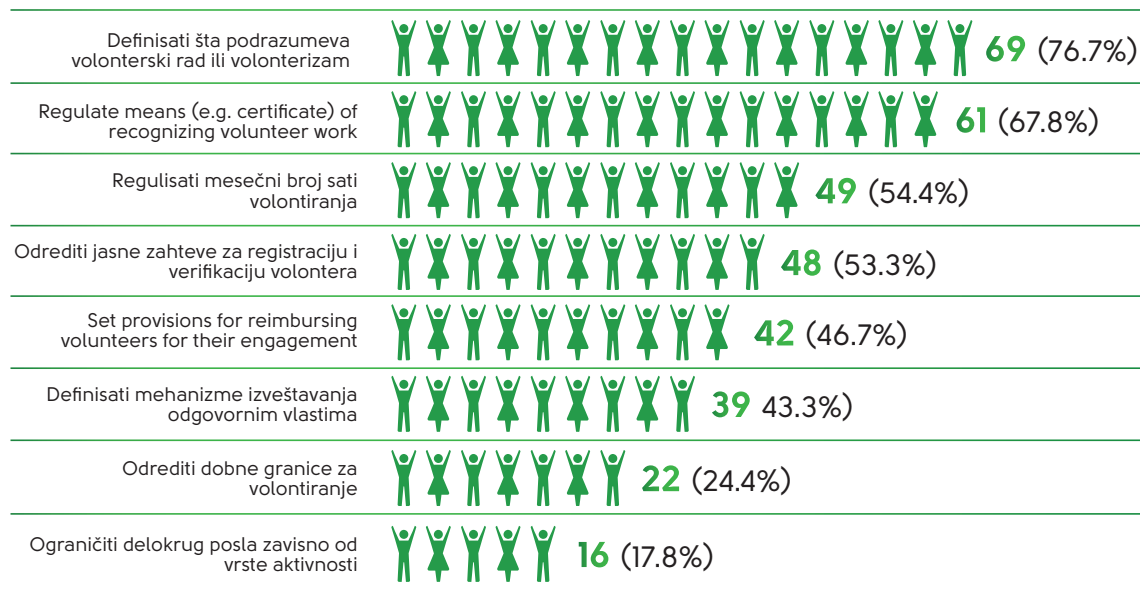
U kojoj meri volontiranje treba regulirati, većina OCD-a tvrdi da bi zakon trebao definirati šta će volonterizirati (76,7 posto) i regulirati sredstva prepoznavanja volonterškog rada (67,8 posto). Broj sati volontera i registracije su toliko važne kada se radi o regulisanju volonterizma. Oko 54.4 procenata OCD-a preporučilo je da Zakon treba regulisati dozvoljen broj sati volontiranja za period od mesec dana, a 53.3 procenata preporučio je da Zakon postavlja jasne zahteve za registraciju i verifikaciju volontera.

Da li verujete da zakon treba više ili manje da reguliše volonterizam?

Apsolutna većina OCD-a smatra da bi volontiranje trebalo regulisati Zakonom. O tome da li treba da se reguliše, 87,4% ispitanika OCD-a je reklo da bi trebalo regulisati više, a samo 2,1% da bi trebalo manje regulisati.

Do kojeg stepena po vašem mišljenju bi zakon o volonterizmu trebao biti regulisan?

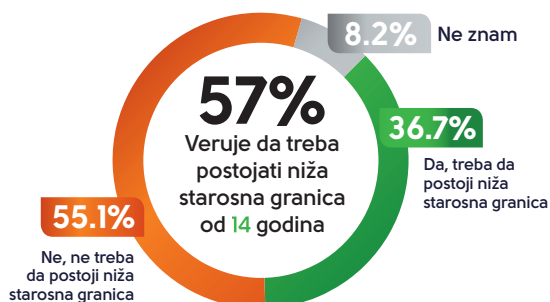
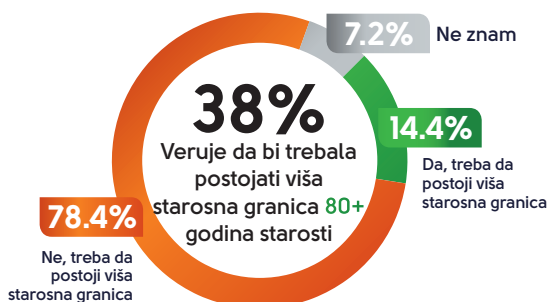

Uopšte generalno gledano, OCD relativno nerado prihvataju da Zakon definiše finansijske i izveštajne zahteve sa ciljem promovisanja volonterizma. Iako **46,7 posto** OCD-a kaže da bi zakon trebao odrediti odredbe za nadoknadu volontera za njihov angažman, 43,3 posto OCD-a je reklo da treba definirati mehanizme izveštavanja državnim organima. Istovremeno, prema nalazi-

ma istraživanja, Zakon ne bi trebao ograničiti starost i obim rada. Dok **24,4 posto** OCD –a smatra da bi zakon trebalo da odredi starosna ograničenja za volontiranje, samo 17,8 odsto OCD-a smatra da bi zakon trebao da ograniči obim rada za volontere u zavisnosti od vrste aktivnosti.

Uopšte generalno gledano, OCD relativno nerado prihvataju da Zakon definiše finansijske i izveštajne zahteve sa ciljem promovisanja volonterizma.

Da li mislite da bi trebala da postoji viša ili niža starosna granica za volonterski rad?

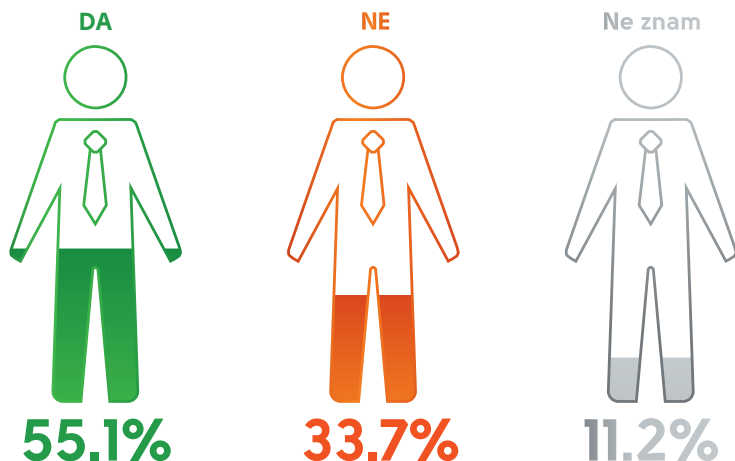
Po pitanju postojanja ograničenja starosne dobi u zakonu, 78,4 posto ispitanika je reklo da treba da postoji gornja granica starosti, a 55,1 posto ispitanika reklo je da bi trebalo da postoji niža starosna granica. Ovo ukazuje na to da su mladi relativno više podstaknuti da se uključe u volonterske aktivnosti od starijih. Ukupno 62% OCD-a smatra da gornja granica starosne dobi ne bi trebala biti starija od 70 i 80 godina. Što se tiče niže starosne granice, 56,8 procenata OCD-a smatra da bi trebalo da bude u dobi od 24 godine, a 29,5 procenata

OCD-a smatra da bi trebalo da bude u dobi od 14 godina.

Budući da veliki broj ispitanika ne veruje da u zakonu ne treba biti gornja granica starosti, više treba naglasiti potrebu za podizanjem svesti o vrijednostima volontiranja među svim uzrastima. Ovo je važno za starije osobe jer obično imaju tendenciju da budu više zasnovane na vrijednostima empatije, solidarnosti i spremnosti da doniraju vreme i veštine za razvoj zajednice.

Budući da veliki broj ispitanika ne veruje da u zakonu ne treba biti gornja granica starosti, više treba naglasiti potrebu za podizanjem svesti o vrijednostima volontiranja među svim uzrastima.

Mislite li da bi volonteri trebali biti plaćeni?

Da li volonteri treba da budu plaćeni za svoj posao, većina OCD-a (**55,1%**) veruje da bi volonteri trebalo da budu plaćeni, dok 1/3 OCD-a ili 33,7% ispitanika veruje suprotno, da volonteri ne bi trebalo da budu plaćeni. Samo 11,2% ispitanika OCD-a je neodlučno o tome. Pitanje koje se postavlja u ovom slučaju je opšte, jer ne precizira koju vrstu isplate treba da zahteva zakon, bilo da je to satna / mesečna isplata ili nadoknada za učešće u volonterskim aktivnostima. Takav veliki procenat ispitanika u korist volontera koji se plaćaju predstavlja jak indikator koji dokazuje da OCD izgleda ne poseduju svest o vrednostima volontiranja.

OCD u većem broju su za to da se volonterska služba prizna kao radno iskustvo. Skoro 95 procenata ispitanika smatra da bi volontiranje trebalo da bude priznato kao radno iskustvo, ukoliko se zakon reguliše. To takođe izgleda da se volonterstvo na neki način smatra stažiranjem, kao što se može referirati u prethodnim nalazima. Ovo je osnovni problem postojećeg zakonodavstva koji ne pravi jasnu razliku između dve definicije.

Ukoliko se volonterstvo regulira zakonom da li bi volonterstvo trebalo biti priznato kao radno iskustvo?

0% Ne, volonterstvo ne bi trebalo priznati kao radno iskustvo

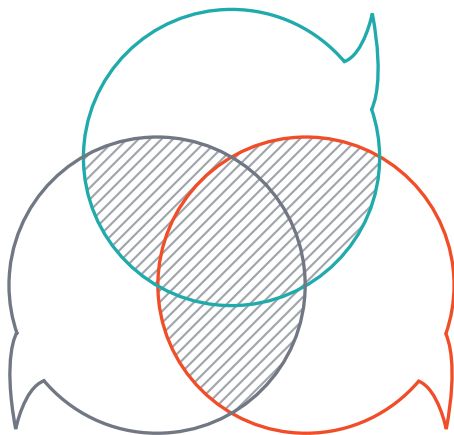
5.2% Nemam stav u vezi ovog pitanja

94.8% Da, volonterstvo bi se trebalo priznati kao radno iskustvo

Analiza podataka

Ova sekcija se bavi time šta u stvari znače istraživački nalazi. Metoda koja se koristila se sastoji se od niza intervjua koji su pomogli da se identifikuju glavna pitanja o volonterizmu da bi se analizirala dubina predmeta. Intervjui su komplementarni sa nalazima istraživanja predstavljanim u prethodnoj sekciji. Kvalitativna analiza podataka je pomogla u izvlačenju i prikupljanju podataka o nizu tema i sastavila rezime sastava uokvirenog u skladu sa strukturom upitnika. Pogledajte **Dodatak 5** sa Upitnikom za intervju. S obzirom na to da kvantitativni rezultati nisu u skladu sa razumevanjem volonterizma u kontekstu zajedničkog smisla, bilo je važno tumačiti podatke koristeći kvalitativna merenja kao deo opšte metode putem koje istraživanje daje smisao volontiranja u zemlji.

Ljudski resursi

Integritet

Odgovornost

Sekcija za analizu podataka skreće pažnju na mnoge istraživačke indikatore kako bi se stanje volonterizma razumelo iz raznovrsnog skupa perspektiva. Indikatori uključuju (1) interne resurse, (2) institucionalnu odgovornost i (3) mehanizme integriteta u oblasti volontiranja. Ovi indikatori se sastoje od opštih informacija, institucionalnog okvira, socio-ekonomskih dimenzija za

volontiranje, u kontekstu obrazovanja i obuke i izazova i prilika. Konačno, ovi pokazatelji pružaju skup zaključaka koji takođe potvrđuju neke od nalaza istraživanja predstavljenih u prethodnoj sekciji.

Međutim, za ovu analizu podataka postoje dva ograničenja ili pristrasnosti:

- 1 sadrži usku analizu zakonodavstva, jer ne postoji Zakon o predmetu koji se ispituje, i
- 2 u velikoj meri se oslanja na perspektive organizacija civilnog društva kao organizatora volontiranja

Lako je izgubiti odnos i relaciju nalaza sa glavnim pitanjima i izazovima o volonterizmu, ukoliko se ograničimo na predstavljanje podataka istraživanja u obliku tablica, grafikona i statistika koje su do sada bile fokus istraživanja. U daljem tekstu, zahtevajući da ispitanici odgovore na složena pitanja, potrebna je detaljna studija koja se može postići samo putem intervjua. Da bi se više elaborirala neka od glavnih pitanja koja su identifikovana u preliminarnom izveštaju (tj. pravni analitički dokument), obavljeno je **14 intervjua**. Ovo podrazumeva prikupljanje i analizu informacija u ne-numeričkom obliku. Fokusiran je na detaljnije ispitivanje manjih brojeva instanci ili primera koji se smatraju zanimljivim ili problematičnim i stoga ima za cilj postizanje dubine a ne širine.

Ono što se nalazi u sledećim podsekcijama analize podataka, izgleda da potvrđuje nalaze istraživanja i puno onoga što je istraživano na terenu od strane lokalnih organizacija civilnog društva, odnosno Fondacije za civilno društvo Kosova (KCSF), GAP Instituta i Demokracije za razvoj (D4D). Većina njihovih nalaza sigurno će naići na analizu podataka kako bi se detaljnije tumačili nalazi za **svaki indikator**. Izgleda da se svi slažu da se trenutnim zakonima ne rešava pitanje volontiranja a prema rečima D4D: „da se promovišu, razvijaju i prepoznaju”. Važno je istaknuti neke od glavnih nedostataka koje je

D4D identifikovao u **Priručniku za postavljanje volontera** (2017): (a) nedostatak nacionalnog zakona ili inkluzivne politike o volonterizmu, (b) ograničavanje volonterskog rada samo na omladinu, uz isključivanje starijih osoba, i (c) nedostatak koordinacije politike koja se tiče volonterizma.⁵

dobrovoljni rad u elektronskom sistemu, izdaju sertifikat za volonterske aktivnosti i nadoknađuju troškove nastale tokom njihovog uključivanja u volonterskim aktivnostima. Međutim, ova klauzula je pristrasna u određenom dobu i onemogućava starijima da se uključe u volonterske aktivnosti. S obzirom na AU i strategiju Ministarstva (2013-2017), volonterizam ili volonterski rad definisan je kao sredstvo za integraciju i uključivanje samo mladih u socijalne aspekte i donošenje odluka.⁶

Unutrašnji resursi

Ovaj pokazatelj pokriva prava i obaveze volontera i dobrovoljnih organizacija, njihov nivo finansijskih i ljudskih kapaciteta i koristi ili nagrade koje dobijaju od volontiranja.

Zakonodavstvo

U kojoj meri zakonski okvir pruža okolinu koja pogoduje volonterizmu?

Na Kosovu, zakonski okvir ne pruža okruženje povoljno za volonterizam. Iako ne postoji poseban Zakon o volonterizmu, Zakon o osnaživanju i učešću mladih (Zakon br. 03 / L-145) je glavni zakon koji reguliše volonterizam u omladinskom sektoru. Institucija nadležna za regulisanje ovog sektora je Ministarstvo kulture, omladine i sporta (MKOS). Ministarstvo funkcioniše u skladu sa novim Administrativnim uputstvima (AI) (br. 01/2016) kojim se uređuju prava i obaveze volontera i volonterskih organizatora koji se odnose na dobrovoljni rad mladih. Međutim, ovo pravilo ili bilo koja druga politika u praksi ne postavlja jasne obaveze Ministarstva kada je u pitanju finansiranje prioritarnih oblasti za volontiranje mladih ili volontersko upravljanje.

Klauzula o *pravima i obavezama* AU br. 01/2016 važi i za volonterske organizatore i volontere. **Organizatori** u odnosu na mlade volontere moraju ispuniti niz obaveza. Od njih se traži da izdaju ugovorni ugovor, obaveštavaju o politikama organizacije, obezbede neophodne uslove rada i podršku za obuku i mentorstvo, registruju i potvrde

Praksa

U kojoj meri organizatori (npr. OCD) poseduju adekvatne resurse za angažovanje volontera?

Glavni nalazi ukazuju na to da je **civilno društvo** u velikoj meri pogođeno ograničenim angažmanom volontera u zemlji. Međutim, nivo detalja o broju dobrovoljnih inicijativa je izuzetno nizak zbog nedostatka pouzdanih podataka koje nude nadležne institucije. Generalno, OCD su donatorske, a samim tim nemaju finansijsku održivost kako bi mogle regrutovati i angažovati volontere u zajednici na redovnoj i dugoročnoj osnovi - radije ih angažuju na ad-hoc osnovi u zavisnosti od finansijske podrške za projekat / inicijative. Kao rezultat toga, OCD-e nemaju profesionalne kapacitete u smislu pružanja potrebnih uslova i mogućnosti za obuku volontera. Štaviše, OCD ne rade dobro u privlačenju i zadržavanju volontera zbog lošeg liderstva i koordinacije u okviru dobrovoljnog sektora. Ne postoji evidencija koja bi se mogla uočiti u radu na terenu koja pokazuje ulaganja koja su uložena u OCD u obrazovanju i mogućnostima obuke za volontere

Ne konsultujemo se sa postojećim zakonodavstvom nije primenljivo u naš kazu i interesima

**EDI ŠITI,
ROTARI KLUB**

⁵ Demokracija za Razvoj (D4D). Priručnik za postavljanje volontera. Februar 2017, str. 6.

⁶ Administrativno uputstvo (AU), br. 01/2016 o Volonterskom radu mladih član 3. Decembar 2016, str. 2.

U kontekstu civilnog društva, postojeće zakonodavstvo je gotovo nepostojeće. Na primer, zakonska ograničenja bilo koje vrste teško se primjenjuju u praksi. Kao što je ranije rečeno, volonterizam se priznaje samo u omladinskom sektoru, koji pokriva vladine i nevladine institucije, privatni sektor, kao i druga fizička i pravna lica. Međutim, u praksi, volontiranje nije ograničeno na određeno doba. Kao što su ranije istraživači istakli, mladi na Kosovu su daleko više angažovani u volontiranju nego u drugim starosnim grupama. Više od **85 procenata** anketiranih OCD-a reklo je da angažuju volontere od 19 do 24 godine. Ovo je više od fenomena istočne Evrope gde mladi čine najveći dio volontera.⁷ U zemljama EU u kojima postoje viši rangovi volontiranja, odrasli od 30 do 50 godina su relativno više uključeni u volontiranje.⁸

Tužno je videti kako naši student izlaze iz srednjih škola i koledža bez ikakvog iskustva u volontiranju

**LAURA KRYEZIU,
USAID TTLP – CITIZEN GROUP**

Veći angažman mladih u volonterizmu je razlog zašto škole izgleda igraju važnu ulogu u ovoj oblasti. Polovina anketiranih (**50,2 posto**) iz ankete javnog mnijenja tvrdi da su prvi put čuli za volonterizam u školi. Ali u kojoj mjeri škole promovišu i uključuju studente u volonterske aktivnosti izazivaju teže pitanje za odgovor. Intervjuisani ispitanici smatraju da se škole na Kosovu dovoljno ne angažuju u volonterskim aktivnostima. Shodno tome, principi i prakse volontiranja nisu uključeni u svakodnevne aktivnosti u učionicama ili u nastavnim planovima i programima.⁹

Ministarstvo obrazovanja, nauke i tehnologije (MONT) nema **zvanični okvir** za promociju volonterizma u obrazovnom sistemu. U diskreciji je nastavnika i učenika da upravljaju većinom ovih aktivnosti. U međuvremenu, retko kada dobijaju nagradu ili priznanje od škole. Tokom istraživačkog rada, podaci MONT-a o volonterskim aktivnostima i školama nisu se mogli dobiti. Socialna pravništva nisu obavezni element srednjeg obrazovanja, kao što je to slučaj u mnogim razvijenim zemljama u EU, što bi zahtevalo od mladih da preduzmu neki dobrovoljni rad kao dio školskog programa¹⁰. Kao rezultat toga, mladi učenici u osnovnim i srednjim školama su slabo informisani o principima i korisnosti volontiranja¹¹

Za popunjavanje ovog obrazovnog vakuuma, Agencija za međunarodni razvoj Sjedinjenih Država (USAID) pokrenula je program Transformational Leadership (TLP) – Transformaciono rukovodstvo) u 2014 godini. TLP¹² TLPje radio na razvijanju kapaciteta kosovara tako što ih je poslao na studiranje diplomirane studente u Sjedinjene Države sa ciljem da se vrate i da zauzvrat obave 400 sati volontiranja. Ukupno 185 studenata je prošlo ovaj program. Glavni korisnici TLP volontera su Univerzitet u Prištini, USAID, World Learning, Democraci Plus, Ročester Institut za Tehnologiju, Ambasada Republike Kosovo u Japanu i NGO Germin.¹³ Nažalost, samo nekoliko vladinih institucija angažovalo je volontere u praksi, iako je ovaj program bio sufinansiran od strane vlade.¹⁴

Pored toga, nema **priznanja i podsticaja** u pogledu nagrađivanja volontera za njihov doprinos u volonterskim aktivnostima i OCD za organizovanje i privlačenje volontera. Ipak, volontiranje se ne smatra radnim iskustvom. Ne postoji validacija neformalnog učenja kako bi se pružile mogućnosti koje bi prepoznale veštine i sposobnosti volontera. Osim toga, dobrovoljcima se ne daje nikakav drugi oblik prepoznavanja od strane javnih ili privatnih institucija koje mogu biti u rasponu od javnih koristi (npr. Besplatni javni prevoz, određeni medijski popusti ili besplatne ulaznice za muzeje)¹⁵ do podrške u obrazovanju (npr. javni univerzitet ili sticanje stipendi-

7 Evropski Forum Mladih. [Povelja o volontiranju](#). 2012, str 5.

8 Evropski Forum Mladih. [Povelja o volontiranju](#). 2012, p. 5.

9 Kadriu, Mustaf. Ministarstvo Obrazovanja Nauke i Tehnologije. Intervju. April 24, 2017.

10 Kadriu, Mustaf. Ministarstvo Obrazovanja Nauke i Tehnologije. Intervju. April 24, 2017.

11 Demi, Agron. Gap Institut. Intervju. April 25, 2017.

12 United States Agency for International Development. [TLP Official Website](#). [Pristup Maj 27, 2017].

13 Hodža, Reimonda. USAID Transformational Leadership Program – Citizens Corp. Intervju. Mart 30, 2017.

14 Hodža, Reimonda. USAID Transformational Leadership Program – Citizens Corp. Zahtev za informaciju. Maj 29, 2017.

15 Tahiri, Petrit. Kosovski Obrazovni Centar (KEC). Intervju. Mart 21, 2017.

je). Nijedna škola ili univerziteti na Kosovu ne dodeljuju kredite studentima za angažovanje u volonterskim aktivnostima, a niti stimulišu njihovo učešće u zajedničama. Istovremeno, država ne pruža nikakav podsticaj dobrovoljnim organizacijama (npr. Fiskalno izuzeće).

OCD-a su uradile veoma malo u smislu promovisanja volontiranja mladih u osnovnim i srednjim školama. Osim kosovskog obrazovnog centra (KEC), koji se više fokusira na programe izgradnje kapaciteta u odnosu na nastavne metode i liderstvo, ne postoje druge OCD-a koje su direktno uključene u obrazovni sistem. Čak ni KEC nije bio deo nikakve školske inicijative koja bi unapredila kvalitet obrazovnog sistema kroz promovisanje inicijativa za volontiranje. Do sada, volontiranje se prakticira izvan obrazovnog okruženja, u rukama nekoliko lokalnih organizacija civilnog društva kao što su Siri i Vizionit, Ec Ma Ndriše, Demokratija za razvoj (D4D), Peer Education Network (PEN) i Kosovo Innovation Lab. Što se tiče međunarodnih organizacija uključenih u promovisanje i razvoj volontiranja, postoje volonteri Ujedinjenih nacija (UNV), Kancelarija OEBS-a i Crveni krst. Ove organizacije odražavaju rastući trend mnogih organizacija koje koriste dobrovoljni rad u svojim projektima.¹⁶

Bez državnih podsticaja i finansiranja, OCD su manje sklone da uveravaju, angažuju i zadržavaju volontere u svojim aktivnostima /inicijativama.¹⁷

Finansijska podrška je važna kako bi se pomoglo organizacijama civilnog društva da nadoknađuju troškove refundiranja volonterskih aktivnosti.¹⁸ Najodrživije OCD uglavnom zavise od međunarodnog finansiranja. Glavni nalazi pokazuju da su OCD uključene u volontiranje *ad-hoc* ili u projektima bez jasne vizije kako bolje voleti javni interes kroz volontiranje. Međutim, prema Indeksu civilnog društva Kosova 2016, OCD uključuju više dobrovoljaca nego plaćeni kadar.¹⁹ Većinom vremena volonteri se tretiraju kao pripravnici koji imaju zadatak da pomažu samo u administrativnim zadacima. Baza članova volontera nije jaka u civilnom društvu jer OCD

ne dosežu dovoljno da zadovolje potražnju javnosti za uključenje u volontiranje. Ljudi su skloni da rade volonterski rad, ukoliko organizatori više učine da dopru do njih.²⁰

Volonteri se nikada ne smeju mešati sa pripravicima! Ideali su ono što motiviše prethodno. Stručni dobitak je ono što motiviše kasnije

DARDAN KRIEZIU, CIVIKOS PLATFORMA

U protekle četiri godine odnosi između NVO i vlasti su se malo promenili. Grantovi se sve više zamenjuju ugovorima o uslugama, koji se izdaju za outsourcing javnih usluga, dok NVO postepeno preuzimaju odgovornost za neke socialne usluge. Sve veći profesionalni pristup OCD predstavlja nove izazove u pogledu upravljanja volonterima. Vlada zahteva od volontera da imaju specializovane sposobnosti, na primer u oblasti socialnog rada. To stvara tenziju između tražnje i ponude volontera za pružanje usluga na neplaćen način. Generalni savet za socialne i porodične usluge Ministarstva rada i socialnog staranja (MRSZ) izdaje licencu za pojedine socialne radnike i organizacije koje nude socialne usluge. Ovo pomaže organizacijama da zapošljavaju socialne radnike koji mogu pružati podršku na volonterski način.²¹ Broj organizacija koje su dobijale dozvolu za volonterski rad je prilično mali, manje od 25 organizacija

Vlada ne daje prioritet i **ne kanališe dovoljno sredstava** u sektor volonterizma. Sredstva iz Ministarstva kulture, omladine i sporta (MKOS) idu uglavnom u oblastima koje Ministarstvo pokriva. MKOS je glavna institucija koja pruža finansijsku podršku lokalnim organizacijama u zemlji, sa više od 400 NVO koje imaju koristi ili beneficije svake godine.²² Mnoge NVO-e koje su korisnice pred-

16 Demokracija za Razvoj (D4D). Priručnik za postavljanje volontera. Februar 2017, str. 6.

17 Malići, Afrim. Handikos Kosova. Intervju. Mart 27, 2017.

18 Šalja, Zef. Udruženje Majka Tereza Intervju. Mart 27, 2017.

19 Hodža, Taulant. [Indeks Civilnog Društva Kosova 2016](#). Kosovska Fondacija za Civilno Društvo (KCSF). Oktobar 2016, str. 55.

20 Tahiri, Petrit. Kosovski Obrazovni Centar (KEC). Intervju. Mart 21, 2017.

21 Šalja, Zef. Udruženje Majka Tereza. Intervju. Mart 27, 2017.

22 Kancelarija Dobrog Upravljanja. [Izveštaj o javnoj finansijskoj podršci nevladinim organizacijama](#). Mart 2017, str. 9.

stavljaju mlade, ali se ne uključuju nužno u volonterske aktivnosti. Ministarstvo nije moglo pružiti podatke o tome koliko je NVO korisnika uložilo u volontiranje mladih uprkos zvaničnom zahtevu upućenom ministarstvu. Anekdotske reference ukazuju na to da program grantova Ministarstva se ne fokusira dovoljno na promociju i razvoj volontiranja. Neke međunarodne organizacije prepoznaju koristi za volontiranje, i stoga zahtevaju neki oblik angažovanja OCD-a u volonterskim aktivnostima. Što se tiče profitnog sektora, nema mnogo primera poslovne podrške volontiranju. Korporativna društvena odgovornost (CSR) i dalje predstavlja novi koncept koji se u ovom trenutku ne koristi mnogo.

UPRKOS ČINJENICI DA VOLONTIRANJE NIJE NA ZADOVOLJAVAJUĆEM NIVOU, POSTOJE NEKE VELIKE USPEŠNE PRIČE O VOLONTIRANJU U ZAJEDNICI ŠIROM ZEMLJE. MORAMO PRIHVATITI TAKVU INICIJATIVU I UČITI OD NJIH

AGRON DEMI, GAP INSTITUTE

Sveukupno gledano, došlo se do skromnog povećanja broja volontera ili volonterskih inicijativa u prošloj godini, iako skoro polovina procenta ispitanika iz KCSF-ovog istraživanja indeksa civilnog društva 2016 tvrde da se trendovi u volontiranju nisu promenili.²³ Postoji povećanje javne svesti, što je delimično podstaknuto povećanom pažnjom medija o volontiranju. Nalazi ukazuju da javnost postaje društveno odgovornija, motivisana da učestvuje u dobrovoljnim aktivnostima. Nedavne inicijative civilnog društva promovisale su volontiranje i povećale broj pojedinaca koji su učestvovali u kolektivnim dobrovoljnim projektima i događajima.

Postepeno se menja javna percepcija volontiranja. Kosovari su više svesniji volontiranja i više ga ne smatraju

obaveznim radom kolektivne prirode. Moguće je da mladi ljudi započinju volontiranje kao dragocenu priliku da steknu profesionalno iskustvo u društvenom ili neprofitnom sektoru. Anekdotski dokazi ukazuju na to da mladi žele da dobrovoljno rade na unapređivanju svog života, što može objasniti zašto su mladi najaktivnija grupa u volontiranju zemlje. Kako pokazuju istraživanja u prethodnoj sekciji **85 procenata** anketiranih OCD reklo je da angažuju volontere u dobi od 19-24 godine. Međutim, razlike između starosnih grupa treba da se menjaju jer više ljudi starijih od 30 godina treba da pokažu visočiji nivo volonterskih aktivnosti

Institucionalna odgovornost

Ovaj indikator daje pregled okvira kreiranja politika za postavljanje mehanizama praćenja i izveštavanja o volontiranju u zemlji.

Zakonodavstvo

U kojoj meri postoje pravila i zakoni koji uređuju/regulišu volonterizam u zemlji?

Kosovo nema uspostavljeno sveobuhvatno nacionalno zakonodavstvo i strategiju za volontiranje. Postoje izuzetno slabi mehanizmi izveštavanja i praćenja volonterizma. Ni jedan zakon osim Zakona o osnaživanju i učešću mladih (Zakon br. 03 / L-145) ne definiše ili reguliše volonterizam.²⁴ Ovaj zakon postavlja institucionalne odgovornosti za angažovanje i edukovanje mladih volontera. Jedina institucija koja je direktno odgovorna za volontiranje je Ministarstvo kulture, omladine i sporta (MKOS). Međutim, Ministarstvo je odgovorno za volontiranje **samo u omladinskom sektoru**, a ne i dalje. U svetlu svoje nacionalne strategije, *volonterizam* posmatra kao sredstvo ili cilj socialne uključenosti mladih u kulturne, sportske i rekreativne aktivnosti.²⁵

23 Hodža, Taulant. *Indeks Civilnog Društva Kosova 2016*. Kosovska Fondacija Civilnog Društva (KCSF). Oktobar 2016, str. 55-56.

24 Hodža, Taulant. *Indeks Civilnog Društva Kosova 2016*. Kosovska Fondacija Civilnog Društva (KCSF). Oktobar 2016, str. 55-56.

25 Ministarstvo Obrazovanja Nauke i Tehnologije Kosovska Strategija za Mlade. Februar 2013, str. 21-22.

Osim toga, nedostaje jasan i pouzdan **politički okvir** koji će prepoznati, promovisati i olakšati volontiranje u zemlji. U fragmentiranom političkom ambijentu, ciljevi politike za volontiranje su implicitni unutar širokog spektra politika i institucija. Na Kosovu postoji zabrinutost da se volontiranje široko rasprostira u mnogim oblastima i institucijama, tj. Ministarstvu kulture, omladine i sporta (MKOS), Kabinetu Premijera (KP), Ministarstvu Javne Administracije (MPA) i Ministarstvu administracije lokalne samouprave (MALS). Kao rezultat toga, ovo ne stvara samo institucionalno preklapanje, već takođe oslobađa institucije od **izvješćavanja i nadgledanja** odgovornosti.²⁶

Praksa

U kojoj meri postoji efektivno regulisanje volonterizma u praksi?

Na Kosovu, volontiranje je uglavnom ukorenjeno u okviru agende socialne politike i bilo je deo mnogih **strateških dokumenata** za promovisanje socijalnog učešća i povećanje individualnog i kolektivnog građanstva, posebno među mladima. Iako je volontiranje uključeno (na papiru) u mnogim strateškim dokumentima i programima, nema dovoljno posvećenosti javnih institucija da podrže tu kauzu. Prema Indeksu civilnog društva iz 2016 godine, OCD su skeptične prema važećim zakonima i politikama vezanim za volontiranje, dok samo **7%** ispitanika iz OCD ih smatra povoljnim.²⁷

Glavni nalazi ukazuju na to da nema podsticaja za poboljšanje razumijevanja i znanja o volontiranju u zemlji. Vlada nije uspjela da izgradi konsenzus među javnim institucijama (npr. Školama) i civilnim društvom, koji bi putem merenja ekonomske vrednosti volontiranja mogla doneti značajne koristi zajednici. Za procenu skoro svih ispitanika, volontiranje je dobilo nultu pažnju od vlade. Problem je u tome što ne postoji jak sistem od-

govornosti za volontiranje. Iako je Ministarstvo kulture, omladine i sporta (MKOS) odgovorno za praćenje i procenu primene Zakona, fokusira se samo na omladinski sektor a i nema kapaciteta da to i uradi.

U međuvremenu, veliki broj intervjuisanih ispitanika naglasio je rizik prevelike regulacije ovog sektora. Za neke, zakonska ograničenja koja ograničavaju volontiranje (npr. Ograničenja broja časova dobrovoljnog rada i ograničenja starosne dobi) mogu stvoriti prepreke za zapošljavanje i angažovanje dobrovoljaca među određenim OCD. Shodno tome, nedostatak regulative ne stvara zakonodavni i administrativni teret koji može ometati volontiranje.²⁸ To je možda i razlog zbog koga nedostaje politička volja od vlade i od strane civilnog društva za regulisanje sektora.

Kancelarija Premijera kroz **Kancelariju za dobro upravljanje (OGC)** dala je prioritet volontiranju kao glavnom cilja strategije u vladinoj strategiji za saradnju sa civilnim društvom (2013-2017). Cilj Strategije je definisanje i utvrđivanje skupa politika i zakona koji su od suštinskog značaja za razvoj volontiranja u zemlji, imajući u vidu da postojeće zakonodavstvo nije povoljno za volonterizam.²⁹ Kako svi nalazi iz terena ukazuju, razvoj volontiranja je jedan od najmanje postignutih ciljeva Strategije,³⁰ što ukazuje na to da Kancelarija Premijera nije učinila ni naganje u ovoj oblasti politike.

Nedavno je Kancelarija Premijera učinila volontiranje prioritetom u Nacionalnoj strategiji razvoja (NDS), uz primenu Volonterskog programa Ujedinjenih nacija (UN) za angažovanje volontera iz dijaspora u javnim, privatnim i obrazovnim institucijama.³¹ Međutim, tokom terenskog rada nijedan podatak nije se mogao dobiti o napretku koji je postignut u smislu olakšavanja prenosa veština volontera radi jačanja ljudskog kapitala u zemlji. U međuvremenu, vrlo mali broj OCD je informisan o državnim programima u oblasti volontiranja. Prema KCSF studiji, samo 10 procenata ispitanika OCD-a čuli su za državne programe koji podržavaju volontiranje, a odnose se na MKOS.³²

26 Tahiri, Petrit. Kosovski Obrazovni Centar (KEC). Intervju. Mart 21, 2017

27 Hodža, Taulant. Indeks Civilnog Društva Kosova 2016. Kosovska Fondacija Civilnog Društva (KCSF). Oktobar 2016, str. 55-56.

28 Čeku, Hajrula. Ec Ma Ndryshe. Intervju. Februar 10.

29 Kancelarija za Dobro Upravljanje. Vladina Strategija za Saradnju sa Civilnim Društvom. 2013, str. 24.

30 . Hodža, Taulant. Indeks Civilnog Društva Kosova 2016. Kosovska Fondacija Civilnog Društva (KCSF). Oktobar 2016, str. 55-56.

31 Kancelarija Premijera. Nacionalna Strategija Razvoja (NDS) 2016-2021. Januar 2016, str. 16.

32 Hodža, Taulant. Indeks Civilnog Društva Kosova 2016. Kosovska Fondacija Civilnog Društva (KCSF) Oktobar 2016. str 57.

Institucije nemaju tačne i detaljne podatke o volonterima. Sistem registracije mladih volontera nije u potpunosti funkcionalan, s izuzetkom u nekoliko opština.³³ Međutim, nema zvaničnih podataka o broju volontera, volonterima i vrstama volonterskog rada.³⁴ Ministarstvo kulture, omladine i sporta (MKOS) još uvek nema standardizirane i strukturirane podatke o volontiranju na nacionalnom nivou. Ovo predstavlja izazov u pogledu preciznog razumevanja volontiranja na Kosovu, posebno uticaja državne podrške na volontiranje i stoga je teško dobiti pouzdane podatke o broju aktivnih dobrovoljnih organizacija. Podatci koje institucije poseduju nisu filtrirani i stoga je teško razumeti broj inicijativa i volontera angažovanih u različitim regionima.

Pored toga, **Ministarstvo Javne Uprave (MJU)** ne upravlja podacima o broju volontera ili inicijativama za volontiranje. MJU je odgovorno preko odeljenja za registraciju i veze sa nevladinim organizacijama za upravljanje politikama vezanih za registraciju, izveštavanje i praćenje NVO-a. Ministarstvo je zaduženo za administraciju svih neprofitnih organizacija i upravlja bazom podataka svih registrovanih nevladinih organizacija, ali se ne sastoji od detalja koji se bave volontiranjem. Baza podataka nije dobro administrirana i nije ažurirana (zastarela) jer najveći procenat registrovanih NVO više nije aktivan. Pošto volontiranje nije priznato Zakonom o slobodi udruživanja nevladinih organizacija, MJU nema odgovornost da čuva bilo kakve podatke po tom pitanju. Odredbe u Zakonu o statusu javnog korisnika nisu definisane u vezi sa volonterskim aktivnostima. Stoga, Zakon ne predstavlja jaku osnovu za razvoj volontiranja.

U jednom od svojih glavnih ciljeva, **Ministarstvo za lokalnu samoupravu (MALS)**³⁵ ima za cilj jačanje partnerstva između lokalne vlasti, civilnog društva i poslovne zajednice. Pristup tome je kroz edukaciju javnosti o značaju volonterizma i stvaranju centara za građanski angažman i volonterizam koji bi se vodio pod nadzorom gradonačelnika.

Mehanizmi integriteta

Ovaj pokazatelj pokriva ličnu i organizacionu odgovornost u volontiranju, u kojoj meri se organizatori mogu samoregulirati i pridržavati se prema Kodeksu ponašanja / etici.

Zakonodavstvo

U kojim meri postoje mehanizmi za osiguranje integriteta u obavljanju volonterskog rada?

Na Kosovu, nema mehanizama za osiguranje integriteta volonterskog rada. Glavni zakon ne obavezuje organizatore da budu odgovorni u slučajevima lošeg ponašanja volontera. Ne postoje sankcije ili disciplinske mere predviđene zakonom kojima bi se sprečilo njihovo angažovanje u neetičkim aktivnostima. Od Ministarstva zavise pravila i propisa (utvrđene u AU br. 01/2016) koja pokrivaju u izvesnoj meri, **ličnu i organizacionu odgovornost** koja se odnosi na naknadu štete (član 8). Shodno tome, odlukom Komiteta za dobrovoljni rad (KDR), organizator gubi pravo na angažovanje volontera u određenom vremenskom periodu ako: (a) nije potpisao sporazum sa volonterom, (b) nema evidenciju o satima volontiranja (c) nema prijavljene volontere u elektronskom sistemu, (d) u slučaju zlostavljanja volontera, i (e) da nije preduzeo preventivne mere protiv takvog zlostavljanja³⁶

Postoji niz zakonskih pravila ili internih propisa koji ograničavaju volonterske aktivnosti. One se uglavnom odnose na ograničenja koja se postavljaju u smislu vremena i starosti mladih koji se mogu uključiti u volonterizam. Određena ograničenja su regulisana od strane AU koja se primenjuje na broj sati upućenog u volontiranje radi osiguranja da se volontiranje ne zloupotrebljava i to se priznaje kao iskustvo. Na primer, godinu dana volonterskog iskustva biće priznato ako mladi do 18 godina provedu više od **222 sata** rada godišnje, a mladi preko 18 godina starosti obavljaju više od **1.107 sati** rada godiš-

33 Hodža, Taulant. *Indeks Civilnog Društva Kosova 2016*. Kosovska Fondacija Civilnog Društva (KCSF). Oktobar 2016. str 57

34 Hodža, Taulant. *Indeks Civilnog Društva Kosova 2016*. Kosovska Fondacija Civilnog Društva (KCSF). Oktobar 2016. str 55

35 Ministarstvo Administracije Lokalne Samoprave (MALS). *Strategija o Lokalnoj samoupravi* 2016, str. 47-28.

36 Administrativno Uputstvo (AU). br. 01/2016 Volonterski rad mladih član 11. Decembar 2016.

je...³⁷ Pored toga, određena ograničenja su postavljena kod mladih ispod 18 godina kako bi se osiguralo da ne rade više od 26 sati mesečno ili 312 sati godišnje, dok mladi od 18 do 24 godine ne mogu biti angažovani više od 130 sati mesečno ili 1560 godišnje. Na kraju, volontiranje mladih mladih od 18 godina je zabranjeno tokom redovnog školskog rada, osim ako ne dobiju pismenu dozvolu od nastavnika, roditelja ili staratelja da budu uključeni u volonterske aktivnosti.

Praksa

Do koje mere je integritet osiguran u praksi kada se angažuju volonteri u određenim aktivnostima?

Pošto ne postoje **odredbe o integritetu** utvrđene Zakonom, teško je osigurati da se prava volontera poštuju i ne zloupotrebljavaju u bilo kom obliku. Kao rezultat toga, ne postoje etički i kvalitetni standardi za volontiranje na nacionalnom nivou. OCD u ograničenom broju imaju svoj kodeks ponašanja za volontiranje i prate različite etike ili standarde kvaliteta. U odsustvu sveobuhvatnog pravnog okvira, ima mnogo nedostataka - na primer, nedostatak internih propisa i / ili ugovora. U tom kontekstu, u kojoj meri i kako je volontiranje regulisano od strane države ili samoregulisano na organizacionom nivou, je veoma važno.

Pravni status volontera nije dobro definisan ni u praksi. Oni su podvrgnuti istim pravilima kao i oni koji se plaćaju, iako volonteri ne mogu da traže svoj status radnika. Ovo ukazuje na to da se volonteri mogu diskriminisati ili neetički odbaciti. To postaje problematičnije naročito u pogledu odnosa između organizatora i volontera u raspodeli zadataka, procesa **alokacije zadataka** koji dovodi do toga da se ljudi angažuju u zadacima volontiranja. Fokusira se na proces donošenja odluka o tome koje zadatke treba da obavljaju i koliko dugo, u kom slučaju volonterske organizacije (tj. organizacije civilnog društva) ne uspevaju efikasno upravljati. Integritet i transparentnost procesa odlučivanja i organizacionog ponašanja su važni kada je u pitanju promovisanje volonterizma za percepciju javnosti i potencijalnu podršku donatora.

Samo mali broj OCD-a, ili nijedna, registruju volontere u **elektronskom sistemu**. Ovo takođe ukazuje na to da se zakonska ograničenja broja sati volontera ne primenjuju kako bi se moglo identifikovati broj sati koje volonter može izvršiti bez uticaja na njihovu korist ili prirodu volonterskog rada koji se plaća zaposlenjem. Ograničenja se ne sprovode jer volonteri ne obavještavaju stanje njihovog uključivanja u volontiranje. Najpoznatija platforma koja vodi evidenciju volontera je ona koju je aranzirala **Inovaciona laboratorija Kosova** uz podršku UNICEF-a sa preko 1.000 volontera. Međutim, platforma funkcioniše u skladu sa Administrativnim uputstvima (AI) MKOS-a, i stoga dozvoljava samo volonterima starosti od 15-24 godine da se registruju u spisku i traže mogućnosti za volonterizam.³⁸

UNICEF-ova platforma će eventualno na kraju biti preuzeta pod odgovornošću i vlasništvo MKOS-a

DŽEVAT BAJRAMI, MINISTARSTVO KULTURE, OMLADINE I SPORTA

Kao što se zakonodavstvom zahteva, volonterski rad se obavlja na osnovu pisanih ugovora, gde su prava i obaveze organizatora i dobrovoljaca ojačana. Međutim, ugovori su dobrovoljni sporazumi, a ne primenjivi kao **obavezujući pravni sporazum**. Do sada je diskrecija organizatora i volontera da postignu dogovor o skupu obaveza i uslova za svaki volonterski angažman. Međutim, Zakon ne nameće konkretne obaveze, koje bi nosile odgovorne organizatore u svakom slučaju nepravilnog ponašanja. Po tekstu **Indeksa civilnog društva Kosova 2016. godine**, volontiranje u sektoru civilnog društva je uglavnom neformalno. Nekoliko više od 1/3 ispitanika OCD-a ove studije izjavilo je da su formalno angažovale volontere u svojim organizacijama. Preostali ispitanici angažovali su volontere na neformalni način, bilo u vidu verbalnog sporazuma ili bez sporazuma uopšte.³⁹

38 Inovaciona Laboratorija Kosova. Oficialna veb stranica. [pristup dana 1. Juna 2017].

39 Hodža, Taulant. Indeks Civilnog Društva Kosova 2016. Kosovska Fondacija Civilnog Društva (KCSF). Oktobar 2016. str 55

Trenutno, OCD ne regulišu volontiranje u skladu sa *Kodeksom ponašanja ili etikom*, koja bi se bavila ili sprečila zloupotrebu moći. Shodno tome, postoji mali broj organizacija koje imaju etičke politike koje se odnose na volonterizam. Ipak, te politike su široke i često ne postavljaju etičke i kvalitetne standarde za volonterske usluge, kao i volonteri kontakt i angažman u oblasti aktivnosti i nadležnosti.⁴⁰ Na organizacionom nivou, čini se da kodo- vi ne garantuju zaštitu prava volontera i ne obezbeđuju da ih organizatori poštuju. Naravno, OCD podležu sektorskim propisima (zdravstvu, obrazovanju i sigurnosti), međutim, opšti etički kodeksi i standardi kvaliteta koji se primenjuju u ovim sektorima ne pokrivaju volonterske aktivnosti.

Ne mnogo OCD- a ima interne politike o volontiranju. One koje ih i imaju uglavnom imaju opšta pravila ili pojedina pravila koja se više primenjuju na pripravnike

**AJETE KRČELJI,
DEMOKRACIJA ZA RAZVOJ**

Ne postoji nacionalni jedinstveni etički kodeks i nikakvi opšti usaglašeni standardi kvaliteta za volontiranje. Takođe, ne postoji institucija koja nadgleda etičke aspekte volontiranja - zadužena za osiguranje da se Kodeks pravilno primenjuje. U 2014, CiviKos je usvojio Etički kodeks za članove OCD mreže. Međutim, veoma je malo informacija o napretku njegove primene⁴¹ i, što je još važnije, u pitanju je regulisano volontiranje. Kodeks ne daje smernice ili minimalne standarde kojima se volonterske organizacije i volonteri podstiču da se pridržavaju.⁴² Prema istraživanju, Kodeks ne garantuje prava za volonere u smislu informisanja, njihovog prepoznatog rada i koristi od organizacija članica OCD-a.

Generalno, OCD ne primenjuju mere upravljanja kvalitetom, čime utvrđuju standarde procedura za regrutovanje, nadzor i kvalifikaciju svojih volontera. Međutim,

nedavno je postignut određeni napredak, koji uglavnom realizuju lokalne OCD. Demokracija za razvoj (D4D) objavila je **priručnik/uputstvo** u februaru 2017 godine, kao uvod u upravljanje volonterima, postavljajući osnovu za uspešno uključivanje volonterskog rada u nevladine organizacije i građanske inicijative.⁴³ Iako je ovaj dokument prilično skorašnji, daje pregled profila volontiranja u zemlji, kao i planove i politike za regrutovanje, odabir, obuku i upravljanje volonterima. Ovo je prvi pokušaj postavljanja opštih i etičkih standarda volontiranja.

Kako će se standardi dobre uprave primeniti u praksi, zavisice od podrške države i međunarodne zajednice. Posebna podrška bi bila potrebna u programima izgradnje kapaciteta u sektoru. Do sada nije postojao sveobuhvatan program obuke na (a) institucionalnom i (b) nivou civilnog društva za upravljanje volonterima koji bi se bavio centralnim pitanjima i standardima kako raditi sa volonterima. Omladinski centri na opštinskom nivou ne pružaju dovoljnu obuku za volonterske koordinateure i ne promovišu dovoljno edukativne kampanje o vrednosti volonterizma. Međutim, u odsustvu pravnog okvira, svaka inicijativa za izradu etičkog kodeksa za volontiranje ne bi imala značajan uticaj na razvoj volontiranja.

Iz onoga što je primećeno na terenu, vrlo malo je prijavljeno od strane odgovarajućih institucija (npr. MKOS) o broju kršenja i sankcija izvršenih protiv onih koji su koristili neetične načine angažovanja volontera u njihovim aktivnostima.

Još uvek postoje mnoga maltretiranja volontera, koja uglavnom prolaze neprimećena. Ne znam da li postoje bilo kakve sankcije nametnute za organizatore koji se loše ponašaju u takvim okolnostima

VALJON NUŠI, INNOVATIONS LAB

40 Šalja, Zef. Udruženje Majka Tereza Intervju. Mart 27, 2017.

41 CiviKos. Sažeti izveštaj o aktivnostima platforme CiviKos. 2016, str. 16.

42 Idrizi, Valjdet. CiviKos Platforma. Intervju. 1. Juni 2017.

43 Democracy for Development (D4D). Volunteers Placement Manual. February 2017, p. 5.

Institucija nadležna za odlučivanje da li organizator mora izgubiti pravo angažovanja volontera za određeno vrijeme je Odbor za volonterski rad Ministarstva (OVM). Međutim, Odbor je još uvijek u ranoj fazi konsolidacije i instaliranja sankcija.

Stoga je teško konceptualizirati ako je bilo mnogo problema koje su prijavili organizatori ili volonteri u bilo kojem slučaju neetičkog ponašanja. U prošlosti je dolazilo do incidenata finansijskih prekršaja zbog kojih je dolazilo i do reperkusija i otpuštanja volontera⁴⁴.

Još važnije, u sektoru socijalne zaštite nema posebnog sektora u kojem postoje određeni standardi kvaliteta za angažovanje volontera, uvođenje pravnih reperkusija i omogućavanje vlastima da provere da li organizacija ili OCD prate te standarde. Ovo se odnosi na sektor zdravstva i obrazovanja. Na primer, država nema pravila koja bi regulirale da rad koji volonter radi nije isti za koji je proglašen neprikladnim a da ga radi druga institucija ili organizacija. Kao rezultat toga, mogli bi postojati slučajevi da su nezaposleni ili svi koji dobijaju državnu korist a koji su angažovani kao volonteri na dugoročnoj osnovi, mogu izgubiti državne povlastice, ako ne i primanja.

Ovim se sugestira da država nema standarde kvaliteta i procedure verifikacije kada je u pitanju osiguranje integriteta institucije volontizma. Prema tome, mnogi ljudi često budu žrtve pod ovim sistemom. Na primer, u Peći, socijalna služba za osobe sa invaliditetom za volontere privremeno angažiranih u lokalnoj OCD je ukinuta zbog toga što su volonteri dobili male nadoknade!⁴⁵ U ovom slučaju ne postoji takvo pravilo koje bi se odnosilo na volontera koji dobija državnu naknadu prema kojoj je dozvoljeno samo da izvrši maksimalno radno vreme nedeljno od dobrovoljnog neplaćenog posla, a da nije predmet bilo kakvih odbitaka u beneficijama. Stoga, osoba koja primi socijalnu pomoć nije obavezna da informiše lokalne vlasti o svojoj želji da se angažuje na volonterskim aktivnostima.

**Zakoni treba da podstiču
volontiranje a ne da kažnjavaju
volontere koji su na socialnoj
asistenciji oduzimajući im njihovu
socialnu pomoć**

**VETON MUJAJ,
SYRI I VIZIONIT**

44 Shala, Zef. Mother Theresa Society. Interview. March 27, 2017.

45 Mujaj, Veton, Syri i Vizionit. Interview. February 23, 2017.

Preporuke

Kako otkrivaju nalazi istraživanja i analiza podataka, glavni problem volontiranja na Kosovu potiče od **neusklađenosti /raskoraka** između težnji javnosti i potreba i interesa civilnog društva da se obavezuje na volonterski rad.

Ova studija otkriva nalaze i analizu podataka koji se mogu grupisati kao u sledećim zaključcima:

- **Znanje /svest: Javnost** nije svesna zakona koji regulišu volontiranje. To je zato jer nije regulisano kako je navedeno prema nalazima sa **civilnim društvom**.
- **Iskustvo/praksa:** Postoji mali procenat ljudi koji se angažuju u volontiranju i dobijaju obuku za to. To je zato što civilno društvo i drugi potencijalni organizatori nude malo podrške.
- **Stavovi /ponašanja:** Većina ljudi veruje da je volontiranje korisno iako bi mali procenat njih voleo da volontira.

Da bi se prevazišli svi izazovi zaključeni u ovom izveštaju, potrebna su praktična rešenja i mogućnosti, uokvirene prema nekoliko preporuka posvećenih **državi / vladi i civilnom društvu**. Ono što istraživanje takođe otkriva je važnost pravnog okvira za volontiranje. S obzirom na to da skoro **90 procenata** OCD smatra da bi volontiranje trebalo regulisati, postoji konsenzus da se pokrene **zakonska reforma** kako bi se stvorilo okruženje koje podstiče volontiranje na Kosovu. Država mora preduzeti političke akcije u izradi i usvajanju Zakona o volontiranju, nakon čega mora postojati

Nacionalna strategija i usvojeni Etički kodeks. Svakako, promene na zakonodavnom i političkom nivou trebaju finansijsku podršku države - da pomognu OCD-ima u izgradnji kapaciteta i volonterskom menadžmentu. Sadržaj Zakona bi trebalo više odražavati u smislu podsticaja i koristi za organizatore i volontere, a manje u pogledu barijera i prepreka (npr. eliminisanje starosnih ograničenja). Trebalo bi da definiše koji volonterski rad ili volonterizam treba da podrazumeva, kao i koja su prava i obaveze organizatora i volontera. Da bi Zakon stupio na snagu, uloge i odgovornosti Ministarstva kulture, omladine i sporta (**MKOS**) moraju biti povučene i dodeljene bilo kojoj od ovih institucija: Ministarstvu rada i socijalnog staranja (**MRSZ**), Ministarstvu administracije lokalne samuprave (**MALS**) ili čak Kancelariji Premijera (KP), koja će biti odgovorna za praćenje i procenu primene Zakona.

Zakon treba da (i) definiše načela, uslove, podsticaje, prava i obaveze volontiranja (ii) dodeli posebnu odgovornost jednoj instituciji koja će nadgledati volontiranje, (iii) postavi mehanizme praćenja i evaluacije volonterskog rada, (iv) obuhvati etike i odredbe o standardima kvaliteta (v) postavi minimalne standarde i procedure za volontiranje (modeli ugovora sertifikata itd) i (vi) postavi adekvatan model registara za dokazivanje volonterstva.

Država mora više priznati vrednost volontiranja u zemlji. Etički kodeks i dosledno prilagođavanje standarda kvaliteta u volontiranju mogu se ostvariti samo ako se razvijaju paralelno sa jačom i podržavajućom volonterskom infrastrukturom. Ovo takođe zahteva veće uključivan-

je civilnog društva i drugih zainteresovanih strana (kao što su škole) u razvijanje njihovih kapaciteta za zapošljavanje i upravljanje volonterima. OCD, s jedne strane, moraju prepoznati potrebe volontera i razviti strategije za podizanje, upravljanje i zadržavanje volontera. S druge strane, škole treba da podstiču i razvijaju politike i programe za volontiranje. Na primer, one mogu usvojiti volontiranje kao dio **nastavnih planova i programa**.

Stoga, svaka podrška države koja bi pomogla organizatorima u izgradnji kapaciteta može biti korisna za organizatore da privuku i zadrže volontere. Na taj način OCD bi mogle pružiti mogućnost obuke potencijalnim volonterima i regrutovati volontere u skladu sa internim politikama i propisima. Državna podrška takođe zahteva postavljanje pravih podsticaja koji bi inspirisali organizatore da pronađu načine za privlačenje i zadržavanje volontera. Međutim, regulativa ne znači da će rešiti problem jer je dokazano da u mnogim zemljama gde volontiranje nije regulirano, volonterska stopa ostaje i dalje visoka. Međutim, na Kosovu to je korak napred i može pomoći u poboljšanju situacije s obzirom na slabu tradiciju volontiranja u zemlji, samo ako ne dodaje administrativni teret organizatorima i volonterima i pruža podršku organizatorima sa strane.

Dodatci

Dodatak 1: Analiza zakonodavnog okvira

Ovaj dodatak daje pregled analize postojećeg okvira politike za podršku razvoju volontiranja na Kosovu, sa pregledom odabranih evropskih praksi

Uvod

U okviru projekta "Podrška sprovođenju vladine strategije za saradnju sa civilnim društvom" pripremljena je analiza zakonodavnog okvira za podršku razvoju volontiranja na Kosovu, sa pregledom odabranih evropskih praksi. Ovo je u skladu sa "Strateškim ciljem 4 Strategije Vlade Kosova za saradnju sa civilnim društvom" (Promovisanje integrisanog pristupa razvoju volontiranja). Naime, Strategija naglašava da će "principi koji će biti određeni naknadnim zakonodavstvom i politikama imaju za cilj izgradnju integrisanog sistema volontiranja, uključujući različite oblasti i institucije koje su neophodne za razvoj volonterskog potencijala".

Trenutno je jedini pravni akt koji se bavi volontiranjem je Zakon o osnaživanju i učešću mladih i Administrativno uputstvo br. 10/2010 o volonterskom radu omladine, koji je do kraja 2016 godine zamijenjen novim Administrativnim uputstvom br. 01/2016. Zakon je ograničen na vo-

lontere starosne dobi od 15-24 godine, dok volontiranje uopšte ostaje neregulisano, kao što je istaknuto i u TACS0-ovom Izveštaju o Proceni potreba civilnog društva⁴⁶. Iako ne postoji sveobuhvatan pravni okvir za volontiranje, Strategija i Akcioni plan za vladinu saradnju sa civilnim društvom ne predviđaju eksplicitno izradu bilo kakvog zakonodavstva, već naglašavaju potrebu da prvo izvrše neophodne analize i ankete.

Da bi se obezbedila šira perspektiva za diskusiju o očekivanom zakonskom okviru za volontiranje, ova analiza prvo daje pregled međunarodnih i evropskih politika za razvoj volontiranja, kao i trendova pravnog okvira zemalja članica EU. Zatim je predstavljena izrada pravnog i institucionalnog okvira za volontiranje na Kosovu, praćena analizom ključnih izazova u postojećem pravnom okviru za volontiranje mladih, o kojima se diskutuje u svetlu evropskih praksi i trendova. Konačno, predstavljene su preporuke za dalje radnje Vlade u ovoj oblasti, uz osnovnu procenu troškova i beneficija zavisno od različitih političkih opcija.

Međunarodne i Evropske politike

Važnost volontiranja odavno su priznale Ujedinjene nacije, Savet Evrope, Evropska unija i mnogi drugi međunarodni akteri, naročito od kraja devedesetih godina kada je volontiranje počelo da se smatra osnovnom komponentom bilo koje strategije koja ima za cilj smanjenje siromaštva, održivog razvoja, zdravlja, sprečavanja

46 TACS0-ov Izveštaj o proceni potreba civilnog društva.

katastrofa i upravljanja i socijalne integracije i prevazi-
laženja socijalne isključenosti i diskriminacije. Potreba
za strateškim pristupom dobrovoljnim aktivnostima
počela je da se povećava, kao sredstvo za jačanje re-
sursa, rešavanje globalnih pitanja i poboljšanje kvaliteta
života za sve.

Vrednosti i oblici volonterizma koji je identifikovala
međunarodna zajednica ogleda se u nekoliko rezolucija
Generalne skupštine Ujedinjenih nacija (UNGA). UNGA
je, 1985 godine usvojila rezoluciju (A/ RES / 40/212) o
usvajanju 5. decembra kao Međunarodnog dana volo-
ntera za ekonomski i socijalni razvoj, dok je 1997 go-
dine usvojila Rezoluciju o proglašenju 2001 godine kao
Međunarodne godine dobrovoljaca sa ciljem promocije,
prepoznavanja, olakšavanja i umrežavanja dobrovol-
jnih akcija širom sveta. Nakon obilježavanja zatvaranja
Međunarodne godine dobrovoljaca 2001 godine, UNG je
5. decembra 2001. godine usvojila Rezoluciju (A / RES /
56/38), koju su sponzorisale 126 država članica i usvo-
jile 5. decembra 2001 godine, predlažući preporuke o
tome kako vlade i sistem Ujedinjenih nacija mogu po-
držati okruženje za volontiranje.

Ove preporuke uključuju sledeće:

- Podizanje svesti javnosti o važnom doprinosu volontiranja ekonomskom i društvenom razvoju lokalnih zajednica, b) donošenje opštih mera koje se odnose na podsticanje, obuku i priznavanje volon-
tiranja; omogućavanje zakonodavnih, fiskalnih i drugih okvira za OCD-e kao glavne organizatore volontiranja; c) podsticanje i sprovođenje istraživanja u različitim aspektima volonterizma i njegovog uticaja na društvo; d) obezbeđivanje pristupa građana informacijama o mogućnostima za volontiranje; e) rešavanje mogućeg uticaja mera opšte socialne i ekonomske politike na mogućnosti građana i spremnost na volontiranje; f) integriranje volonterizma u planiranje nacionalnog razvoja, prepoznajući potencijalni doprinos

volonterizma ostvarivanju ciljeva održivog razvoja; g) učešće svih grupa stanovništva⁴⁷

U novembru 2015 godine, UNGA je usvojila Rezoluciju o "Integrisanju volontiranja u mir i razvoj: akcioni plan za narednu deceniju i šire", koji priznaje da volonterizam može biti moćno sredstvo za implementaciju za Agendu Programa održivog razvoja 2030 godine i pozdravlja integraciju volonterizma u Agendu 2030. godine i srodnim ključnim dokumentima.

Od početka devedesetih, Savet Evrope je takođe počeo posvećivati više pažnje razvoju volontiranja. Godine 1994, Savet Evrope je usvojio Preporuku Br. 94 (94) 4 Komiteta ministara država članica o promociji volon-
terske službe, koji preporučuje državama da definišu volon-
tersku službu na nacionalnom nivou, naglašavajući njene obrazovne aspekte i njen značaj društvo. U narednoj preporuci iz 2001 godine, Generalna skupština Saveta Evrope traži od Komiteta ministara da pozove države članice da nastave da "identifikuju i eliminišu, u svojim zakonima i praksi, sve prepreke koje direktno ili indirektno sprečavaju ljude da se uključe u volon-
terske akcije, i da smanji poreski pritisak koji sankcioniše do-
brovoljne radnje "i" da da volon-
terski radnicima pravni status i adekvatnu socialnu zaštitu, uz poštovanje nji-
hove nezavisnosti i uklanjanje finansijskih prepreka za volontiranje ".⁴⁸

Kada je reč o politikama Evropske unije prema volon-
tiranju, mora se reći da volontiranje predstavlja područje isključive zakonodavne nadležnosti država članica Ev-
ropske unije. Zbog toga u ovoj oblasti ne postoji zakono-
davstvo na nivou EU. Međutim, Evropska unija je razvila niz drugih mera politika za aktivnu podršku volon-
terizmu. EU je 2011 godine proglasila Evropsku godinu vo-
lontiranja, kako bi stvorila pogodno okruženje za njegov razvoj, izgradnju kapaciteta dobrovoljnih organizacija i kvalitet njihovog rada, prepoznavanje volon-
terskih aktivnosti i podizanje svesti o vrednosti i značaju volon-
tiranja. Da bi se postigli gore navedeni ciljevi, Evropska komisija je usvojila Informaciju o politikama EU i vo-
lontiranju: prepoznavanje i promovisanje prekograničnih

47 Rezolucija o podršci volontiranju.

48 Savet Evrope, "Unapređenje statusa i uloga volontera kao doprinosa parlamentarne skupštine Međunarodnoj godini dobrovoljaca 2001" (na-
crt), Doc. 8917, 22. decembar 2000, 203-205

volonterskih aktivnosti u EU,⁴⁹ dok je Savjet Evropske unije, pod predsjedanjem Poljske, usvojio zaključke o ulozi volontiranja u socialnoj politici i sportu.⁵⁰

Nakon 2011 godine kao godine Evropskog volontiranja, EU je nastavila sa aktivnostima promocije volontiranja i njenog značaja kroz svoje politike. Između ostalog, značaj volontiranja bio je prepoznat u Evropskoj godini Aktivnog Starenja i međugeneracijske solidarnosti 2012. godine, a 2013. godine kao Evropska godina građana. U kontekstu novih inicijativa: Mladi u pokretu i Agenda novih vještina i radnih mjesta povezanih sa implementacijom Evropske strategije 2020: pametan, održiv i inkluzivan rast, Evropska komisija je predložila Savetu Evropske unije usvajanje preporuke za priznavanje neformalnog učenja, da podrže znanje i vještine koje su stečene van vanškolskih aktivnosti, kao što je volontiranje.

Sa inauguracijom novih evropskih pasoša vještina tokom 2013. godine kao dopuna Europassovim CV-a, što je dokaz znanja i vještina koje su stečene institucionalnim i neinstitucionalnim objektima na koje se vlasnik putne isprave spominje u svom CV-u, Evropska komisija očekuje da će Europass na kraju odražavati volontersko iskustvo vlasnika pasoša. EU izdvaja značajna sredstva za programe koji promovišu volonterizam, uključujući brojne mogućnosti finansiranja iz Evropskog socijalnog fonda.⁵¹ Osim toga, postoje različite inicijative za uključivanje volonterizma u drugu politiku EU, kao što je strategija korporativne društvene odgovornosti.

Važnost evropske godine volontiranja, između ostalog, odražavala se i činjenicom da je ohrabrila države članice EU da započnu upotrebu Priručnika za merenje volonterskog rada, koju je razvila Međunarodna organizacija rada. Namera Priručnika je da pomogne zemljama u sistematskom prikupljanju međunarodno uporedivih podataka o volontiranju, pored izveštaja o statusu tržišta rada, sa ciljem poboljšanja znanja o korisničkom izveštaju o volontiranju i njegovoj ekonomskoj vrijednosti.

Za zemlje koje se žele pridružiti Evropskoj uniji, DG Proširenje Evropske komisije je razvilo Smernice za podršku EU civilnom društvu do 2020 godine, koje zahtevaju od vlada da osiguraju da politika i pravno okruženje stimulišu i olakšaju volontiranje u OCD. Indikatori protiv kojih će Evropska komisija meriti pogodnost okruženja za razvoj volontiranja su: broj i vrsta podsticaja i državno podržanih programa za razvoj i promociju volontiranja; broj volontera u OCD-ima po tipu OCD /sektora; broj volonterskih projekata koji se nude građanima; kao i kvalitet zakonodavnog okvira.

Pregled pravno okvira zemalja članica Evropske Unije iz oblasti volontiranja

Prva sveobuhvatna studija o stanju volontiranja u EU iz 2010 godine pokazuje da je između **92 i 94 miliona** građana EU uključeno u neki oblik volonterskih aktivnosti, dok neki noviji podatci ukazuju na to da je broj **preko 100 miliona**, a **3 od deset građana** EU tvrde da imaju iskustva u dobrovoljnim aktivnostima.⁵² Međutim, studija je takođe pokazala značajne razlike u nivou razvoja volontiranja u zemljama članicama EU. Volontiranje je posebno razvijeno u **Austriji, Holandiji, Švedskoj i Velikoj Britaniji**, gde je preko 40% populacije uključeno u volonterske aktivnosti. Ovaj procenat je visok i u Nemačkoj, Danskoj, Finskoj i Luksemburgu, gde je između 30 i 39% ljudi uključeno u volonterske aktivnosti. S druge strane, u Bugarskoj, Grčkoj, Italiji i Litvaniji, manje od 10% stanovništva je uključeno u volonterske aktivnosti. Do sada usvojeni zakoni širom Evrope se razlikuju u smislu njihovih ciljeva, vrsta volonterizma o kojima se oni bave, i stepena u kojem ti zakoni regulišu odnos između volontera i organizacije.

49 .Komunikacija o politikama EU i volontiranju: prepoznavanje i promovisanje prekograničnih volonterskih aktivnosti u EU ", COM (2011) 568 final od 20.09.2011.

50 Zaključci Saveta o ulozi volonterskih aktivnosti u socijalnoj politici od 3. oktobra 2011. godine; kao i Zaključci Saveta o ulozi volonterskih aktivnosti u sportu u promovisanju aktivnog državljanstva od 28. do 29.11.2011.

51 Pogledajte [link](https://www.gov.uk/government/case-studies/help-for-young-people-through-volunteering-an-esf-project-in-sheffield) za primere šeme grantova o upravljanju volonterima u Hrvatskoj ili brojne UK projekte ESF za volontiranje, na primer: <https://www.gov.uk/government/case-studies/help-for-young-people-through-volunteering-an-esf-project-in-sheffield>.

52 GHK. Volontiranje u Evropskoj Uniji. Februar 17, 2010.

Prema međunarodnom iskustvu, stručnjaci se slažu da bi zakonodavci trebalo da "osiguraju da zakoni sa određenom namenom ne ograničavaju mogućnosti za unapređenje omogućavanje volonterske okoline".⁵³ Iako se države članice EU slažu da je stvaranje povoljnog okruženja za razvoj pitanja volontiranja (to je bio jedan od ciljeva Evropske godine volontiranja 2011), postoje razlike u pogledu pristupa pojedinih zemalja u pogledu stepena do kojeg je zakonska regulativa zaista neophodna kako bi se stvorilo to okruženje.

Rezultati istraživanja koje su naručili Volonteri UN-a (UNV), a sprovodili su Međunarodni centar za neprofitno pravo i Evropski centar za neprofitno pravo (UNV, 2010), pokazuju da se u severnoevropskim zemljama kao što je Norveška, Švedska, Danska, Nemačka, Holandija, Velika Britanija i Irska volontizam zasniva na **dobro utemeljenim tradicijama i kulturama** - a vlade su se generalno trudile da regulišu uklanjanjem prepreka za volontizam i stvaranjem politika o volontiranju. Ipak, ove zemlje uglavnom nisu usvojile sveobuhvatne jedinstvene zakone o volontiranju. S druge strane, zemlje Mediterana, poput Italije, Španije, Portugala i Francuske, često imaju bogate tradicije neformalnog volontiranja i koriste zakone i politike volontiranja za podršku i dalje širenje ovih postojećih tradicija. Na kraju, mnoge istočnoevropske zemlje su patile od slabih tradicija volontiranja, bilo formalnog ili neformalnog, i pokušavale su da koriste zakon i politike za definisanje i promovisanje volontizma

Poseban pravni okvir za volontiranje usvojen je u Austriji, Belgiji, Bugarskoj, Hrvatskoj, Kipru, Republici Češkoj, Mađarskoj, Italiji, Litvaniji, Latviji, Luksemburgu, Maliti, Portugalu, Rumuniji, Španiji, Slovačkoj i Sloveniji. Sa druge strane, Danska, Francuska, Finska, Nemačka, Velika Britanija, Grčka i Holandija nemaju poseban pravni režim za volontiranje. U ovim zemljama opšta pravila ugovornog prava, neki aspekti radnog zakona, propisi i pravni principi se primenjuju i na volontiranje.

Usporedna studija o volontiranju u EU (EACEA, 2010) pokazuje da postoje jasni pokazatelji da se volontiranje **sve više pojavljuje na nacionalnoj agendi**, što je navelo određene zemlje članice EU da usvoje punopravne strategije ili politike o volontiranju (Austrija, Estonija, Latvija, Poljska, Španija) ili planiraju usvajanje posebnih nacionalnih programa za razvoj volontera (Hrvatska, Slovenija). Kada se ne razvija nikakva strategija, volontiranje se sve više uključuje u strateške dokumente i programe u različitim oblastima politike kao što su zapošljavanje, civilno društvo (Hrvatska, Velika Britanija), briga o starijim ljudima, sport (Latvija, Rumunija) i posebno u omladinskim politikama (Belgija, Bugarska, Hrvatska, Češka, Francuska, Rumunija i Velika Britanija). Izgleda da samo mali broj zemalja ima formalne izveštaje i praćenje aranžmana za volontiranje i identifikuje ciljeve sa jasnim pokazateljima. Ovaj nedostatak strateškog pristupa na nacionalnom nivou ukazuje na pristup koji nedostaje u jasnim i doslednim ciljevima i ciljevima politike zajedno sa jasno definisanim ulogama i odgovornostima za volontiranje. Postoji

53 Međuparlamentarna unija, Međunarodna federacija društava Crvenog krsta i Crvenog polumjeseca i volonteri Ujedinjenih nacija, "Volontizam i zakonodavstvo: Uputstvo", videti takođe Katerinu Hadzi-Miceva (2007), Komparativna analiza evropskih pravnih sistema i praksi volontiranja, Međunarodni časopis neprofitnog prava, tom 9, broj 3, juli 2007.

zabrinutost na nacionalnom i nivou EU da je pitanje volontiranja široko rasprostranjeno u širokom spektru oblasti politika.

Treba napomenuti da u većini zemalja koje imaju posebnu zakonsku regulativu za volontiranje, ova regulativa ne mora nužno regulirati unutrašnje odnose između volontera i organizatora volonterskih aktivnosti, već određene aspekte javnih politika relevantnih za volontiranje (npr. volonterski servis, Italijanski okvirni zakon za volontiranje, Luksemburški zakon o volonterskoj službi za mlade). Takođe, značajan broj ovih zemalja reguliše volontiranje kao sastavni deo zakonodavnog statusa neprofitnih organizacija, kako bi se stvorili opšti institucionalni uslovi za njihove volonterske aktivnosti, pre nego što se reguliše unutrašnji odnosi između dobrovoljaca i organizatora dobrovoljnih aktivnosti (npr. Litvanski zakon o udruženjima i fondacijama, malteški zakon o dobrovoljnim organizacijama, poljski akt o organizacijama koje rade za zajedničko dobro i volontiranje, Luksemburški zakon o udruženjima).

Pored toga, posebna zakonska regulativa za volontiranje ne znači da volontiranje nije dozvoljeno izvan definisanog pravnog okvira. Na primer, u Mađarskoj, propisi o volontiranju se odnose samo na nevladinu organizaciju sa statusom organizacija iz javnog interesa, u pogledu poreza i drugih grantova koje ove organizacije uživaju kada su organizatori dobrovoljnih aktivnosti.

Prethodno spomenuta UNV istraživanja pokazuju da je u mnogim evropskim zemljama donošenje zakona o volonterizmu i politika u velikoj meri uslovljeno priznavanjem da strogi evropski standardi socijalne zaštite i radni odnosi imaju neželjeni efekat stvaranja glavnih prepreka za volonterizam. Na primer, u Latviji OCD nisu imali dozvolu da nadoknađuju troškove volontera, jer bilo kakva nadoknada podvrgnula bi volontere zakonima o zapošljavanju i pravilima minimalne zarade - pretvarajući ih od volontera u plaćene radnike, dok je u Švajcarskoj i Belgiji volonterska nadoknada bila oporezovana, što je dovelo do oporezivanja i ometanja volonterizma.⁵⁴

Evropski zakoni o volonterizmu su među **najdelotvornijima u bilo kom regionu** i najviše se fokusiraju na osiguranje da se volonteri zaštite u pružanju usluga i da se oni razlikuju od zaposlenih. Ključni izazov u regulisanju volontiranja je stvaranje pravnog okvira koji će **olakšati, a ne kontrolirati volontiranje**. Komparativne stručne studije u ovoj oblasti⁵⁵ naglašavaju da zakon treba da obezbedi zaštitu volonterizma i promovise ga i da zakonski zahtevi ne obeshrabruju volontiranje. U suprotnom, prekomerna regulativa može ometati spontane inicijative, opterećivati male OCD-e i ugušiti volonterski duh.

U tom kontekstu, većina stručnjaka preporučuje da zakonska regulativa volontiranja treba da: 1) razlikuje volontiranje iz drugih vrsta zakonski priznatih ili regulisanih odnosa; 2) razjasni da volonterske usluge treba obavljati bez naknade, jer se volontiranje shvata kao donacija vremena i napora; 3) volonterima omogućiti povraćaj troškova, uz takve nadoknade i oslobođenje od oporezivanja; 4) utvrdi prava i dužnosti volontera; 5) zaštititi volontere dok obavljaju dobrovoljne aktivnosti; 6) garantuje da volontiranje neće uticati na pravo na naknadu za nezaposlene; 7) uvede pravila za zaštitu trećih lica od bilo kakve štete nastale zbog volontiranja; 8) pruži opcione koristi volonterima; i 9) Omogućiti međunarodno volontiranje.⁵⁶

Na osnovu rezultata istraživanja EACEA o volontiranju u EU, u sledećoj tabeli je prikazana korelacija između nivoa volontiranja i postojanja zakonodavnog okvira u zemljama članicama EU sa najvećim procentom volontera.

54 UN Volunteri (2010), str 30

55 Katerina Hadzi-Miceva (2007), Uperedna analiza evropskih pravnih sistema i praksi u pogledu volontiranja, Međunarodni časopis neprofitnog prava, tom 9, izdanje 3, juli 2007.

56 Ibid.

Tabela 1. Korelacija između nivoa volontiranja i postojanja zakonodavnog okvira u zemljama članicama EU sa najvećim procentom volontera u odrasloj populaciji . *

Države članice EU sa visokom stopom volontiranja	Procentat volontera u odrasloj populaciji	Postojanje posebnog pravnog okvira za volontiranje
Austrija	43,8%	Da (Savezni zakon o promovisanju volonter-skog rada)
Danska	35%	Ne (Implicitan u drugim zakonima)
Finska	37%	Ne (Implicitan u drugim zakonima)
Nemačka	36%	Ne (Implicitan u drugim zakonima)
Luksemburg	30%	Yes (Law on youth voluntary service)
Holandija	42%	Ne (Implicitan u drugim zakonima)
Švedska	48%	Ne (Implicitan u drugim zakonima)
Ujedinjeno Kraljevstvo**	42%	Ne (Implicitan u drugim zakonima)

*podatci dobijeni iz nacionalnih studija

** Podaci iz Velike Britanije su prosek statističkih podataka iz zasebnih istraživanja za Englesku, Vels, Škotsku i Severnu Irsku

Prilikom razmatranja podataka o zemljama gde je volontiranje najrazvijenije, može se zaključiti da specifična zakonska regulacija volontiranja nije neophodan preduslov za njegov razvoj. Štaviše, većina zemalja u kojima je volontiranje najrazvijenije, nemaju poseban pravni okvir za volontiranje. U tom kontekstu studija iz 2010 godine navodi: "Uprkos pravnim okvirima

koji postoje, postoje ograničene informacije koje su na raspolaganju kako bi se utvrdilo koliko je zakonski okvir učinio bilo kakav pozitivan uticaj na volontiranje kako iz perspektive pojedinca, tako i od dobrovoljnog organizacije ". Ipak, većina zemalja EU još uvijek ima specifične zakone za volontiranje, što je očigledno povezano sa potrebom regulisanja vrlo specifičnih prava i

obaveza volontera i organizatora volontiranja i sprečavanje mnogih problema u svakodnevnom radu.

Razvoj pravnog i institucionalnog okvira na Kosovu

Ako se pozivamo na volonterizam u lokalnom konceptu, treba uzeti u obzir mnoge faktore i istorijske periode koje je kosovsko stanovništvo doživelo. Na osnovu istorijskih okolnosti, volontiranje u kosovskom kontekstu se često posmatra ne samo u svetlu humanitarnog rada već i kao **opstanak i solidarnost**. Tokom devedesetih skoro čitavo stanovništvo Kosova bilo je aktivno tokom cele decenije društvene solidarnosti i volontiranja. Posle oslobođenja i nezavisnosti, visok politički motiv tog vremena više ne postoji, a sredstva i energija tog vremena izgleda da su iscrpljena.⁵⁷

Postoje ograničena postojeća istraživanja o trenutnoj veličini, profilu i oblastima rada trenutne volonterske radne snage na Kosovu, ali dokazi pokazuju promenu u poslednjih nekoliko godina od manje formalnog do formalnog volonterizma.⁵⁸ Među onima koji su dobrovoljni, podaci pokazuju da je glavni interes volonterskog rada u sportskim klubovima, omladinskim centrima, kulturnim i humanitarnim organizacijama, ali postoji nedostatak interesovanja za dobrovoljni rad u neformalnim grupama, obrazovanju ili vjerskim udruženjima.

Pored toga, nedostaje regionalna mreža, kao i nedovoljan pro-volonterski pristup u kosovskim institucijama. Ovo je imalo tendenciju promene zadnjih nekoliko godina i postojali su neki dobri primeri umrežavanja i podsticanja volonterskog rada. U 2015. godini nisu identifikovani programi volontiranja organizovanih od strane državnih institucija.

Ne postoji nacionalni volonterski centar ili platforma / krovna organizacija sa takvim funkcijama kao što su odgovarajuće volonterske hosting organizacije sa volonterima ili oglašavanje mogućnosti volontera. Na lokalnom nivou (opštinski nivo) situacija je ista. Prema predstavnicima odelenja za kulturu omladinu i sport **nema podataka o potencijalnim volonterima** unutar opštine. Iako neke od opština imaju specifične programe za volo-

nterizam, uglavnom putem omladinskog sektora i opštine i akcija tipa nagrada. "volonter godine", još uvek nema tačnih podataka o volonterskim aktivnostima.

59.4% anketiranih OCD izjavilo je da su angažovale volontere tokom 2015 godine. Međutim, samo 37.3% njih je obavilo pisane ugovore sa volonterima. Postojeća istraživačka baza ukazuje na to da broj volontera u OCD nije dostupan kao ni broj volonterskih sati provedenih u OCD-ima. Kao rezultat toga, nemoguće je imati tačnu procenu da li se volontiranje povećava ili smanjuje.

Na Kosovu je došlo do nekih napora da se razviju politike i programi koji podržavaju razvoj povoljnijih politika i pravnog okvira za razvoj civilnog društva, sa uticajem na volontiranje. Vlada Kosova je usvojila *Strategiju Vlade za saradnju sa civilnim društvom 2013-2017.*, koja je usredsređena je na postizanje četiri strateška cilja; Obezbediti snažno učešće civilnog društva u izradi i implementaciji politika i zakonodavstva; Sistem ugovaranja javnih usluga organizacijama civilnog društva; Izgradnja sistema i definisani kriterijumi za finansijski podršku OCD-a; Promovisanje integrisanog pristupa razvoju volontiranja.

Strategiju je propratio i Akcioni plan 2013-2015 koji predviđa akcije za svaki strateški cilj uključujući identifikaciju potreba i profila volontiranja na Kosovu i uspostavljanje mehanizma za nadzor nad implementacijom integrisanog pristupa na volontiranje. Pored toga, Vlada je 15 oktobra 2014 godine uspostavila **Savet za sprovođenje Vladine strategije** za saradnju sa civilnim društvom, nakon čega su usledile radne grupe za svaki strateški cilj. Iako je u okviru *cilja 4* Vladine strategije za saradnju sa civilnim društvom održan niz sastanaka vezanih za politike, ovi sastanci nisu vodili nikakvim konkretnim rezultatima u zakonodavstvu ili specifičnim programima za volontiranje.

57 KCSF-CIVICUS, Indeks civilnog društva, Analitički izveštaj o zemlji za Kosovo 2011, Bolje upravljanje za veći uticaj, poziv građana, str.23 <https://civicus.org/downloads/CSI/Kosovo.pdf>

58 Monitoring matrica o okruženju za razvoj civilnog društva - Izveštaj Kosova, 2015, str. 32

Jedini zakon koji sadrži sve odredbe o volontiranju ostaje Zakon o "Jačanju i učešću mladih", koji je na snazi od septembra 2009 godine, dopunjen sa četiri Administrativna uputstva (AU) o: neformalnom obrazovanju, volonterizmu, licenciranju centara za mlade i osnivanju i funkcionisanju lokalnih saveta za mlade (LSAM); koji su u funkciji od 2010 godine. Prema članu 10 AU br. 10/2010 o volonterskom radu mladih, očekuje se da će se Stalna komisija za volonterski rad mladih uspostaviti sa ciljem osiguranja potpune implementacije ove AU, međutim Komisija nikada nije ustanovljena od strane MKOS-a. Član 11 nove AU br. 1/2016 takođe predviđa osnivanje Odbora za dobrovoljni rad od strane generalnog sekretara MKOS-a u trajanju od dve godine. Kosovska **Strategija za mlade** postavlja prioritete za period 2013-2017, sa fokusom na oblast učešća mladih; neformalno obrazovanje; zapošljavanje i preduzetništvo; obrazovanje i unapređenje zdravlja; ljudsku sigurnost; socijalnu integraciju, volonterizam, sport, kulturu i rekreaciju. Strategijom se prati Akcioni plan za mlade 2013-2015 koji detaljno opisuje akcije i raspoređuje finansije prema svojim specifičnim kategorijama.

Na lokalnom nivou opštine su donele propise za "osnaživanje i promociju volonterizma" od oktobra 2013 godine na osnovu AU o volonterskom radu mladih izdatom od strane Ministarstva kulture mladih i sporta (MKMS) u cilju regulisanja prava, obaveza i procedura vezanih za volonterski rad mladih. Ovo je učinjeno aktivnim angažovanjem LIAC-a i podrškom međunarodnih organizacija. Ovi propisi su slični po njihovom formatu i sadržaju, jer pružaju ključne uslove volonterskog rada i objašnjavaju kako je opština imala koristi od dobrovoljnog rada, kao i promociju takvog. Uredba navodi dužnosti i odgovornosti opštinskog omladinog službenika i mentora volontera. Oni takođe daju simbolične podsticaje aktivnim volonterima u opštini, kao što su određene besplatne javne usluge.⁵⁹ Međutim, iako je 20 opština odobrilo opštinsku regulativu o volonterizmu, one nisu uspele da je sprovedu zbog složenosti procesa i podrške od centralnog nivoa. Prema opštinskom omladinskom službeniku⁶⁰ postoji nekoliko razloga zbog nedostatka sprovođenja opštinske regulative.

U skladu sa opštinskom regulativom i na osnovu AU, institucije koje regulišu i nadziru oblast dobrovoljnog rada su: MKOS kao glavni mehanizam centralne izvršne vlasti koju prati opštinska direkcija za kulturu, omladinu i sport - izvršna vlast na lokalnom nivou, Centralni savet za mlade - kao omladinski krovni centar na centralnom nivou i Lokalni savet za mlade - za upravljanje omladinom na lokalnom nivou i omladinskim centrima. OCD i druge formalne i neformalne grupe treba da poštuju sledeće procedure: Otvoreni poziv za zapošljavanje volontera. Organizator volonterskog rada je obavezan da se registruje u platformi za volonterizam putem online prijave sa pratećim identifikacionim dokumentima kao pravnim ili fizičkim licima. Oni moraju potpisati sporazum između strana i na kraju opštinska direkcija mora odlučiti o važnosti potpisanih sporazuma.

Međutim, administrativne procedure za organizacije domaćine mladih volontera su komplikovane i opterećene za OCD, pa se volontiranje odvija u drugim oblicima, uglavnom bez ikakvog formalnog postupka, a s druge strane institucije, odnosno MKOS nikada nisu formirale Stalnu komisiju za volonterski rad mladih da bi obezbedile implementaciju AU-a, MKOS nikada nije izdalo nikakvu knjižicu za potencijalne volontere. Osim toga, pitanja dobrovoljnih iskustava koja se priznaju kao radno iskustvo nikada nisu finalizirana od strane odgovarajućih institucija. Na lokalnom nivou postojala su i druga pitanja u procesu implementacije, kao što su beneficije za volontere iz opštine u pogledu prevoza, opštinske biblioteke i drugih beneficija iz različitih opštinskih odeljenja.

Formalni institucionalni okvir za podršku razvoju volontiranja na Kosovu odnosi se na nadležnosti ključnih tela odgovornih za normativne i političke akte usmerene na razvoj volonterstva, a to su Ministarstvo kulture, omladine i sporta (odgovorno za Zakon o omladinskom jačanju i učešću) i Kancelarije za dobro upravljanje u kabinetu premijera, odgovornog za sprovođenje Strategije za saradnju vlade sa civilnim društvom, zajedno sa Savetom zajedničkih vlada i OCD za sprovođenje Strategije. Radna grupa za volontiranje osnovana je u okviru Nacionalnog saveta za sprovođenje vladine strategije za saradnju sa civilnim društvom, sa ciljem da doprinese implementaciji strateških ciljeva razvoja volontiranja na

59 Videti OSCE (2013), Lokalni savet za omladinsku akciju - participatorni priručnik, str. 13

60 Nesreti, Afrim. Opštinski službenik za mlade. Intervju. Juli 2016.

Kosovu. Sastoji se od ključnih aktera iz resornih ministarstava, OCD, opštine i međunarodnih organizacija. Iako je u okviru volontiranja sa glavnim učesnicima održan niz sastanaka vezanih za politiku, ovi sastanci nisu vodili nikakvim konkretnim rezultatima u zakonodavstvu ili specifičnim programima za volontiranje.

Infrastruktura volonterskog sektora je bila fokusirana na nekoliko međunarodnih organizacija koje deluju na Kosovu, uključujući Program Ujedinjenih nacija za razvoj (UNDP), Organizaciju za sigurnost i saradnju u Evropi (OEBS), Nacionalni demokratski institut (NDI), Informativni i kulturni centar EU (EUICC), organizacija o dečijim pravima (UNICEF) itd, pružajući podršku trenutnom pravnom okviru i primerima iz određenih zakona specifičnih iz određenih država koji definišu i regulišu volonterske aktivnosti. Iako na Kosovu nema specijalizovanih volonterskih centara, postoje vredni primeri projekata koji promovišu umrežavanje volontera, uz podršku EU i različitih drugih donatora.⁶¹

Ključni izazovi identifikovani u postojećem zakonodavnom i institucionalnom okviru na Kosovu

Ova sekcija naglašava glavne izazove u postojećem zakonodavnom i institucionalnom okviru na Kosovu, u svetlu evropskih standarda i praksi. Zakoni i politike vezane za volontiranje uglavnom su pod uticajem domaćih potreba i zabrinutosti specifičnih za svaku zemlju. Dakle, ne postoji jedno rešenje ili skup pitanja koja se primenjuje u svakom kontekstu. U zemljama u kojima tradicije volontizma nisu dobro uspostavljene, na primer, politika se može usredsrediti na promovisanje svesti javnosti o potrebi volontizma i vrednosti i svrsi volontizma.

Nova AU 01/2016 o volonterskom radu je usvojena 5 decembra 2016 godine, zamenjujući AU 10/2010. Na Kosovu se očekuje široka javna rasprava o usvajanju sveobuhvatnijeg zakona koji bi garantovao, zaštitio i promovisao volontizam za ljude svih uzrasta.

Na Kosovu je regulisan samo volontizam za mlade. Volontiranje mladih je garantovano i zaštićeno *Zakonom o jačanju i učešću mladih*. AU o volonterskom radu mladih dopunjuje Zakon i utvrđuje odredbe koje se odnose na dužnosti i odgovornosti organizacija koje pružaju volontersko iskustvo, prava i obaveze volontera, registraciju volontera i priznavanje njihove službe i podelu dužnosti i odgovornosti između institucija na centralnog i lokalnog nivoa.

Na osnovu uvida iz evropskih praksi, ali i sa sastanaka održanih sa ključnim akterima, u sledećim sekcijama će se razmatrati ključna pitanja u pravnom okviru Kosova za volontiranje, sa komentarima i mogućim preporukama za dalju vladinu akciju.

61. Nedavni primer je Mreža volontera na severnom Kosovu, pokrenuta kroz projekat NVO Aktiv i ECMI koji finansira EU.

Svrha i delokrug odredbe

Dobra praksa zemalja EU ukazuje na to da se posebni propisi za volontiranje mogu opravdati ako služe bar jednom od sledećih ciljeva: 1) zakonsko priznavanje volontiranja (volontiranje kako bi se razlikovalo od plaćenog rada); 2) zaštita zakonskih prava volontera; 3) definisanje odnosa između države i volonterskog sektora i javnih politika koje podržavaju volonterizam.

Administrativno uputstvo za volonterski rad mladih, koji je MKOS doneo na osnovu zakona o jačanju učešća mladih, ima za cilj da reguliše prava, obaveze i postupke koji se odnose na volontiranje mladih, kao i rad Odbora za volontiranje mladih (član 1 MKOS AU). Generalno, svrha Uredbe je u skladu sa dobrim evropskim praksama i čini se opravdanim. Međutim, ostaje pitanje o obimu regulacije, odnosno o tome kako podstać volontiranje drugih starosnih grupa građana i da li Vlada kosova treba da razmotri usvajanje integralnog zakonodavnog okvira za volontiranje, uzimajući u obzir i dobra rešenja iz Zakona o volontiranju mladih koji bi mogli biti inkorporirani u moguć novi Zakon o volontiranju.

Definicija volontiranja

Čini se da postoji opšti sporazum u zemljama članicama EU o tome šta čini volontera, i koje se aktivnosti smatraju volonterskim aktivnostima. Volontiranje se smatra dobrovoljnim i besplatnim ulaganjem vremena, znanja i veština za obavljanje usluga ili aktivnosti u korist druge osobe ili u svrhu javne koristi. Naprotiv, volontiranje po svojoj prirodi ne bi trebalo da ima karakteristike aktivnosti za koje je zaključen ugovor o radu, niti aktivnosti stručnog usavršavanja kojima se uređuju posebni propisi, obavljanje usluga na osnovu ugovorne obaveze, obavljanje usluga ili aktivnosti koje je lice dužno da drugom licu obezbedi na osnovu zakona ili propisa, ispunjavanja obaveza u skladu sa sudskim odlukama i presudama ili obavljanja usluga ili aktivnosti koje su uobičajene u prijateljskim i susednim odnosima. Volonter se smatra fizičkim licem koji obavlja ove aktivnosti.

Uporedni pregled ukazuje na to da ne postoji zemlja EU sa posebnim zakonskim propisom o volonterizmu koji koristi termin: *volonterski rad* u imenima njihovog pravnog akta. Umesto toga, koriste termin *volonterske aktivnosti*. Ovo je razumljivo, imajući u vidu da termin volonterskog rada nije pravno odgovarajući: ovaj izraz može navesti da je volonterski rad *sui generis* kategorija uslova zapošljavanja, odnosno postojanje odnosa između volontera i organizatora volonterskih programa. Naprotiv, volontiranje karakteriše dobrovoljni, konsenzualni pristup i partnerstvo između volontera i organizatora volontiranja.

Član 2 MKOS-a AU, definiše volontera kao osobu starosti (od 15-24 godina) koja pruža besplatnu uslugu u korist društva za organizatore usluga volonterskog rada. Prema postojećem pravnom okviru, doba volonterskog rada je ograničeno samo na omladinu i isključuje jasnu većinu stanovništva za pružanje svojih volonterskih usluga zajednici. Omladinski volonterski rad definisan je članom 3 Zakona I članom 2 AU i to: omladinska aktivnost koju organizuje odgovarajuća institucija, gde mladi dobrovoljno pružaju svoje vreme, rad, znanje i veštine bez naknade ili nagrade, služi zajednici u korist društva. Zakon takođe predviđa da se volonterski omladinski rad priznaje kao radno iskustvo od strane opštinske direkcije za kulturu, omladinu i sport a dokaze za to izdaje odgovarajuća institucija. Kao što je već spomenuto, prakse EU pokazuju da izraz "volonterski rad" nije najprikladniji jer pripada kategoriji "terminologiji zapošljavanja"- pre svega treba koristiti "volontiranje" ili "volonterske aktivnosti".

Ko može biti organizator volontiranja?

Proučavanje evropskih praksi o volontiranju od 2010 godine ukazuje na to da su organizatori volonterskih aktivnosti prvenstveno nevladine organizacije (udruženja, fondacije, privatne institucije) i javne institucije. Štaviše, doslovno tumačenje relevantnih zakonskih odredaba ukazuje na to da u nekim zemljama (npr. u Italiji), su samo nevladine organizacije (udruženja) organizovane na demokratskim principima donošenja odluka koje mogu biti organizatori volonterskih aktivnosti. U Hrvatskoj je neprofitni karakter pravnog lica neophodan preduslov za organizatora volontiranja. Sticanje pravnog lica nije uslov za organizovanje volonterskih aktivnosti u nekim drugim zemljama (npr. u Italiji). Komparativne studije pokazuju da je korporativno volontiranje sve važniji oblik volontiranja. Zakonske prepreke koje postoje u ovom pogledu uglavnom su prevaziđene različitim modelima javno-privatnog partnerstva između kompanija i volonterskih organizacija (npr. Velika Britanija, Poljska, Estonija, Kipar, Luksemburg).

Sve veći značaj korporativnog volontiranja korespondira sa novim (većim) konceptom korporativne društvene odgovornosti EU. U nekim zemljama (npr. Malta) neke su kompanije razvile specifične mehanizme podrške svojim zaposlenima koji žele volontirati. Neke zemlje u regionu (Srbija) dozvoljavaju poslovnim organizacijama da budu organizatori dobrovoljnih aktivnosti, ako: 1) organizuju volontiranje za zajedničko dobro ili dobro druge osobe u spoljnim aktivnostima kompanije ili javnog preduzeća; 2) obavljanje volonterskih usluga i aktivnosti kojeima se ne stiče profit; 3) Volontiranje ne zamenjuje rad zaposlenih i drugih lica koja se bave radom u preduzeću ili javnom preduzeću. Od kompanije se traži odobrenje predloženog volonterskog programa od ministarstva nadležnog za rad⁶²

62 Dragan Golubović (2015), Pravni režim za volontiranje- Upporedni pregled kritičnih pitanja u zemljama EU i u Crnoj Gori, TACS0 (nije objavljeno)

Prema važećem zakonodavstvu odnosno AU o volonterskom radu mladih, organizator dobrovoljnog rada može da bude svako pravno lice, neprofitabilne NVO, javne i privatne institucije, verski, omladinski centri i privatna preduzeća koja regrutuju mlade volontere za ostvarivanje neprofitnih aktivnosti za opšte dobro zajednice i društva uopšte. Kako organizatori volonterskog rada imaju obaveze sklapanja ugovora sa volonterima, neformalne grupe i inicijative u zajednici nisu prihvatljive kao organizatori volonterskog rada. Pristup definisanju organizatora volontiranja izgleda da je u skladu sa praksom u većini evropskih zemlja. U zavisnosti od budućih trendova korporativnog volontiranja na Kosovu, uključujući i dodatne odredbe o uslovima pod kojima poslovne organizacije mogu postati organizatori volontiranja mogli bi se razmotriti.

Obim i sadržaj obaveza organizatora volonterske aktivnosti, naročito kad su u pitanju odnosi između volontera i organizatora volonterskih aktivnosti, reguliše se na različite načine u zemljama sa posebnim pravnim okvirom za volontiranje. Hrvatski Zakon o volontiranju reguliše izvršenje i raskid ugovora o volontiranju, zakonskim pravima i obavezama volontera, nadoknadi troškova, izdavanju osiguranja i drugim pogodnostima za volontere.

Završni pismeni ugovor sa volonterima je obavezan u sledećim slučajevima: i) volontiranje povezano sa povećanim rizikom za život i zdravlje volontera; ii) volontiranje stranih državljana u Hrvatskoj; iii) volontiranje hrvatskih građana u inostranstvu, koje organizuju ili suorganizuju pravna lica sa sedištem u Hrvatskoj; iv) dugoročno volontiranje (tromesečno redovno i kontinuirano volontiranje); v) volontiranje sa decom, invalidima, stariima i osobama sa invaliditetom, bolesnicima ili ljudima koji su u potpunosti ili delimično lišeni poslovne sposob-

nosti, ili vi) kada volonter zahteva zaključenje ugovora. Rumunija je 2001 godine izmenila svoj Zakon o volontiranju (koji koriste za utvrđivanje obaveze sklapanja ugovora o volontiranju u pismenoj formi), pre svega ostavljajući ga diskrecionom na samu ugovornu stranu, hoće li da zakluče ugovor ili ne.

Raznolikost pristupa i tumačenja ugovora kao obaveznog instrumenta za regulisanje dobrovoljnih odnosa najbolje ilustruje primer Engleske gde je postojanje pismenog ugovora između volontera i organizatora volontiranja indikator "ilegalne zaposlenosti" umesto instrument regulisanja odnosa volontera.

Zakon predviđa da se omladinski volonterski rad priznaje kao radno iskustvo za kulturu, omladinu i sport, a dokaze za to izdaje odgovarajuća institucija. Ugovor o volonterskom radu regulisan je pismenim sporazumom između organizatora volonterskog rada i volontera koji treba priznati kao radno iskustvo. Pored toga, član 6 AU predviđa šta treba sadržavati standardno pismo o sporazumu između volonterskih organizacija i volontera (definisane prava i obaveze stranaka, opis posla koji treba obaviti, naziv mentora, radno vreme i odsustvo, prestanak sporazuma itd). Bilo kakve promene u sadržju ugovora ili u statusu volontera moraju se prijaviti odeljenju za omladinu ministarstva kulture, omladine i sporta putem elektronske platforme i baze podataka za volontizam. Pored toga, odredbe AU o prirodi sporazuma o volonterskom radu ali i vrlo specifične odredbe o uslovima za priznavanje dobrovoljnog rada kao radnog iskustva (jedna godina volonterskog rada biće priznata ako mladi do 18 godina starosti imaju više od 222 radnih sati godišnje, a mladi iznad 18 godina starosti preko 1107 sati volonterskog rada godišnje), član 3, AU rizikuje stavljanje volontiranja u diskurs i terminologiju zapošljavanja i ne dozvoljava jasno razdvajanje od prakse.

Obaveze organizatora volontiranja – Sertifikati volontiranja

Mnoge evropske zemlje su uvele sertifikate o volontiranju koji detaljno opisuju prirodu i dužinu volonterskih aktivnosti, ali i veštine i kompetencije dobijene kroz volontiranje, posebno u kontekstu nacionalnih programa obrazovanja i obuke. Nekoliko zemalja je uvelo dodatne mere kako bi prepoznalo doprinos volontera. Dobri primeri su: austrijski volonterski pasoš, finska knjiga o rekreativnoj studiji, estonski volonterski pasoš, bugarski volonterski rekord, slovenački volonterski rekord, hrvatski sertifikat o kompetencijama stečenim kroz volontiranje

Ovi sertifikati odgovaraju na sve veću svest volontera o prednostima volontiranja radi bolje zaposlenosti, bilo sticanjem iskustva ili sticanjem novih i relevantnih vještina i znanja. U Francuskoj, neki univerziteti nude mogućnost da validiraju jedinice ishoda učenja (ECTS krediti) kroz dobrovoljno radno iskustvo u dobrovoljnim organizacijama. Kada se registruje na univerzitetu, stažiranje se priznaje na isti način, bez obzira da li se preduzima u udruženju ili u preduzeću. Nemačka je uvela mnoge inicijative (od kojih su mnoge na federalnom nivou) koje

prepoznaju veštine i kompetencije volontera. Dobar primer uključuje kompetentni sertifikat o učenju koji se koristi da odrazi kompetencije stečene volontiranjem i "Kualipass" koji se koriste za dokumentovanje praktičnih iskustava i kompetencija mladih između 12 i 25 godina dobijenih kroz volontiranje.⁶³ U Hrvatskoj, nacionalna krovna Omladinska mreža NVO-a pokrenula je potpis *Povelje o priznavanju nadležnosti stečenih volontiranjem* od strane poslodavaca i univerziteta / visokoškolskih ustanova, kako bi se promovisalo priznavanje i validacija nadležnosti stečenih kroz volontiranje u procesu postizanja punog ljudskog potencijala.

63 Dodatne informacije o ovome i drugim sličnim postupcima validacije volontiranja mogu se naći na sledećoj veb lokaciji: <http://www.civil.eu/>

AU prema članu 3 propisuje da je za organizatore volontiranja obavezno izdavanje sertifikata volonterizma sa pregledom obavljenih aktivnosti, pohađanjem obuka i ukupnim rezultatima. Pored toga obavezni su da registruju rad na platformi i bazi podataka o volonterizmu. Ova platforma omogućava kreiranje ličnih karata za volontere ali takođe omogućava volonterima da verifikuju podatke o volonterskom radu i da u svakom trenutku štampaju svoje sertifikate na mreži. Pošto je ovo nova platforma kojom upravlja MKOS, uspostavljena od strane nove AU o volonterskom radu mladih koji je stupio na snagu krajem decembra, tek treba videti kako će je koristiti svi koji organizuju volontiranje I do koje mere će MKOS moć da koordinira uspešnu implementaciju u nadolazećem periodu.

Mnoge evropske zemlje sa posebnim zakonskim propisom o volontiranju često postavljaju obaveze organizatorima volontiranja da prijave nadležnom organu volonterske

aktivnosti. Međutim, postoje različiti pristupi prirodi ove obaveze, kao i sankcije za njeno nepoštovanje. U Austriji ovo je dobrovoljna obaveza. U Italiji i Španiji, obaveza izveštavanja o volonterskim aktivnostima postoji samo za volonterske organizatore koji su dobili budžetska sredstva, a kršenje ovih obaveza ne prati ništa (osim mogućeg gubitka budžetskih sredstava). U Francuskoj su samo organizacije koje ugošćuju volontere zakonski obavezne da pružaju informacije o svojim volonterima u smislu godišnjih deklaracija podataka o socialnoj sigurnosti, godišnjih izvještaja i dobrovoljnih ugovora. U Grčkoj, dobrovoljne organizacije su obavezne da obaveštavaju detalje svakog volontera javnim organima, odnosno instituciji socialne sigurnosti. U slučaju Švedske, organizacije moraju obavestiti poresku agenciju o troškovima koji su nadoknađeni svakom volonteru godišnje.

U Hrvatskoj je organizator volontiranja obavezan da dostavi nadležnom ministarstvu godišnji izveštaj o dobrovoljnim uslugama i aktivnostima, a predviđene su sankcije za kršenje ove obaveze (iako nisu zabeleženi slučajevi prinudnih sankcija od stupanja na snagu zakona u 2007 godini). Ključni podsticaj izveštavanja od strane NVO-a kao glavnih organizatora volontiranja u Hrvatskoj vezan je za prijem javnih sredstava, pošto se podneseni izveštaji o volontiranju redovno pominju kao jedan od kriterijuma za prijem javnih sredstava. Sadržaj izveštaja regulisan je posebnim podzakonskim aktom. Na primer, Hrvatski izveštaj zahteva sledeće podatke koje organizatori volontera podnose: broj volontera po polu, uzrastu, državljanstvu; geografski prikaz volontiranja; broj sati volontiranja; broj sertifikata volontiranja; broj sertifikata o nadležnostima stečenim kroz volontiranje; troškovi volontiranja (transport, smeštaj, hrana, obuka, itd.); vrste aktivnosti / usluga koje obavljaju volonteri

Prema AU, organizatori volontiranja su obavezni da registruju i provere volonterski rad, uključujući lične podatke svakog volontera, prirodu i vreme trajanja volonterskog rada, kao i broj dobrovoljnih sati putem elektronske platform i baze podataka za volonterizam, kojem rukovodi MKOS. Oni takođe moraju prijaviti bilo kakvu promenu statusa ili sporazuma sa volonterom. Ovi zahtevi za monitoring i izveštvanje su, naravno važni za procenjivanje kretanja volonterskog sektora i prikupljanje kvantitativnih i kvalitativnih podataka o volontiranju. Međutim, oni treba da budu povezani sa strateškim pristupom razvoju pogodnog okruženja za volontiranje, merenje ekonomskog i socialnog potencijala volontiranja, kao i jasne ciljeve koji se moraju postići na nacionalnom nivou. U suprotnom, ovi zahtevi se mogu smatrati preprekom i mogli bi imati efekte odvracanja angažovanja volontera.

Prava volontera

Bez obzira na način regulisanja volontiranja (posebnim zakonima ili na neki drugi način), uporedni pregledi relevantnog zakonodavstva ukazuju na to da volonteri uživaju širok spektar prava koja uključuju, između ostalog, pravo na informisanje, obučavanje volontera, nadoknadu putovanja i drugih razumnih troškova koji se odnose na obavljanje volonterskih aktivnosti, pravo na učešće u kreiranju i implementaciji volonterskih programa, pravo na volontersku kartu ili potvrdu o volontiranju itd. U Francuskoj, volonteri koji ne dobiju nadoknadu svojih troškova nastalih u ime udruženja, mogu ih prijaviti na njihovu poresku prijavu.

U mnogim zemljama obavljanje volonterskih aktivnosti ne dovodi do gubitka prava koje volonter uživa kao nezaposlena osoba (Kipar, Češka Republika, Njemačka, Grčka, Estonija, Španija, Italija, Malta, Holandija). Međutim, u nekim zemljama korišćenje volonterskog zakona može dovesti do gubitka prava koje je lice zasnovalo na statusu nezaposlenosti, osim ako su ispunjeni određeni uslovi: da su volonterske aktivnosti nezaposlenih osoba unapred registrovane ili odobrene, i da ne zamenjuju plaćeni rad i da volonter može da ponudi kredibilne dokaze kako nastavlja sa potragom za poslom (Belgija, Danska, Finska, Francuska, Irska, Velika Britanija)

U nekim zemljama volonteri imaju pravo na sigurnost u slučaju povrede na radu, osim ako nije drugačije osigurano, ali to ne znači nužno da ovi troškovi potpadaju u korist organizatora dobrovoljnih aktivnosti. Na primer, u Nemačkoj, Češkoj Republici i Holandiji, ove troškove snosi država. U Holandiji, opštine pružaju osiguranje rizika trećih strana za svakog volontera. Neke zemlje (npr. Francuska, Kipar, Latvija) ne priznaju prava volontera na osiguranje. Kada se ovo pravo legalno priznaje i kada ga snose organizatori volontiranja, to može predstavljati veliko finansijsko opterećenje, naročito za male NVO organizatore volonterskih aktivnosti, što dokazuje slučaj Litvanije i Estonije.

U mnogim zemljama, volonteri imaju pravo na priznavanje veština, kompetencija i iskustava stečenih kroz volontiranje. Način ostvarivanja ovog prava u konačnom slučaju zavisi o tome u kojoj meri pojedinačne zemlje prepoznaju znanje i veštine stečene u formalnom i neformalnom obrazovanju, uključujući i volontiranje. Pregled propisa država članica ukazuje na to da je značajan broj zemalja razvio sistem prepoznavanja znanja i veština (npr. Belgija, Francuska, Danska, Velika Britanija, Bugarska, Slovenija, Italija, Poljska). Volonteri takođe mogu imati preferencijalni status prilikom nabavke ulaznica za pozorišne i bioskopske priredbe, javni prevoz, putne aranžmane itd. (npr. Luksemburg, Španija).

Prema hrvatskom Zakonu o volontiranju, volonteri imaju pravo:

- dobiti pismenu potvrdu volontiranja,
- zaključiti sporazum o volontiranju u pisanoj formi, ako to bude zatraženo,
- Upoznati se sa etičkim standardima relevantnim za određeni oblik volontiranja,
- odgovarajuće obuke u cilju poboljšanja kvaliteta izvršenih aktivnosti i pruženih usluga,
- tehničku pomoć i podršku za volontiranje,
- Upoznati se sa uslovima volonterskih aktivnosti, uslugama koje treba pružiti i zakonskim pravima,
- naknadu za ugovorene troškove nastale u vezi sa volontiranjem,
- odgovarajuće i sigurne uslove rada u skladu sa prirodom obavljenih volonterskih aktivnosti,
- ličnu zaštitnu opremu prema prirodi izvršenih aktivnosti i pruženih usluga,
- Upoznati se sa opasnostima vezanim za određeni oblik volontiranja koji se obavlja,
- dnevni odmor u dogovorenom trajanju,
- zaštitu privatnosti i ličnih podataka,
- učestvovanje u donošenju odluka o pitanjima vezanim za volontiranje
- nadoknadu troškova ugovorenih od strane organizatora i transparentan proces dobivanja viza,
- detaljan opis zadataka i aktivnosti volontiranja,
- pravo na sticanje novih znanja, veština i kompetencija kroz volontiranje,
- priznavanje veština, kompetencija i iskustava stečenih volontiranjem,
- sertifikat o kompetentnosti dobijenim kroz volontiranje u slučajevima dugotrajnog volontiranja, ako se zatraži.

Prava volontera nisu posebno navedena u AU br.1/2016 ali se mogu izvesti sa liste obaveza organizatora volontiranja. Naime volonteri imaju pravo da:

- Budu informisani o svim zadacima i obavezama vezanim za sporazum o volontiranju kao i o postupcima i politikama rada organizatora volontiranja
- Da budu obezbeđeni odgovarajućim radnim alatom i zaštitom u zavisnosti od prirode volonterskog angažmana
- Da dobiju odgovarajući obuku, ako to zahteva priroda volonterske aktivnosti (ali ne više od 20% volonterskog radnog vremena)
- Da dobiju priznanje jednogodišnjeg radnog iskustva u slučaju da uspiju obaviti više od 1107 časova dobrovoljnog rada.

Ostala prava obuhvataju : uzimanje slobodnih dana sa obrazloženjem, dobijanje sertifikata o volonterskom radu, dnevni obrok tokom završetka volonterskog rada, dobijanje javne podrške ako je potrebno, dodelu mentora kao vodiča tokom volonterskog rada, naknadu za troškove nastale tokom volonterskog rada i upisivanje u platformu i bazu podataka za volonterski rad. Pored toga, u skladu sa dobrim praksama u nekim zemljama članicama EU vlada Kosova može razmotriti uvođenje specifičnih beneficija, posebno u vezi sa osiguranjem i bezbednošću tokom volonterskog rada.

Pravila volontiranja za maloletnike

Neke evropske zemlje uspostavile su posebne zakonske odredbe za zaštitu maloletnih (maloletnika) volontera dok neki drugi obezbeđuju sličnu pravnu zaštitu po različitim propisima. Na primer, hrvatski Zakon o volontiranju propisuje da se ugovor o volontiranju može zaključiti sa maloletnikom od 15 godina uz saglasnost pravnog zastupnika.

Maloletni volonteri mogu se samo angažirati na volonterskim aktivnostima ili pružanju usluga kada je to prikladno njihovom starosnom, fizičkom, mentalnom i moralnom nivou razvoja i veštinama koje ne predstavljaju rizik za njihovo zdravlje, razvoj i uspeh u obavljanju školskih obaveza. Volontiranje maloletnih volontera obavlja se sa obaveznim nadzorom i podrškom organizatorima volonterizma, korisnicima volontiranja, zakonskim starateljima ili drugim pravno definiranim odraslim osobama. Osoba koja nije napunila 15 godina može biti uključena u volonterske aktivnosti obrazovanja za javnu korist i obrazovanje za volontiranje, a samo za obrazovanje na način koji doprinosi razvoju i socializaciji učenika-volontera, pod uslovom da je organizator volontiranja obrazovna ustanova ili ustanove socialne zaštite ili drugog pravnog lica koje organizuje volontiranje u obrazovne i edukativne svrhe.

Organizatori obrazovnih volonterskih aktivnosti za maloletnike mlađe od 15 godina obavezni su da dobiju pismenu saglasnost od pravnog zastupnika ili predstavnika maloletnih volontera (ispod 15 godina), ali ovim učenicima nije dozvoljeno da obavljaju volonterske aktivnosti ili usluge u periodu od 23h i 6h. Pored toga, manji volonteri ne mogu biti uključeni u: i) volontiranje izvan Hrvatske, bez saglasnosti pravnog zastupnika ili praćeni organizovanim volontiranjem ili zakonskim zastupnikom; ii) dugoročno volontiranje; iii) volontiranje povezano sa teškim fizičkim naporima ili rizicima koji ugrožavaju ili bi mogli ugroziti njihov život, zdravlje, moral, razvoj ili izvršavanje školskih obaveza

Član 3, stavka 13 MKOS AU, propisuje da se mladi mlađi od 18 godina ne mogu baviti volonterskim radom više od 26 sati nedeljno ili 312 sati godišnje. Pored toga, volonterski rad mladih mlađih od 18 godina je zabranjen tokom redovnog obrazovanja, osim u slučajevima kada su nastavnici, roditelji ili drugi zakonski predstavnici dozvolili da oni budu uključeni u volonterske aktivnosti. Zaista, važno je predvideti mogućnost volontiranja u školama i programima koje organizuju škole jer ovo može biti važan podstrek mladima da se upoznaju sa vrednostima volontiranja i da razviju osnovne veštine i kompetencije aktivnog građanstva

Međunarodno, prekogranično volontiranje

Važnost prepoznavanja transnacionalnog karaktera volontiranja, kao i promovisanje prekograničnih volonterskih prilika, a posebno mobilnosti mladih volontera, sve više su naglašene od strane institucija EU tokom proteklih godina. Preporuka Saveta iz novembra 2008 godine, o mobilnosti mladih volontera širom EU je imala za cilj jačanje saradnje između organizatora volonterskih aktivnosti u zemljama članicama kako bi povećala mobilnost mladih volontera širom EU. Hrvatski Zakon o volontiranju eksplicitno navodi da hrvatski državljani koji volontiraju u inostranstvu imaju sva prava i obaveze predviđene zakonom i preuzete obaveze prema međunarodnom pravu. Pored toga, organizator volontiranja je obavezan da odredi prava po zakonu za hrvatske državljane da volontiraju u inostranstvu. Slično tome, ugovor zaključen sa inostranim volonterom u skladu sa zakonom treba smatrati dokazom legitimiteta privremenog boravka u zemlji.

MKOS Kosova ne pokriva međunarodno volontiranje. Buduće izmene zakona ili AU kao i eventualno usvajanje nacionalnog strateškog dokumenta za promociju volontiranja mogle bi dati jači podstrek promociji prekograničnom volontiranju i mobilnosti volontera.

Uspostavljanje infrastrukture za efektivnu podršku volontiranju

Iskustva iz različitih zemalja članica EU pokazuju kako uspostavljanje efikasne, dobro strukturirane infrastrukture može znatno poboljšati okoliš za volontiranje. Infrastruktura za podršku volontiranju može uključivati: volonterske centre za pružanje informacija, obuke i koordinacije na regionalnom ili lokalnom nivou i omogućiti povezivanje resursa, razmenu najboljih praksi između aktera i razvoj odgovarajućih strategija finansiranja; razvijanje centralne platforme i baze podataka za informacije o volontiranju, gde građani mogu da saznaju o mogućnostima i načinu uključivanja (i koga treba kontaktirati); podsticanje lokalnih volontera; i promovisanje platforme za diskusiju između dobrovoljnih organizacija i države. (EACEA, 2010, str. 16)

Stvaranje nacionalnih volonterskih centara ili veća služilo je promovisanju i olakšavanju volonterizma i pružanju informacija, obuke, obrazovanja i usluga usklađivanja dobrovoljaca u različitim zemljama. Na primer, u Hrvatskoj Ministarstvo socialne politike i mladih pruža državna sredstva za regionalne i lokalne volonterske centre, za izgradnju kapaciteta organizatora volontiranja radi efikasnijeg upravljanja volonterima, promociju volontiranja u lokalnim zajednicama, organizovanje volonterskih programa za učenike srednjih škola tokom odmora itd. Regionalni i lokalni volonterski centri su stvorili Nacionalnu mrežu volonterskih centara koji igraju važnu ulogu u podizanju svijesti o vrijednostima volontiranja u Hrvatskoj.

Osim toga, hrvatski Zakon o volontiranju stvorio je 2007 godine Nacionalni odbor za razvoj volontiranja, kao međusektorsko savetodavno telo vlade za promoviranje okruženja za volontiranje, sastavljeno od predstavnika civilnog društva, akademske zajednice, centralne i lokalne uprave. Osim toga, hrvatski Zakon o volontiranju uveo je Državnu nagradu za volontiranje radi prepoznavanja i priznavanja najzanimljivijih primera volontera, organizatora volontiranja i upravljanja volonterima. Ovom nacionalnom nagradom prate lokalne i regionalne nagrade koje promovišu učešće volontera u lokalnim zajednicama.

Odbor za volonterski rad treba da osnuje generalni sekretar MKOS-a , (na osnovu predloga direkcije MKOS-a za omladinu) sa ciljem razmatranja zahteva za priznavanje volonterskog rada koje odgovorni zvaničnici smatrau upitnim. Pored toga, odbor može predložiti priručnike i druga dokumenta koji se uključuju u platform i bazu podataka o volontiranju, radi promovisanja volonterskog rada. Trenutno na Kosovu nema specializovanih volonterskih centara, ali je umrežavanje volontera podržano kroz razne međunarodne projekte finansirane od strane EU. Kosovska vlada bi trebala razmotriti uvođenje programa finansiranih od strane države za razvoj nacionalne infrastrukture za volontiranje (volonterski centri, nacionalna baza podataka o volontiranju, nacionalno istraživanje o volontiranju itd) Kao i za razvijanje programa izgradnje kapaciteta za organizatore volontiranja za efikasnije upravljanje volontera i dizajna visokokvalitetnih volonterskih programa.

Prednosti I rizici za svaku moguću opciju politike

Na osnovu gore pomenutih izazova u vezi sa razvojem volontiranja, moguće je razmisliti o nekoliko mogućih političkih opcija za rešavanje ovih izazova. U donjoj tabeli analizirane su koristi i rizici za sledeće opcije politike: 1) status kuo (održavanje postojećeg pravnog okvira samo

za volontiranje mladih); 2) normativnu opciju (izmene postojećeg regulatornog /normativnog instrumenta, posebno aktuelnog Administrativnog uputstva o volonterskom radu) i 3) normativne opcije (usvajanje novog integralnog Zakona o volontiranju).

Za svaku opciju postoje ne-regulatorni instrumenti namenjeni podizanju svesti, obuci, poboljšanju praćenja i razvijanju šema finansiranja za podršku sektoru volontiranja.

Tabela 2: Prednosti (beneficije) i rizici od mogućih politika za podršku razvoju volonterizma

	Benefits	Risks
Opcija 1: Status kuo (održavanje postojećeg pravnog okvira samo za volontiranje mladih)	<ul style="list-style-type: none">• Bez rizika ili troškova vezanih za moguće zakonske promene (nedostatak političke volje, neadekvatne izmene zakona, itd.)• Zakonodavstvo promovise volontiranje mladih, uz institucionalno uključivanje Ministarstva omladine, kulture i sporta i opština• Definiše osnovna prava i obaveze volontera i organizatora volontiranja	<ul style="list-style-type: none">• Bez adekvatnih zakonskih promena, možda bi bilo teško napraviti sveobuhvatni okvir za podršku volontiranju• Other categories of volunteering are not addressed by any law• Administrative procedures for organizations recruiting the volunteers are complicated and burdensome for CSOs
Opcija 2: Izmene aktuelnog regulatornog / normativnog instrumenta (uključujući izmenu tekuće AU o volonterskom radu)	<ul style="list-style-type: none">• Prevazilaženje ključnih slabosti u postojećem Administrativnom uputstvu o volonterskom radu mladih	<ul style="list-style-type: none">• Neadekvatne izmene i dopune, bez prethodne procene efekata primene tekućeg Administrativnog uputstva o volonterskom radu mladih• Ostale kategorije volontiranja ne adresiraju se ni u jednom zakou• Administrativne procedure za organizacije koje regrutuju volontere su komplikovane i opterećujuće za OCD-e
Opcija 3: Novi regulatorni, normativni akt (usvajanje novog integralnog Zakona o volontiranju)	<ul style="list-style-type: none">• Uspostavljanje sveobuhvatnog pravnog okvira za volontiranje svih starosnih grupa• Rešavanje nedostataka identifikovanih u radu mladih volontera AU implementacija	<ul style="list-style-type: none">• Nedostatak političke volje za usvajanje novog zakona• Inadekvatna priprema novog zakona bez prethodne evaluacije primene postojećeg zakonodavstva

Dodatak 2: Izmena regulativa

Ovaj dodatak daje opšti pregled razlika između novog Administrativnog uputstva (01/2016) i starog Administrativnog uputstva (10/2010) o volonterskom radu mladih. U narednim sekcijama se daju direktne reference na izmenjene i dopunjene odredbe (po članu). Pored generičke analize nove protiv stare uredbe AU-a, pogledajte matricu prikazanu u Dodatku 1 za detaljniju komparativnu analizu tako što ćete upotrebiti određene članke po administrativnim uputstvima za 2010 i 2016 godinu (nažalost prevedenu na loš engleski).

Ključne promene koje su istaknute u ovoj pravnoj analizi su rezimirane sledeći način:

- Uvođenje sistema onlajn platforme takođe nazvanim PDV. Ovo će omogućiti volonterima da verifikuju svoju evidenciju o volonterskim aktivnostima i sertifikatima za štampu u bilo kom trenutku.
- Dodate su odredbe o nadoknadi, upisu i priznavanju volonterskog rada. Molimo pogledajte sledeće sekcije ili matricu o ovim odredbama.
- Dopunjeni članci koji regulišu online platformu (10), odbor za volonterski rad (11), i izbor i raspisivanje volontera godine (12).

(Član 2) Definicije

Izrazi / definicije u novoj AU (2016) su se malo promenile. Dodate su nove odredbe kao u sledećem:

- Opšte informacije o načinu definisanja volonterskog iskustva (član 2.4)
 - Prethodno je bilo više specifičnosti o tome kako se definiše volontersko iskustvo.

- - Dobrovoljni rad mladih prepoznatljiv putem generičkog "sertifikata o priznanju." (Član 2.5)
 - Prethodno je prepoznata detaljnije kao "knjižica".

(Član 3) Prava & Obaveze organizatora

Prava i obaveze organizatora volonterskog rada su se malo promenile, kao u nastavku.

- Veća jasnoća o uslovima: sigurnost posla i uslovi rada (član 3.5)
 - U prethodnom AU, bilo je više dvosmislenosti o uslovima
- Upućivanje na elektronski sistem PDV za registraciju i verifikaciju (član 3.8)
 - U prethodnom AU nije bilo referenci na PDV
- Nedostatak priznavanja volontera ispod 16 godina starosti (članovi 13-14) ali srazmerno detaljniji u regulisanju (a) sati po uzrastu, i (b) dozvole od roditelja / staratelja da se volontira. Takođe, manje je sati za volonterski rad onih mlađih od 18 godina (ne više od 26 sati mesečno).
 - Prethodna AU priznaje volontere ispod 16 godina sa zakonskom prethodnom saglasnošću i overenjem od strane Opštinskog suda.
- Dodate su tri dodatne klauzule:
 - (član 3.17) Volontere treba da nadoknađuje davalac usluga za volonterski rad za sve troškove nastale tokom njihovog uključivanja u volonterske aktivnosti.
 - (Član 3.18) Da bi se osiguralo da se evidencija volontera čuva u skladu sa Zakonom o zaštiti ličnih podataka.

- (član 3.19.) Volontersko radno iskustvo od jedne godine biće priznato ako mladi mlađi od 18 godina imaju više od 222 sata rada, a mladi preko 18 godina ako uspiju izvršiti preko 1107 sati volonterskog rada godišnje.

(Član 4) Prava & Obaveze volontera

U novoj AU nije izvršena nikakva izmena, sa izuzetkom dopunskih odredbi, kao u sledećem:

- (Član 4.8.) Zahtevati da se njegov volonterski rad registruje u elektronskom sistemu PDV.
- (Član 4.9.) Volonterski rad mladih neće biti priznat u slučaju da je njihova aktivnost vezana za promociju bilo koje političke ili verske ideologije i drugih dela koja su suprotna važećem zakonu na Kosovu.

(Član 5) Registracija volontera

U ovom članku se ne pominje omladinsko Odeljenje (Ministarstva) u pogledu vođenja evidencije, kako je ranije regulisano.

(Član 7) Održavanje registra

Online platforma za volonterizam je regulisana ovim članom, što povećava odgovornost za organizatora (nasuprot direkciji mladih prema prethodnom AU). U prethodnoj AU, pismeni zahtev za brošuru prolazio je kroz Direkciju za mlade (opštinski nivo) Odeljenju za mlade (Centralni nivo/ Ministarstvo). To je takođe zahtevalo postavljanje mehanizama izveštavanja (po zakonu) između opštinskog i centralnog nivoa (u kvartalu). Na taj način se zadržala baza podataka. Međutim, sada sa novim sistemom / AU, organizator je dužan da izveštava (tj. Lične informacije volontera i vreme i prirodu volonterskih aktivnosti) putem online platforme koju vodi Odeljenje za omladinu

(Član 8) Naknada štete

- Dopunjene klauzule su donete u slučaju da organizator volonterskog rada izgubi pravo na određeni vremenski period da angažira nove volontere ukoliko:
- Ne registruje volontere u elektronskom sistemu PDV ili registruje volontere bez odgovarajućih dokaza /evidencije.
- Ukoliko se dokaže da je organizator namerno zlostavljao volontere. U slučaju da organizator ne dostavi ubedljiv dokaz da je preduzeo konkretne mere kako bi sprečio zloupotrebu volontera.

Dodatak I: Matrica pravnog poređenja

	Član	AU (2010)	AU (2016)
Definicija	2.4	Iskustvo volonterskog rada mladih znači angažovanje novih volontera u potpunom radu najmanje 43 sata mesečno. Rad završen preko 86 sati mesečno treba pismeno obrazložiti od strane Organizatora volonterskog rada.	Volontersko iskustvo mladih je posvećenost mladih u volonterskoj delatnosti u korist društva.
	2.5	Booklet for volunteer work is a public document that can only be issued by the Department of Youth, which contains details of volunteers, organizers of volunteer work, and duration of volunteer work. This document will be available only with identification document.	Sertifikat priznavanja volonterskog rada je javni dokumenat izdat u elektronskoj formi od strane Odeljenja za omladinu Ministarstva kulture, omladine i sporta
Prava i Obaveze Organizatora	3.5	Obaveštavati i obezbediti neophodne alate za rad za adekvatnu zaštitu u zavisnosti od potreba i sposobnosti volontera s obzirom na prirodu posla koji će on završiti.	Obezbediti neophodne radne alate, osigurati sigurnost na radu i radne uslove u skladu sa zakonom.
	3.8	Registrovati i verifikovati knjižicu volonterskog rada uključujući volontersko radno vreme	Registrovati i potvrditi volonterski rad, uključujući radno vreme u elektronskom sistemu PDV-a.
	3.13	N/A * Za mlađe od 16 godina potrebna legalna saglasnost	Da se osigura da mladi ispod 18 godina neće biti angažovani na volonterskom radu više od 26 sati mesečno ili 312 sati godišnje (dok se starosti od 18-24 godine neće angažovati više od 130 sati mesečno ili 1560 sati godišnje).
	3.14	Da se osigura da se mladi ispod 18 godina starosti neće uključiti u dobrovoljni rad više od 86 sati mesečno.	Volonterski rad mladih mladih od 18 godina je zabranjen tokom njihovog redovnog obrazovanja, osim u slučajevima kada su nastavnici ili roditelji ili drugi pravni zastupnici u pisanom obliku dopustili da budu uključeni u volonterske aktivnosti.
	3.17	N/A (prethodno nije regulisano)	Volontere treba nadoknaditi dobavljač volonterskog rada za sve troškove nastale tokom njihovog uključivanja u volonterske aktivnosti.
	3.18	N/A (prethodno nije regulisano)	Da se osigura da se evidencija volontera čuva u skladu sa Zakonom o zaštiti ličnih podataka.
	3.19	N/A (prethodno nije regulisano)	Jednogodišnje volontersko radno iskustvo priznaće se ako mladi mladi od 18 godina imaju više od 222 sata rada, a mladi preko 18 godina ako on/ona uspe obavljati više od 1107 časova volonterskog rada godišnje.

	Član	AU (2010)	AU (2016)
	4.8	N/A (prethodno nije regulisano)	Zahtevati da njegov volonterski rad bude registriran u elektronskom sistemu PDV-a.
Prava i Obaveze Volontera	4.9	N/A (prethodno nije regulisano)	Volonterski rad mladih neće biti priznat u slučaju da je njihova aktivnost vezana za promociju bilo koje političke ili verske ideologije i drugih dela koja su suprotna važećem zakonu na Kosovu.
Registracija volonteras	5.3	Organizator volonterskog rada je dužan da registruje i kopira ugovor, dostavi ga u Direkciju za mlade relevantne opštine.	Organizator volonterskog rada je obavezan da vodi registre i kopiju ugovora, kao i časove volonterske aktivnosti u svojoj arhivi i da prosledi još jednu kopiju volonteru.
Održavanje registra	7.1	Direkcija za mlade u relevantnoj opštini predstavlja pismeni zahtev nadležnom uredu Odeljenja za mlade da dobije određeni broj knjižica	Organizator volonterskog rada je obavezan da se registruje u platformi za volonterizam putem online prijave sa pratećim dokumentima za identifikaciju kao pravnim ili fizičkim licima.
	8.4.3	N/A (prethodno nije regulisano)	Ne registruje volontere u elektronskom sistemu PDV ili registruje volontere bez odgovarajućih dokaza /evidencije.
Naknada štete	8.4.4	N/A (prethodno nije regulisano)	U slučaju ako se dokaže da je organizator namerno zlostavljao volontere.
	8.4.5	N/A (prethodno nije regulisano)	U slučaju da organizator ne obezbedi ubedljiv dokaz da su preduzete konkretne mere kako bi sprečili zloupotrebu volontera.

Dodatak 3: Anketa o javnom mnenju

Uvod

Zdravo, ovo je _____ iz _____.

Mi sprovodimo istraživanje motivacije građana Kosova za volontiranje, u ime Kancelarije za Dobro Upravljanje kabineta premijera i Projekta tehničke pomoći EU "Podrška sprovođenju vladine strategije za saradnju sa civilnim društvom". Rezultati ovog istraživanja će se koristiti za kreiranje integrisanog pristupa podrške Vlade Kosova razvoju volontiranja.

U savremenim društvima, volontiranje se smatra dobrovoljnim i slobodnim ulaganjem vremena, znanja i veština za obavljanje usluga ili aktivnosti u korist druge osobe ili u svrhu javne koristi. To je izraz građanske svesti o vrednostima davanja, doprinosa i pomoći drugim pojedincima i zajednici.

Želeli bismo da vas zamolimo da odgovorite na nekoliko pitanja o motivaciji za volontiranje, svesnosti postojećih mogućnosti za volontiranje u institucijama i organizacijama civilnog društva, kao i o drugim pitanjima vezanim za volontiranje.

Anketa je anonimna. Vaši odgovori će biti strogo poverljivi i biće korišteni samo u statističke svrhe. Ukoliko je vaše učešće dobrovoljno, vaša pomoć je od suštinske važnosti ako rezultati istraživanja budu tačni. Rezultati ankete biće predstavljeni na konferenciji organizovanoj u januaru, kao i na sednici Nacionalnog Veća za Razvoj volontiranja.

Trebalo bi vam 15 minuta da odgovorite na sva pitanja.

Hvala vam na učešću u istraživanju.

1. Da li ste ikada čuli za volontiranje?

- a) Da [Molimo da date kratku definiciju _____]
- a) Ne [Pređite na pitanje 3]

2. Gde ste prvi put čuli o volontiranju:

- a) U osnovnoj školi
- b) U srednjoj školi
- c) Na univerzitetu
- d) U radnom okruženju
- e) Od porodice
- f) Od prijatelja
- g) Iz razgovora
- h) Od Nevladine organizacije/zajednice/udruženja
- i) Ostalo, molimo navedite gde?: _____

3. Da li mislite da volonterski rad koristi zajednici?

- a) Da, veoma je koristan
- b) Donekle je koristan
- c) Ne, nije koristan [Pređite na pitanje 3b]
- d) Ne znam [Pređite na pitanje Q4]

3a. Zašto mislite zašto je korisno? [Ne čitati odgovore]

- a) Volonteri prenose potrebne veštine /pomoć zajednici
- b) Zadovoljava altruizam
- c) razvija emocionalnu inteligenciju
- d) razvija situacionu kreativnost i veštine rešavanja problema
- e) Obezbeđuje neophodno radno iskustvo za prijavljivanje na posao
- f) Drugo, navedite gde: _____

3b. Zašto mislite da to nije korisno? [Ne čitati odgovore]

- a) Ljudi nisu posvećeni kada volontiraju, stoga nisu efikasni
- b) Zajednica ne shvata ozbiljno ljude koji volontiraju
- c) Ljudi koji volontiraju nisu profesionalni, nemaju odgovarajuće veštine i znanje
- d) Posredničke grupe /organizatori volontiranja zadržavaju novac za smeštaj za sebe
- e) Ostalo, navedite gde: _____

4. Da li ste ikada imali priliku da volontirate?

- a) Da
- b) Ne [Pređite na pitanje 7]

4a. Ako jeste, na kom području (gde) ste volontirali?

- a) Volontirao sam se u instituciji koja se brine o starijim osobama
- b) Volontirao sam u instituciji koja se brine za ljude sa posebnim potrebama
- c) Volontirao sam u instituciji koja se brine za ljude sa mentalnim problemima
- d) Volontirao sam u školama i / ili vrtićima
- e) Volontirao sam u programima udruženja / NVO
- f) Volontirao sam u aktivnostima džamije ili crkve
- g) Volontirao sam u političkoj partiji, bez naknade
- h) Učestvovao sam u pripremi događaja (npr. Koncerti, trke, performansi) bez naknade ili uz minimalnu naknadu
- i) radio sam besplatno da bi stekao iskustvo i stekao zaposlenje
- j) Ostalo, molimo navedite šta: _____

5. Koliko ste dugo volontirali?

- a) Manje od mesec dana
- b) 1-3 meseca
- c) 4-6 meseci
- d) 7-9 meseci
- e) 10-12 meseci
- f) Više od godinu dana
- g) Ostalo, molimo navedite: _____

6. Da li smatrate da vaša okolina prepoznaje/ceni volontiranje?

- a) Da, prepoznaje/Da, ceni
- b) Samo delimično prepoznaje/delimično ceni
- c) Ne, ne prepoznaje/ne ceni

7. Da li želite da se uključite u volonterske aktivnosti?

- a) Da
- b) Ne [Pređite na pitanje 7b]
- c) Ne znam [Pređite na pitanje Q8]

7a. Gde biste voleli da volontirate?

- a) Volonter u ustanovi koja brine o starijima
- b) Volonter u ustanovi koja brine o osobama sa posebnim potrebama
- c) Volonter u instituciji koja brine o osobama sa mentalnim zdravljem
- d) Volonter u školama i / ili vrtićima
- e) Volonter u programima udruženja / NVO
- f) Da dobrovoljno pomažem u aktivnostima džamije ili crkve
- g) Da dobrovoljno pomažem u političkoj partiji, bez naknade
- h) Da učestvujem u pripremi događaja (npr. Koncerti, trke, performansi) bez naknade ili uz minimalnu naknadu
- i) Da radim besplatno kako bi stekao/stekla iskustvo i stekao/stekla zaposlenje
- j) Ostalo, molimo navedite koji: _____

7b. Koji je glavni razlog zbog kojeg NE želite da volontirate? [Ne čitati / Odgovori na više izbora]

- a) Nemam nikakvu finansijsku korist od volontiranja
- b) Nemam radno iskustvo od volontiranja
- c) Ne dobijam znanje ili veštinu
- d) Lično me ne ispunjava
- e) Smatram da ne mogu dati nikakav doprinos volontiranjem
- f) Veoma sam prezauzet i nemam vremena za volontiranje
- g) Nemam konkretan razlog
- h) Ostalo, molimo navedite: _____

8. Koliko vremena biste mogli da posvetite volontiranju? [Izaberite samo jedan odgovor]

- a) Svakog dana (nekoliko sati)
- b) Najmanje dva puta nedeljno
- c) Jednom nedeljno
- d) Jednom mesečno
- e) Nekoliko puta godišnje
- f) Nemam vremena

9. Da li ste završili bilo koji program obuke o volontiranju?

- a) Ako je odgovor DA, molimo da navedete program: _____
- b) NE

10. Da li ste upoznati sa zakonodavstvom koje reguliše volontiranje na Kosovu?

- a) DA (molimo da navedete kratke informacije o zakonu _____)
- b) NE

11. Da li je volontiranje uobičajeno u okruženju iz kojeg dolazite (porodica, rad, društvo)?

- a) DA
- b) NE

12. Volonterski radim jer [Odabir na više odgovora]

- a) Želim pomoći onima kojima je pomoć potrebna
- b) Ja sam (ili neko u porodici) takođe trebao drugu pomoć
- c) Imam dovoljno slobodnog vremena
- d) Jer se osećam korisno
- e) Stičem nova znanja i vještine
- f) Jer sam u poziciji da upoznam nove ljude
- g) Dobijam neophodno radno iskustvo da se prijavim za posao
- h) Ostalo, molimo navedite koji razlog: _____

13. U kojim oblastima je po vašem mišljenju potrebno volontiranje na Kosovu??

- a) Zdravstvo
- b) Obrazovanje
- c) Socialna zaštita
- d) Kultura, Omladina, Sport,
- e) Zaštita okoline
- f) Politke
- g) Ostale oblasti (molimo navedite: _____)

14. Da sam imao priliku pozvati druge da se angažuju na volontiranju, rekao bih im sledeće:

- a) Volontiranje poboljšava vaše veštine i znanje
- b) Volontiranje vam pruža više radnih mogućnosti
- c) Volontiranje vas čini korisnijim
- d) Volontiranje vas čini boljom osobom
- e) Volontiranje vas čini društvenijim
- f) Volontiranje pomaže u rešavanju problema zajednice
- g) Volontiranje poboljšava situaciju ljudi u potrebi
- h) Ostalo, molimo navedite: _____

Demografski podatci

D1. (Pol)

- a) Muški
- b) Ženski

D2. (starost) (godine) |_|_|

D3. (BRAČNO STANJE) Trenutno ste...

- a) Večani
- b) Ne venčani
- c) Razvedeni
- d) Udovac/udovica
- e) Slobodan suživot
- f) NA (ne primenljivo)

D4. (Obrazovanje) Kolikog odina školovanja ste završili?

- a) Završene godine školovanja [završene školske godine u brojevima od 0 do 12] |_|_|
- b) Srednja škola [kod 13] |_|_|
- c) Student [kod 14] |_|_|
- d) Fakultet (graduated) [kod 15] |_|_|
- e) Master (post-diplomski) [kod 16] |_|_|
- f) Doktoratura [kod 17] |_|_|
- g) NA (ne primenljivo)

D5. (ETNIČKA PRIPADNOST) Koja je vaša etnička pripadnost/kojoj grupi pripadate?

- a) Albanac
- b) Srbin
- c) Bosanac
- d) Goranac
- e) Turčin
- f) Rom
- g) Aškalia
- h) Egipćanin
- i) Ostali. Koji? _____
- j) DK/NA

D6. (PORODICA) Koliko članova ima vaša porodica? |_|_|

D7. (ZAPOŠLJENJE)

- a) Nezaposleni (tražite posao)
- b) Nezaposleni (ne tražite posao)
- c) Rad u javnom sektoru
- d) Rad u privatnom sektoru
- e) Zaposleni s vremena na vreme
- f) Penzioner
- g) Domaćica
- h) Student /učenik
- i) Ostalo. Šta? _____
- k) DK/NA

D8. (LIČNI PRIHODI) Možete li nam reći koliko ste zaradili mesečno (u proseku) tokom poslednja tri meseca?

- a) Nisam ništa zaradio/la
- b) Navedite _____
- c) DK/NA

D9. PREBIVALIŠTE: 1.Urbano 2. Ruralno

D10. REGION [Kodevi: 1- Priština, 2-Mitrovica, 3-Prizren, 4-Peć, 5-Uroševac, 6-Đakovica, 7-Gnjilane] |_|_|

D11. OPŠTINA _____

Dodatak 4: Anketa za organizacije civilnog društva

Uvod

Hvala vam što ste se složili da učestvujete u ovom važnom istraživanju u okviru projekta EU "Podrška sprovođenju vladine strategije za saradnju sa civilnim društvom". Anketiranje pruža izvrsnu priliku organizacijama civilnog društva (OCD) da dele svoja iskustva i brige o volonterizmu i aktuelnim izazovima koji predstavljaju prepreke za volontiranje u sektoru civilnog društva. Istraživanje će se odgovorno sprovesti i na kraju koristiti kao merilo za olakšavanje procesa stvaranja sveobuhvatnog pravnog okvira za razvoj volontiranja. EU priznaje napore lokalnih aktera, uključujući vladu i OCD-e, da zaštite i promovišu prava volontera. Cilj projekta je da doprinese ovim naporima identifikaciju glavnih izazova volonterizma iz pravne i praktične perspektive i promovisanjem najviših standarda volonterizma u skladu sa najboljim praksama i smjernicama EU.

Odredbe i definicije

U svrhu sprovođenja ovog istraživanja, obratite pažnju na sledeću definiciju uslova:

Organizacije civilnog društva (OCD) - odnosi se na zbir nevladinih organizacija i institucija koje manifestuju interese i volju građana.

Volonterizam - definisan kao praksa volontiranja ili korišćenja volontera, kao što je, *bez naplate*, u organizacijama kao što su OCD koje imaju za cilj promovisanje poboljšanja socialnog blagostanja.

Identifikacijska pitanja

Ovaj deo istraživanja će se koncentrisati za identifikaciju ispitanika pre nego što odgovore na vrste pitanja. Važno je razumeti demografiju uzorka.

1. U kojoj regiji vaša organizacija funkcioniše? Ako se primenjuje u više regija, molimo vas da zaokružite više opcija:

Uroševac
Đakovica
Gnjilane
Mitrovica
Peć
Priština
Prizren

2. Koji je status registracije vaše NVO?

Fondacija
Udruženje
Ne znam

3. U kojem sektoru ili području rada vaša organizacija funkcioniše? Molimo vas da zaokružite više opcija, ako je primenljivo u vašoj organizaciji:

Obrazovanje
Zdravstvo
Kultura
Omladina
Sport
Demokratija
Socialno blagostanje
Političko odeljenje
Istraživanje
Okolina
Rad u zajednicama
Religija
Političke partije

3 (a) Ili drugo, molimo navedite: _____

4. Koliko zaposlenih radi u vašoj organizaciji?

[1 do 3] [4 do 8] [9 do 15] [16 do 24] [25 i više]

Volonterski rad u vašoj organizaciji

5. Da li angažujete volontere u vašoj organizaciji?

DA
NE

Ako je vaš odgovor "ne", molimo odgovorite samo na pitanja od 22 do 27.

6. Koliko je volontera angažovala vaša organizacija u zadnjih 12 meseci?

[Nijednog] [1 do 10] [11 do 20] [21 do 30] [31 do 40] [41 do 50] [51 i više]

6 (a) Da li se u to računavaju i stažisti/praktikanti? **DA ili NE**

6 (b) ukoliko je odgovor DA, koliko je od njih bilo stažista/praktikanata? _____

7. Da li je vaša organizacija preduzela bilo koju dobrovoljnu aktivnost / inicijativu u poslednjih 12 meseci?

DA

NE

7 (a) ukoliko je odgovor DA navedite koliko inicijativa (u brojevima) _____

7 (b) ukoliko je odgovor DA, koliko dana je trajala svaka inicijativa (od prilike) _____

8. Koliko je volontera u vašoj organizaciji? Molimo vas da zaokružite bilo koji broj starosnih granica koji važi za vašu organizaciju:

[ispod 16] [16 do 18] [19 do 24] [25 do 32] [33 do 40] [41 do 50] [51 do 64] [preko 64]

Pravne perspektive

Ova sekcija se tiče iskustava i izazova koje OCD-e imaju kada se radi o pravnom okviru o volonterizmu.

9. Po vašem mišljenju, do koje mere je volonterizam regulisan od strane države?

Dobro regulisano

Regulisano

Neregulisano

Izuzetno neregulisano

Ne znam

Nebitno

10. Koliko je povoljan zakonski okvir kada je u pitanju uključivanje volontera u vaše inicijative?

Povoljan

Donekle povoljan

Nije povoljan

Nije bitno

Ne znam

11. Postoji li ograničenje koje sprečava vaše organizacije od volonterskih mogućnosti?

- DA
- NE
- Ne znam

11 (a) ukoliko je odgovor DA, molimo vas navedite koja su to ograničenja ili restrikcije koje sprečavaju vašu organizaciju od volonterskih aktivnosti: _____

12. Da li je vaša organizacija imala bilo kakve poteškoće ili probleme kao rezultat bilo kakve pravne ili političke pristrasnosti?

- DA
- NE
- Ne znam

12 (a) ukoliko je odgovor DA, molimo vas navedite u nekoliko rečenica kakvi su bili problemi: _____

13. Koji su neki od zahteva koji vaša organizacija zadovoljava prilikom angažovanja dobrovoljaca? Molimo vas da zaokružite jednu ili više opcija koje se odnose na vašu organizaciju:

- Potpisivanje sporazuma koji određuje dužnosti i obaveze volontera
- Obezbeđivanje adekvatne obuke u cilju obavljanja posla u organizaciji
- Registrirate se i proverite volonterski rad na platformi baze podataka
- Izdajete sertifikat o prepoznavanju svih volonterskih aktivnosti, obuka i performansi
- Prijavljujete državi (u bilo kom obliku) o volonterskim aktivnostima i / ili volonterima
- Nadoknada volonterima za sve troškove nastale tokom njihovog uključivanja u volontiranje
- Ovo pitanje je irelevantno jer naša organizacija ne angažuje volontere

13 (a) Ako se za vašu organizaciju primenjuju dodatni zahtevi, navedite sledeće: _____

Praktiča perspektiva

Ovaj deo upitnika tiče se obrazaca **iskustava** koje organizacije imaju ili nemaju što se tiče uključivanja u volontiranje.

14. Koliko ste zadovoljni sa ulogom civilnog društva u promovisanju volonterizma?

- Kompletno zadovoljni
- Sasvim zadovoljni
- Ni nezadovoljni niti zadovoljni
- Sasvim nezadovoljni
- Potpuno nezadovoljni

15. Šta je jedan od najvažnijih ciljeva u vašoj misiji u smislu angažovanja dobrovol-

jaca?

- Poboljšati životni standard ljudi
- Razvoj organizacije uopšte
- Obezbediti rešenja za probleme u zajednici
- Povećati kapacitete mladih generacija
- Vodeći do mogućnosti zapošljavanja volontera
- Pomagati organizaciji da stekne priznanje
- Ni jedan od ponuđenih

16. Koja je glavna korist koju vaša organizacija dobija od angažovanja dobrovoljaca?

- Smisao namere da pomogne
- Organizacioni razvoj
- Povećanje kreativnosti
- Priznavanje donatora
- Mogućnosti za umrežavanje
- Ni jedan od ponuđenih

17. Da li postoje neki podsticaji koje ste dobili od države za angažovanje volontera?

- DA
- NE
- Ne znam

17 (a) ukoliko je odgovor DA, molimo navedite koje podsticaje je vaša organizacija dobila od države: _____

18. Koje su neki od načina prepoznavanja ili nagrađivanja volontera u vašoj organizaciji? Jednim ili sa više krugova obeležite više opcija koje se odnose na vašu organizaciju:

- Finansijske nagrade
- Profesionalno referentno pismo
- Veštine koje razvijaju u organizaciji
- Potvrda o priznanju
- Godišnje nagrade za volontiranje
- Obrazovne dobiti
- Studijske posete
- Mogućnosti za zapošljavanje
- Povećanje moći odlučivanja
- Mogućnosti za umrežavanje

18 (a) ostalo, molimo vas navedite: _____

19. Da li vaša organizacija pruža mogućnosti za obuku volonterima?

- DA
- NE

19 (a) ukoliko je odgovor DA, koliko dana treninga godišnje (ukupno za sve volontere)? Molimo zaokružite samo jednu opciju:

- [1 do 10 dana]
- [10 do 20 dana]
- [20 do 30 dana]
- [30 do 60 dana]
- [više od 60 dana]

20. Da li vaša organizacija ima unutrašnje politike regrutovanja i zadržavanja volontera?

- DA
- NE
- Ne znam

21. Na koji način ili u kojoj formi vaša organizacija angažuje volontere? Molimo vas da zaokružite jednu ili više opcija koje se odnose na vašu organizaciju:

- Prema projektnim potrebama
- U redovnim intervalima (npr. svaka tri meseca)
- U zavisnosti od potreba i zahteva zajednice
- U zavisnosti od okolnosti i vanrednih situacija
- Za potrebe sprovođenja terenskog istraživanja
- Ni jedan od ponuđenih

21 (a) ostalo, molimo navedite: _____

Nastavne perspektive (Folov-up)

Ova sekcija je verovatno najizazovnija jer ima za cilj dobijanje informacija od civilnog društva o tome kako se uopšte i odnositi na volonterizam.

22. Da li verujete da bi zakon trebalo manje ili više da reguliše volonterizam?

- Više
- Manje
- Ne znam

23. U kojoj mjeri mislite da bi volonterizam trebalo regulisati? Izaberite jednu ili više opcija koje se odnose na vaše mišljenje:

- Definisati šta volonterski rad ili volonterizam podrazumeva
- Postaviti ograničenja starosti za volontiranje
- Ograničiti obim rada za volontere u zavisnosti od vrste aktivnosti
- Regulisati broj sati dobrovoljnih za mesec
- Definisati mehanizme izveštavanja državnih organa
- Postaviti jasne zahteve za registraciju i verifikaciju volontera
- Regulisati sredstva (npr. Sertifikat) za prepoznavanje volonterskog rada
- Postaviti odredbe za nadoknadu volontera za njihov angažman

23 (a) ukoliko postoje druge opcije molimo navedite šta bi se drugo moglo regulisati po ovom pitanju: _____

24. Da li mislite da li bi trebala biti viš starosna granica za volonterski rad?

- Da, trebalo bi da postoji viša granica starosti
- Ne, ne bi smela biti viša starosnih granica
- Ne znam

24 (a) ako je odgovor DA molimo zaokružite starosnu granicu za volontere:

[30] [40] [50] [60] [70] [80+]

25. Da li mislite da bi trebalo da postoji niža starosna granica za volonterski rad?

- Da, trebalo bi da postoji niža starosna granica
- Ne, ne bi trebalo da postoji niža starosna granica
- Ne znam

25 (a) Ako je odgovor da, molim vas okružite minimalnu starosnu granicu za volontere

[14] [16] [18] [20] [22] [24+]

26. Da li mislite da bi volonteri trebali biti plaćeni?

- DA
- NE
- Ne znam

27. Ako je volontiranje regulisano zakonom, da li mislite da volontiranje treba priznati kao radno iskustvo?

- Da, volontiranje treba priznati kao radno iskustvo.
- Ne, volontiranje ne treba priznati kao radno iskustvo.
- Nemate mišljenje o ovom pitanju.

Dodatak 5: Upitnik za intervju

Anketni upitnik je dizajniran da se koristi za intervjuisanje kratkog spiska organizacija civilnog društva (OCD) i odgovarajućih institucija koje su dobro informisane o programima volontiranja. Opšta pitanja su prikazana u nastavku. U zavisnosti od sadržaja tokom razgovora s intervjuima, postavljena su pod-pitanja za svako pitanje kako bi se detaljnije informisalo o predmetu.

Unutrašnji resursi

U kojoj meri zakonski okvir obezbeđuje okolinu koja pogoduje volonterizmu?

U kojoj meri organizatori (npr OCD) imaju adekvatne resurse za angažovanje volontera?

Institucionalna odgovornost

U kojoj meri postoje pravila i zakoni koji uređuju/regulišu volonterizam u zemlji?

U kojoj meri postoji efektivna regulativa volonterizma u praksi?

Mehanizmi integriteta

U kojoj meri postoje mehanizmi za osiguranje integriteta u obavljanju volonterskog rada?

Do koje mere je integritet osiguran u praksi kada se angažovaju volonteri u određenim aktivnostima?

Dodatak 6: Anketirani ispitanici

Spisak intervjuisanih ispitanika sastoji se od predstavnika organizacija civilnog društva i javnih institucija (odgovarajućih ministarstava).

#	Ime i Prezime	Institucija/Organizacija
1	Afrim Maljići	Handikos
2	Agron Demi	GAP Institute
3	Ajete Krćelji	Demokratija za Razvoj (D4D)
4	Dardan Krieziu	CiviKos Platforma
5	Edi Šiti	Rotari Fundacija
6	Hajrula Čeku	Ec Ma Ndryshe
7	Laura Krieziu	Citizens Corp
8	Mentor Morina	Ministarstvo Rada i Socialne Zaštite
9	Mustaf Kadriu	Ministarstvo Obrazovanja, Nauke i Tehnologije
10	Petrit Tahiri	Kosovski Obrazovni Centar
11	Reimonda Hodža	Citizen Corps
12	Rozafa Ukimeraj	Ministarstvo Administracije Lokalne Samouprave
13	VValon Nuši	Innovation Lab
14	Zef Šalja	Udruženje Majka Tereza

Adress: **Government Building,**
Office on Good Governance
Floor 6, Nr. 602

Mob.: +377-44-174-282

Fax.: +381-38-200.146.43

Email: habit.hajredini@rks-gov.net